

ZAVOD za GOZDOVE
SLOVENIJE

Območna enota Novo mesto
Gubčeva 15
8000 Novo mesto
tel. 07 39 42 550, fax. 07 39 42 560
e-pošta: oenovomesto@zgs.gov.si

LETNI LOVSKO UPRAVLJAVSKI NAČRT ZA
I. NOVOMEŠKO
LOVSKO UPRAVLJAVSKO OBMOČJE
ZA LETO 2016

KAZALO VSEBINE

1.	UVOD.....	1
2.	OPIS LUO S SEZNAMOM LOVIŠČ	2
3.	ŽIVLJENJSKO OKOLJE DIVJADI.....	4
3.1	OPRAVLJENI UKREPI V ŽIVLJENJSKEM OKOLJU DIVJADI V LETU 2015.....	4
3.2	NAČRTOVANI UKREPI V ŽIVLJENJSKEM OKOLJU V LETU 2016	6
3.3	ŠKODE OD DIVJADI.....	11
3.4	VPLIV RASTLINOJEDE DIVJADI NA GOZDNE EKOSISTEME.....	16
4.	ŽIVALSKÉ VRSTE - DIVJAD.....	19
4.1	<i>Srna (Capreolus capreolus)</i>	19
4.2	<i>Navadni jelen (Cervus elaphus)</i>	26
4.3	<i>Damjak (Dama dama)</i>	33
4.4	<i>Muflon (Ovis ammon musimon)</i>	35
4.5	<i>Gams (Rupicapra rupicapra)</i>	35
4.6	<i>Divji prašič (Sus scrofa)</i>	36
4.7	<i>Lisica (Vulpes vulpes)</i>	41
4.8	<i>Jazbec (Meles meles)</i>	43
4.9	<i>Kuna belica (Martes foina) in kuna zlatica (Martes martes)</i>	45
4.10	<i>Navadni polh (Glis glis)</i>	47
4.11	<i>Pižmovka (Ondatra zibethicus)</i>	48
4.12	<i>Poljski zajec (Lepus europaeus)</i>	49
4.13	<i>Fazan (Phasianus colchicus)</i>	51
4.14	<i>Poljska jerebica (Lepus europaeus)</i>	53
4.15	<i>Raca mlakarica (Anas platyrhynchos)</i>	54
4.16	<i>Sraka (Pica pica), šoja (Garrulus glandarius) in siva vrana (Corvus cornix)</i>	56
4.17	<i>Nutrija (Myocastor coypus) in rakunasti pes (Nyctereutes procyonoides)</i>	58
4.18	<i>Šakal (Canis aureus L.)</i>	59
4.19	<i>Načrt dodajanja divjadi</i>	60
	PRILOGE.....	63

KAZALO PREGLEDNIC

Preglednica 1.1: Pregled dogodkov 2016.....	1
Preglednica 2.1: Pregled lovišč	2
Preglednica 3.1: Opravljeni ukrepi v življenjskem okolju divjadi 2015.....	4
Preglednica 3.2: Načrtovani ukrepi v življenjskem okolju divjadi 2016.....	6
Preglednica 3.3: Ovrednotena škoda, ki jo je povzročila divjad v letu 2015.....	12
Preglednica 3.6: Število škodnih primerov od divjih prašičev in delež izplačanih odškodnin v LUO v zadnjem petletnem obdobju	13
Preglednica 3.4: Opravljeni ukrepi za preprečevanje škod od divjadi 2015	14
Preglednica 3.5: Načrtovani ukrepi za preprečevanje škod 2016	14
Preglednica 3.6: Število popisanih osebkov na hektar in njihov delež ter delež objedenosti po višinskih razredih in drevesnih vrstah 2013 v Novomeškem LUO (77 ploskev)	17
Preglednica 4.1.1: Načrt odvzema srnjadi.....	22
Preglednica 4.1.3: Dovoljena odstopanja realizacije od načrtovanega odvzema srne.....	22
Preglednica 4.2.1: Načrt odvzema jelenjadi v skupini A.....	29
Preglednica 4.2.2: Načrt odvzema jelenjadi v skupini B.....	30
Preglednica 4.2.2: Analiza odvzema jelenjadi	31
Preglednica 4.3.1: Načrt odvzema damjaka.....	34
Preglednica 4.3.1: Analiza odvzema jelena damjaka	34
Preglednica 4.7.1: Načrt odvzema divjih prašičev	38
Preglednica 4.6.2: Analiza odvzema divjih prašičev.....	40
Preglednica 4.7.1: Analiza odvzema lisic.....	42
Preglednica 4.8.1: Analiza odvzema jazbecev	44
Preglednica 4.9.1: Analiza odvzema kun.....	46
Preglednica 4.11: Analiza odvzema pižmovk	48
Preglednica 4.12: Analiza odvzema poljskih zajcev.	50
Preglednica 4.13: Analiza odvzema fazanov	52
Preglednica 4.15: Analiza odvzema race mlakarice.....	55
Preglednica 4.16: Analiza odvzema srak, šoj, sivih vran	57
Preglednica 4.18.1: Dodajanje divjadi	60

KAZALO SLIK

Slika 2.1: Položaj LUO v Sloveniji.....	3
Slika 2.2: Lovišča v LUO.....	3
Slika 3.1: Dinamika ovrednotenih škod od divjadi v LUO	12
Slika 3.2: Škode, ki so jo povzročili divji prašiči.....	13
Slika 3.3: Prikaz popisnih enot v LUO	16
Slika 4.15.1: Ocena številčnosti rac mlakaric po podatkih zimskega štetja vodnih ptic na reki Krki (vir: DOPPS).....	54

SEZNAM PRILOG

1. Seznam krmišč za parkljasto divjad v letu 2016
2. Zapisnik sestanka Strokovnega sveta ZGS Območne enote Novo mesto
3. Zapisnik javne predstavitve Letnega načrta za I. Novomeško lovsko upravljavsko območje za leto 2016 in obrazložitev upoštevanja oziroma neupoštevanja pripomb na osnutek Letnega načrta za I. Novomeško LUO za leto 2016
4. Zapisnik seje Sveta ZGS Območne enote Novo mesto

1. UVOD

Letni načrt za I. Novomeško lovsko upravljavsko območje (LUO) za leto 2016 je sestavljen v skladu z Zakonom o divjadi in lovstvu in njegovimi spremembami (Ur.l. RS, št. 16/04, odločba US št. 120/06, št. 17/08, št.46/14-ZON-C). Zakon določa izdelavo letnih lovsko upravljavskih načrtov za lovsko upravljavska območja (Ur.l. RS, št. 110/04), ki so nadomestila nekdanja lovsko gojitvena območja. Znotraj LUO so opredeljena lovišča in lovišča s posebnim namenom. Za lovišča so bile v sredini leta 2009 podeljene koncesije za trajnostno upravljanje s populacijami divjadi. Razdelilnik s tem načrtom opredeljenega odvzema in del v življenjskem okolju se naredi za ta lovišča in lovišča s posebnim namenom. Stara in nova lovišča se v LUO bistveno ne razlikujejo, razlike so le v sedaj natančno določenih mejah in površinah. Skladno z Zakonom o divjadi in lovstvu je bilo ustanovljeno Območno združenje upravljavcev lovišč za I. Novomeško LUO in izvoljen devet članski izvršni odbor, ki v postopku izdelave tega načrta zastopa upravljavce lovišč in LPN v LUO.

Letni načrt za Novomeško LUO za leto 2016 temelji na ciljih in usmeritvah lovsko upravljavskega dela Območnega načrta za Novomeško LUO 2011-2020. Poleg zgoraj navedenih predpisov je napisan tudi v skladu z:

- Zakonom o gozdovih (Ur.l. RS, št. 30/93 in spremembe).
- Pravilnikom o načrtih za gospodarjenje z gozdovi in upravljanje z divjadjo (Ur.l. RS, št. 91/10).
- Uredbo o določitvi divjadi in lovnih dob (U.l. RS, št. 101/04, št. 81/14).
- Odlokom o lovsko upravljavskih območjih v Republiki Sloveniji in njihovih mejah (Ur.l. RS, št. 110/04).
- Uredbo o ustanovitvi lovišč s posebnim namenom v RS (Ur.l. RS, št. 117/04, št. 38/14).
- Odlokom o loviščih v Republiki Sloveniji in njihovih mejah (Ur.l. RS, št. 128/04, št. 38/14).
- Navodili za usmerjanje razvoja populacij divjadi v Sloveniji (usklajeno ZGS, znanstveno-raziskovalne institucije, LZS, OZUL-i in IRSKO, 2011).

Najpomembnejši dogodki, ki so vplivali na sam nastanek načrta so prikazani v spodnji preglednici:

Preglednica 1.1: Pregled dogodkov 2016

LUO	Datum	Kraj	Organ	Vsebina
Novomeško	20. – 22.1.2016	Novo mesto	OZUL	Pregled odstrela in izgub divjadi
Novomeško	23.2.2016	Novo mesto	OZUL	Uskladitveni sestanek
Novomeško	7.3.2016	Novo mesto	ZGS	Določitev osnutka načrta
Novomeško	21.3.2016	Novo mesto	ZGS	Javna predstavitev načrta
Novomeško	24.3.2016	Novo mesto	Svet OE NM	Določitev predloga načrta
Novomeško	29.3.2016	Ljubljana	MKGP	Oddaja načrta na MKGP

Za pogosteje uporabljene izraze so v pričujočem načrtu uporabljene naslednje okrajšave:

- LUO – lovsko upravljavsko območje,
- LD – lovska družina,
- LPN – lovišče s posebnim namenom
- GGO – gozdnogospodarsko območje,
- ZGS – Zavod za gozdove Slovenije,
- MKGP – Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano,
- ARSO – Agencija republike Slovenije za okolje,
- UVHVVR – Uprava RS za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin,
- IRSKGLR – Inšpektorat RS za kmetijstvo, gozdarstvo, lovstvo in ribištvo.

Ker so v načrtu izračunani podatki, ki so prikazani v odstotkih zaokroženi na najbližjo celo vrednost, seštevek njihovih vrednosti pogosto ni enak 100.

2. OPIS LUO S SEZNAMOM LOVIŠČ

Novomeško LUO leži v jugovzhodnem delu Slovenije. Meji s Kočevsko – Belokranjskim LUO, Posavskim LUO in Zasavskim LUO. Na jugozahodu meji na Republiko Hrvaško.

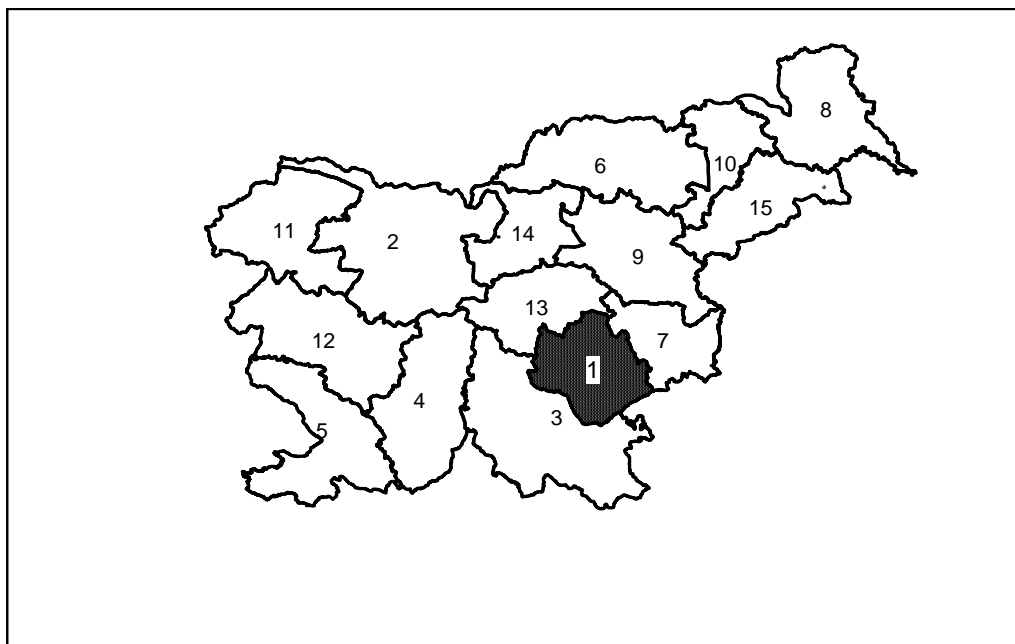
Novomeško lovsko upravljavsko območje obsega 105.020 ha skupne površine vseh lovišč, od tega je 97.679 ha (93 %) lovne površine. Območje leži na JV delu Slovenije. Meje LUO se ne ujemajo z mejami Novomeškega gozdnogospodarskega območja, vendar LUO z večjim delom pokriva Novomeško GGO. Lovišča Mirna, Trebelno, Šentrupert, Mokronog, Tržišče in Šentjanž ležijo v celoti v Brežiškem GGO, lovišča Škocjan in Šentjernej pa v obeh GGO. Manjši del lovišča Velika Loka in Veliki Gaber segata v Ljubljansko GGO. Upravljalci lovišč Novomeškega LUO so združeni v Območno združenje upravljalcev lovišč Novomeškega LUO. Z lovišči upravljajo LD z enakimi imeni kot so imena lovišč, razen z loviščem Brusnice s katerim upravlja LD Trdinov vrh. Površine lovišč Novo mesto, Otočec in Mirna Peč so se v letu 2014 nekoliko spremenile, saj so upravljalci lovišč sporazumno uskladili meje med lovišči. Upravljalci lovišč so z MKGP podpisali anekse h koncesijskim pogodbam, s katerimi so natančneje določene meje med lovišči.

Večina LUO leži v kolinskem pasu, s prevladujočo nadmorsko višino do 500 m. Prevladujejo ohranjeni gozdovi listavcev, katerim je skupinsko do sestojno primešana predvsem smreka. Lastništvo zemljišč je pretežno v zasebni lasti, večja državna posest je na območju strnjenih gozdov GGE Brezova Reber in GGE Radoha. Od večjih strnjenih kompleksov gozdov velja omeniti še predel Gorjancev in Kremenjaka. V ostalih predelih se mozaično prepletajo gozdne in kmetijske površine z naselji. Ravninska, predvsem kmetijska območja, ki so pomembna za malo divjad, so na območju nižjega toka reke Krke ter v Mirnski in Trebanjski dolini. Največji vodotok, ki praktično deli LUO (naravna pregrada) na dva dela, je reka Krka. Drugo, umetno mejo, predstavlja avtocesta Ljubljana – Obrežje, ki ima na posameznih odsekih urejene posebne prehode za divjad ali viadukte, pod katerimi je tudi možno prehajanje le-te iz ene na drugo stran ograjene prometnice.

Od rastlinojede parkljaste divjadi sta v LUO prisotni srnjad in jelenjad. Gastota obeh vrst divjadi je usklajena z okoljem. V severnem delu LUO je prisoten še maloštevilen damjak. Številčnost divjih prašičev je, zaradi dokaj intenzivnega lova, na primerni višini. To potrjujejo tudi dokaj majhne škode na kmetijskih površinah.

Preglednica 2.1: Pregled lovišč

Nekdanja	Sedanja	Ime lovišča	Upravna enota	Površina (ha)		
				Skupna	Lovna	Nelovna
376	0101	Veliki Gaber	Trebnje	4.141	3.909	232
375	0102	Velika Loka	Trebnje	3.955	3.684	271
221	0103	Plešivica	Novo mesto	9.094	8.751	343
377	0104	Dobrnič	Trebnje	4.224	4.074	150
378	0105	Trebnje	Trebnje	5.490	4.894	596
372	0106	Mirna	Trebnje	3.689	3.432	257
373	0107	Šentrupert	Trebnje	4.811	4.399	412
288	0108	Šentjanž	Sevnica	3.933	3.695	238
216	0109	Novo mesto	Novo mesto	6.507	5.619	888
215	0110	Mirna Peč	Novo mesto	4.763	4.414	349
374	0111	Trebelno	Trebnje	4.089	3.962	127
371	0112	Mokronog	Trebnje	3.171	2.946	225
289	0113	Tržišče	Sevnica	4.698	4.428	270
217	0114	Otočec	Novo mesto	5.498	4.878	620
219	0115	Škocjan	Novo mesto	5.099	4.756	343
222	0116	Toplice	Novo mesto	6.710	6.417	293
218	0117	Padež	Novo mesto	6.651	6.028	623
226	0118	Gorjanci	Novo mesto	5.887	5.531	356
225	0119	Brusnice	Novo mesto	3.523	3.331	192
224	0120	Orehovica	Novo mesto	2.747	2.630	117
220	0121	Šentjernej	Novo mesto	6.340	5.902	438
		SKUPAJ		105.020	97.679	7.341

Slika 2.1: Položaj LUO v Sloveniji

Slika 2.2: Lovišča v LUO

3. ŽIVLJENJSKO OKOLJE DIVJADI

Lovske družine s svojim delom pripomorejo k ohranjanju in izboljševanju življenjskega okolja prosto živečih živali. Učinki izvedenih ukrepov so poleg izboljševanja prehranske kapacitete in bivalne kakovosti okolja divjadi, pomembni tudi za omogočanje izvrševanja načrtovanega odvzema divjadi. V primerjavi s preteklim desetletjem podatki prikazujejo povečanje aktivnosti na področju ukrepov za varstvo in monitoring divjadi. Obseg izvajanja biomeliorativnih ukrepov ostaja v petletju na približno enaki višini, nekoliko pa se je zmanjšal skupni obseg krmljenja. Glede na povprečje v petletju se je zmanjšal obseg zimskega krmljenja ter povečal obseg privabljalnega in preprečevalnega krmljenja. V letu 2015 je bil skupni obseg krmljenja za namene privabljanja divjadi in preprečevanja nastanka škod na podobni višini, kot leta 2011 in 2012. Evidentiranje količin krme po posameznih namenih krmljenja je težavno, saj se različen namen krmljenja (privabljalno, preprečevalno) izvaja na istih krmiščih. Ker ima krmljenje hkrati tudi več učinkov, je delitev krmljenja tudi po namenih pogosto nemogoča. V največji meri pa je krmljenje namenjeno privabljanju divjadi za namen odstrela. Razen krmljenja se ostalih del v okolju z načrti ni omejevalo, prav tako pa izvedba del ni bila obvezna. Priporočeno je bilo, da se ostalih del opravi čim več.

3.1 OPRAVLJENI UKREPI V ŽIVLJENJSKEM OKOLJU DIVJADI V LETU 2015

Preglednica 3.1: Opravljeni ukrepi v življenjskem okolju divjadi 2015

Vrsta ukrepa	Enota mere	Načrtovan obseg	Realiziran obseg	Stopnja uresničitve načrta (%)
1. UKREPI ZA VARSTVO IN MONITORING DIVJADI				
Ukrepi za varstvo in monitoring divjadi	ure	*	10.839	100
2. BIOMELIORATIVNI UKREPI				
Vzdrževanje pasišč s košnjo (ročna in strojna košnja)	ha	31,02	30,75	99
Spravilo sena z odvozom	ha	9,2	9,15	99
Priprava pasišč za divjad	ha	9,64	11,04	115
Gnojenje travnikov	ha	6,01	6,11	102
Vzdrževanje grmišč	ha	7,8	7,45	96
Vzdrževanje remiz za malo divjad	ha	7,25	7,2	100
Vzdrževanje gozdnega roba	ha	8	7,68	96
Izdelava in vzdrževanje kaluž	število	85	93	109
Izdelava in vzdrževanje večjega vodnega vira	število	17	17	100
Sadnja in vzdrževanje plodonosnega drevja in grmovja	število	187	192	103
Postavitev in vzdrževanje gnezdnic	število	18	76	422
3. BIOTEHNIČNI UKREPI				
Zimsko krmljenje male divjadi*	kg	4.550	6.204	95
Zimsko krmljenje parkljaste divjadi	kg	2.000		
Preprečevalno krmljenje	kg	24.000	18.965	79
Privabljalno krmljenje	kg	72.000	62.520	86
Krmne njive	ha	20,94	20,36	97
Pridelovalne njive	ha	5,97	4,96	83
Količina soli	kg	5.430	5.140	94
4. LOVSKI OBJEKTI				
Solnice (obnova in novogradnja)	število	*	2.243	100
Lovske preže (obnova in novogradnja)	število	*	242	100
Krmišča (obnova in novogradnja)	število	*	71	100
Lovske steze (obnova in novogradnja)	število	*	62	100

* podane so bile usmeritve, ki višine del niso omejevale

Ukrepi za varstvo in monitoring divjadi

Lovske družine so med ukrepi za varstvo divjadi in spremljanje njene številčnosti namensko opravile 10.839 ur dela, kar je 133 % obsega iz leta 2014. Obseg del se je v primerjavi s preteklim petletjem povečal. Med temi ukrepi so upoštevana dela lovsko čuvajske službe, določanje mest prehodov divjadi preko cest in ukrepi na površinah dodajanja fazanov. Največ opravljenih ur za ta namen so evidentirali v LD Dobrnič (1800 ur) in LD Padež (995 ur). Izpostaviti velja, da je delež evidentiranega krivolova srnjadi ter jelenjadi v deležu celotnega odvzema v loviščih Novomeškega LUO med največjimi v Sloveniji. Lovsko čuvajska služba ima zaradi omejenih pooblastil in zelo težavnega dokazovanja krivolova, precej omejene možnosti preprečevanja teh

dejanj. Ker so hkrati tudi kazni mile, kar potrjujejo izkušnje na zelo redkih dokazanih primerih krivolova, imajo krivolovci dokaj ugodne pogoje.

Biomeliorativna dela

Vzdrževanje pasišč in grmišč:

Ukrep vzdrževanja pasišč in grmišč je namenjen izboljšanju prehranjevalnih in bivalnih razmer rastlinojede divjadi. S tem ukrepom se poveča prehranska kapaciteta v okolju ter zmanjša pritisk teh vrst na gozdne in kmetijske površine. Ob procesih zaraščanja kmetijskih, predvsem odročnejših travnatih površin ima ta ukrep tudi pomembno vlogo ohranjanja kulturne krajine. Glede na trenutni obseg vzdrževanih površin ocenjujemo, da bi se obseg teh ukrepov lahko v prihodnje še povečal. Poleg interesa upravljavcev lovišč, je ta obseg odvisen tudi od pripravljenosti lastnikov zemljišč za dogovor o najemu teh površin. V LUO je zaradi prepleta kmetijskih in gozdnih površin, razvejanih gozdnih robov in z grmovjem zaraslih omejkov, prehranska ponudba rastlinojedi divjadi bogata. Ukrep je zato najprimernejši v območjih strnjenih gozdnih kompleksov z redkejšimi ne gozdnimi zaplatami. V preteklem lovskem letu je 7,45 ha grmišč vzdrževalo 10 LD in 15 LD pokosilo 30,75 ha pašnikov in travnikov. 19 ha pašnikov so pokosile LD Šentjernej, LD Toplice, LD Plešivica in LD Novo mesto.

Vzdrževanje remiz za malo divjad:

Vzdrževane remize predstavljajo pomembno zatočišče (ekocelice) za malo divjad. V preteklem letu je 7 LD vzdrževalo skupaj 7,2 ha remiz. Vsi upravljavci, ki so v lovišča dodajali fazane, so izvajali ukrep vzdrževanja remiz.

Vzdrževanje mokrišč in kaluž:

V predelih, kjer zaradi matične podlage – apnenca (kraški svet) – primanjkuje vode, je vzdrževanje kaluž in mokrišč potrebno in pomembno za celo vrsto živalskih vrst, ne samo za divjad. V kombinaciji s privabljalnimi krmišči ali tudi samostojno, predstavljajo kaluže in mokrišča lokacije za izvajanje odstrela divjih prašičev. Po podatkih lovskih družin je bilo s strani 16 LD v preteklem letu vzdrževanih 93 manjših vodnih virov (kaluž) in 17 večjih vodnih virov.

Biotehnični ukrepi

Preprečevalno, zimsko in privabljalno o krmljenje:

Za namene preprečevalnega, privabljalnega in zimskega krmljenja je bilo v območju položenih 87,69 t krme, kar predstavlja 96 % količine krme iz leta 2014. Privabljalnemu krmljenju je bilo namenjeno 71% vse krme, 21 % preprečevalnemu krmljenju in 8 % zimskemu krmljenju. V strukturi krme so prevladovala žita in semenja. Seno, silaža, sadje in okopavine so predstavljali manj kot 1/3 strukture krme. Večina krme je bila namenjena privabljanju divjega prašiča. Ocenjujemo, da je obseg, prav tako pa tudi namen krmljenja, ustrezen. Zaradi ugodnih prehranskih razmer obsežno zimsko krmljenje ni potrebno in se dejansko izvaja le za malo divjad ter jelenjad v primerih, ko je krma pridelana na s strani LD vzdrževanih površinah. Privabljalno krmljenje se izvaja v obsegu, ki omogoča ustrezno regulacijo številčnosti divjih prašičev. 60 % do 65 % vseh divjih prašičev je namreč uplenjenih na krmiščih. Glede na ustrezno omejevanje naraščanja številčnosti divjih prašičev, katerih večina je uplenjena na privabljalnih krmiščih ocenjujemo, da je bil obseg privabljalnega krmljenja ustrezen.

Krmne in pridelovalne njive:

Na okoli 100 lokacijah so upravljavci lovišč vzdrževali njivske površine. Z njimi so skušali odvrčati divjad (predvsem divje prašiče) od ostalih kmetijskih površin. Hkrati so pridelali krmo za zalaganje krmišč in zagotovili vzdrževanje kulturne krajine kot tudi izboljšanje pogojev za lov. Krmne njive so bile na več kot 2/3 zasejane z žiti in koruzo.

Lovski objekti

V solnice je bilo položene 5.140 kg soli. Obnovljenih je bilo 170 obstoječih visokih prež ter zgrajenih 72 novih prež. Število novo zgrajenih prež je po naši oceni še vedno (pre)nizko, saj so v povprečju zgrajene po 3 do 4 preže/lovišče. V primerjavi s preteklimi leti se je obseg vzdrževanih in novozgrajenih prež sicer povečal. Ocenjujemo, da je za uspešno realizacijo odstrela srnjadi to število prenizko. Še zlasti je prenizko število prež v presvetljenih gozdnih sestojih (pomlajenih površinah).

3.2 NAČRTOVANI UKREPI V ŽIVLJENJSKEM OKOLJU V LETU 2016

Preglednica 3.2: Načrtovani ukrepi v življenjskem okolju divjadi 2016

Vrsta ukrepa	Enota mere	Načrtovan obseg
1. UKREPI ZA VARSTVO IN MONITORING DIVJADI		
Ukrepi za varstvo in monitoring divjadi	ure	*
2. BIOMELIORATIVNI UKREPI		
Vzdrževanje pasišč s košnjo (ročna in strojna košnja)	ha	32,95
Spravilo sena z odvozom	ha	9,2
Priprava pasišč za divjad	ha	7,64
Gnojenje travnikov	ha	4,91
Vzdrževanje grmišč	ha	7,8
Vzdrževanje remiz za malo divjad	ha	7,95
Vzdrževanje gozdnega roba	ha	8
Izdelava in vzdrževanje kaluž	število	90
Izdelava in vzdrževanje večjega vodnega vira	število	16
Sadnja in vzdrževanje plodonosnega drevja in grmovja	število	187
Postavitev in vzdrževanje gnezdnic	število	75
3. BIOTEHNIČNI UKREPI		
Zimsko krmljenje parkljaste divjadi	kg	4.550
Zimsko krmljenje male divjadi*	kg	2.000
Preprečevalno krmljenje	kg	24.000
Privabljalno krmljenje	kg	72.000
Krmne njive	ha	19,47
Pridelovalne njive	ha	3,55
Količina soli	kg	5.430
4. LOVSKI OBJEKTI		
Solnice (založene)	število	*
Lovske preže (obnova in novogradnja)	število	*
Krmišča (obnova in novogradnja)	število	*
Lovske steze (obnova in novogradnja)	število	*

* skladno z usmeritvami v poglavju 3.2

Ukrepi za varstvo in monitoring divjadi

Lovske družine naj ta dela izvajajo v obliki spremljanja stanja, varovanja habitatov in nadzora pred morebitnim nelegalnim lovom divjadi v okviru delovanja lovsko čuvajske službe ter nadzora lovišča s strani vseh ostalih članov LD. Količinsko ukrepov s tem načrtom ne predpisujemo. Lovske družine morajo skladno z zakonodajo poskrbeti za ustrezno organiziranost lovsko čuvajske službe. Poleg tega je priporočljivo, da v loviščih, kjer se dodajajo fazani, spremlja razvoj njihove številčnosti (zimski in spomladanski štetja) ter poveča lov plenilskih vrst divjadi. Upravljalci lovišč predvidevajo za ta dela opraviti 12.113 ur. Ukrepe za varstvo divjadi morajo opravljati vsi upravljalci lovišč. Vsak izmed teh upravljalcev lovišč mora predvideti število ur dela za izvajanje lovsko čuvajske službe.

Biomeliorativna dela Vzdrževanje pašnikov in grmišč:

Ukrep je poleg preprečevalnega krmljenja ter obdelave krmnih njiv in remiz, v okolju divjadi najpomembnejši. S tem ukrepom se izboljšujejo bivalni in prehranski pogoji za rastlinojedo in ostalo divjad. Priporočen obseg vzdrževanja pašnikov (košnja, gnojenje) v letu 2016 je v obsegu, kot so ga predlagale LD in je predstavljen v preglednici 3.2. Za izvedbo teh ukrepov so najprimernejše travniške površine obdane z gozdovi velikosti do 3 ha, površine na območjih pogostejšega zadrževanja divjadi v zimskem času in površine pod daljnovodi. Ob travniških površinah obdanih z gozdom, je priporočljivo vzdrževanje gozdnega roba, tako da prehod v gozd ustvarja pas grmišča. Za vzdrževanje grmišč je potreben dogovor med lastnikom zemljišča in LD.

Vzdrževanje remiz:

Priporočen obseg vzdrževanja remiz v letu 2016 je v okviru obsega tega ukrepa preteklega leta. Najbolj smiselno je vzdrževanje remiz v območjih, kjer obstajajo tudi v okolici še primerne razmere za poljsko jerebico in fazana. V ostalih predelih pa tam, kjer se z dopolnilnim zimskim krmljenjem skuša izboljšati razmere za poljskega zajca. Remize morajo obvezno vzdrževati tista lovišča, ki bodo v lovišče dodala fazane.

Vzdrževanje mokrišč in kaluž:

Vzdrževanje in izdelava kaluž je primeren ukrep na kraških terenih. Vzdrževanje mokrišč naj obsega predvsem njihovo varovanje in nadzor, po potrebi pa tudi sadnjo grmovnih in plodonosnih vrst v njihovi okolici. Količinsko se teh del ne omejuje. Nasprotno, zaželeno je, da se teh del opravi čim več.

Na hidroloških naravnih vrednotah, kot tudi kalih in kalužah je pri njihovem vzdrževanju potrebno posebno pozornost nameniti ohranjanju biotske pestrosti (vzdrževanje izven obdobja razmnoževalnega cikla dvoživk in drugih organizmov, ohranja živalim prehodnih brežin, uporaba naravnih materialov pri vzdrževanju...). V vodna telesa (luže, kali, zajetja.....) se ne sme vnašati soli.

Načrtovan obseg vzdrževanja pasišč s košnjo, vzdrževanja remiz, izdelave in vzdrževanja vodnih virov je treba dosegati v višini vsaj 70 %. Preseganje obsega teh del ni omejeno. Načrtovan obseg ostalih del ni treba dosegati.

Biotehnični ukrepi

Vzdrževanje krmnih in pridelovalnih njiv:

Načrtovan obseg vzdrževanja krmnih njiv v letu 2016 je 19,47 ha. Po obsegu je enak predlogu upravljavcev lovišč. Krmne njive so najprimernejše v odročnejših območjih, kjer se skuša divjad (predvsem divje prašiče) odvrniti od ostalih kmetijskih površin.

Krmnih njiv na območjih Nature 2000 se ne sme zasajati s topinamburjem.

Preprečevalno, privabljalno in zimsko krmljenje:

Divji prašič:

Zimsko krmljenje divjega prašiča je prepovedano.

Preprečevalno krmljenje divjega prašiča je dovoljeno v vseh loviščih, kjer povprečni letni odvzem divjega prašiča v zadnjih treh letih dosega 5 ali več živali. **Preprečevalno krmljenje v letu 2016 je dovoljeno v vseh loviščih v LUO, razen v lovišču Veliki Gaber.** Dovoljeno obdobje izvajanja preprečevalnega krmljenja je od začetka junija do konca oktobra, izjemoma v primeru večletnega pojavljanja škod pred junijem ali tudi prej. Najbolj smiselno pa je v obdobju julija, avgusta in septembra. Podroben časovni termin izvajanja preprečevalnega krmljenja opredeli upravljavec lovišča z letnim načrtom lovišča. Lovišče sme praviloma imeti le eno preprečevalno krmišče na začetnih 1000 ha gozdne površine. Pri določanju primernosti lokacij se upošteva tudi strnjjenost gozdnega kompleksa (gozdne krajine). Preprečevalno krmišče mora biti oddaljeno praviloma vsaj 500 m od zunanje meje gozdnega kompleksa z ne gozdno krajino. Lov na teh krmiščih je prepovedan v obdobju preprečevalnega krmljenja.

Privabljalno krmljenje divjih prašičev je prvenstveno namenjeno opazovanju ter lažjemu izvrševanju odstrela. Krmišča, kjer se bo izvajalo privabljalno krmljenje, morajo biti oddaljena od preprečevalnih krmišč praviloma vsaj 300 m. Za doseganje učinka privabljanja so na krmišču zadostne in priporočene le minimalne količine krme, ki opravljajo funkcijo privabljanja divjih prašičev. Privabljalno krmljenje divjega prašiča se lahko izvaja vse leto. Divjadi naj bo na privabljalnem krmišču dnevno dostopno največ do 2 kg ustrezne vrste krme (žit ali koruze). Termin založenosti (v letu) je v pristojnosti upravljavca lovišča. Na posamezno krmišče je dovoljeno letno položiti največ do 600 kg močnih krmil. Skupaj je v LUO dovoljeno položiti do 72.000 kg močne krme za krmljenje divjih prašičev. V LUO je v letu 2016 dovoljenih 195 krmišč za divje prašiče.

Za krmo je priporočljivo uporabljati sadje ter vse vrste žit in koruze. Priporočeno je krmljenje na način, da je močna krma na krmiščih dostopna predvsem divjemu prašiču (npr: krmni valj, polaganje krme v tla, prekrivanje krme, ...) in ne ostali divjadi (srnjadi).

Krmljenje je dovoljeno le na lokacijah krmišč, ki so določene v prilogi načrta in hkrati v letnem načrtu posameznega lovišča.

V prilogi načrta so opredeljene možne lokacije krmišč. LD so imele možnost, da predlagajo morebitne nove lokacije krmišč do izdelave osnutka načrta.

Jelenjad:

Zimsko krmljenje jelenjadi je dovoljeno le v skupini lovišč A (Mirna Peč, Novo mesto, Veliki Gaber, Dobrnič, Plešivica, Toplice in Padež) na površinah, kjer se vzdržujejo pasišča s košnjo in naknadno suši seno, ali na lokacijah krmnih njiv. V primerih, ko lokacija vzdrževane pašne površine s košnjo prostorsko ni ustrezna za izvajanje krmljenja, se lahko krma s teh lokacij položi na ustreznejšo lokacijo blizu vzdrževane površine. V vseh loviščih, kjer je prisotna jelenjad, je dovoljeno tudi privabljalno krmljenje jelenjadi za

namen lažje izpolnitve načrta odvzema. Privabljalno krmljenje jelenjadi se lahko izvaja le v času lovne dobe na jelenjad. V primeru privabljalnih krmišč na lokacijah, kjer se nahaja seno pokošeno na površinah, ki se namensko vzdržujejo za divjad, je krma lahko divjadi na razpolago tudi po končani lovni dobi.

Pri privabljalnem krmljenju je dovoljeno v skupini lovišč A (Mirna Peč, Novo mesto, Veliki Gaber, Dobrnič, Plešivica, Toplice in Padež) zalagati največ 1 krmišče na 500 ha lovne površine lovišča, pri čemer je na posameznem krmišču dovoljeno dnevno položiti skupno največ 50 kg krme, pri tem pa ni dovoljeno polagati močne krme. **V ostalih loviščih v LUO je dovoljeno zalagati največ 1 krmišče na 1000 ha lovne površine lovišča.** Lokacije krmišč so opredeljene v prilogi načrta, prav tako pa morajo biti opredeljene v letnih načrtih lovišč. Privabljalno krmljenje jelenjadi na lokacijah, ki niso opredeljene v prilogi načrta in hkrati v letnem načrtu lovišča, ni dovoljeno.

Izjemoma, le ob posebnih (izjemnih) vremenskih razmerah, se lahko izvaja še dodatno zimsko krmljenje jelenjadi. Oceno izrednih razmer, ki bi izjemoma opravičevale zimsko krmljenje jelenjadi, opravi upravljavec lovišča samostojno ter o tem z vlogo (opis izrednih razmer, kraj oz. območje krmljenja, čas, vrsta divjadi) pisno obvesti OE ZGS. Soglasje (pozitivno ali negativno) k začetku krmljenja izda pristojna OE ZGS pisno ter o tem obvesti tudi lovsko inšpekcijo. Pred izdajo dovoljenja za dodatno krmljenje morajo biti preverjeni in izvedeni možni ukrepi za povečevanje prehranske ponudbe z naravno hrano (posek gozdnogojitveno neperspektivnega drevja in grmovja za objedanje, pluženje). Povečevanje prehranske ponudbe, z ukrepi omogočanja prehrane z naravno hrano (posek drevja in grmovja za objedanje, pluženje), je dovoljeno in v ostrejših zimskih razmerah priporočljivo in se ga ne omejuje.

Srnjad:

Krmljenje srnjadi, razen v izjemnih primerih, ni dovoljeno.

V primeru izjemnih zimskih razmer (dolgotrajnejša visoka snežna odeja) je dovoljeno krmljenje srnjadi le v predelih, kjer je na večjih površinah s prehranskega vidika osiromašeno življenjsko okolje, a je tudi v tem primeru dovoljeno krmljenje samo s kombinacijo krme (sočna, močna in voluminozna krma) in ne zgolj samo z eno od teh. Oceno izrednih razmer, ki bi upravičevale izjemno zimsko krmljenje srnjadi, opravi upravljavec lovišča samostojno ter o tem z vlogo (opis izrednih razmer, kraj oz. območje krmljenja, čas) pisno obvesti OE ZGS. Soglasje (pozitivno ali negativno) k začetku krmljenja izda pristojna OE ZGS pisno ter o tem obvesti tudi lovsko inšpekcijo. Pred izdajo dovoljenja za dodatno krmljenje srnjadi morajo biti preverjeni in izvedeni možni ukrepi za povečevanje prehranske ponudbe z naravno hrano (posek gozdnogojitveno neperspektivnega drevja in grmovja za objedanje, pluženje). Povečevanje prehranske ponudbe srnjadi, z ukrepi omogočanja prehrane srnjadi z naravno hrano (posek drevja in grmovja za objedanje, pluženje), je dovoljeno in v ostrejših zimskih razmerah priporočljivo, zato se ga ne omejuje.

Z namenom zmanjšanja povoza srnjadi je izjemoma, v bližini prometnic z močno povečanim povozom srnjadi v zimskem času, za kratek čas (največ 1-2 tedna), dovoljeno t.i. prestrezno krmljenje (*»intercept feeding«*), s katerim zmanjšamo potrebo po približevanju (prehranjevanju) srnjadi brežinah cest. Tovrstno prestrezno krmljenje je mogoče dovoliti le, če so izpolnjeni naslednji pogoji:

- dolgotrajna ali visoka snežna odeja;
- zaznana pogosto prehranjevanje srnjadi na brežini ceste;
- registrirano večje število povožene srnjadi v dotičnem lovišču v času te zime (>3 po 1.12.);
- krmljenje se izvaja v pasu 300-500 m od problematičnega/ih odseka/ov cest(e).

Za pridobitev dovoljenja za prestrezno krmljenje veljajo enaki pogoji kot za izjemoma dovoljeno zimsko krmljenje srnjadi (podana pisna informacija z vlogo na ZGS s strani upravljavca, izdano soglasje s strani OE ZGS ter obveščanje lovske inšpekcije). Pred izdajo dovoljenja morajo biti predhodno vzpostavljeni ukrepi dostopa srnjadi do naravnih prehranskih virov (pluženje visokega snega do robidovja, grmišč in ostalih virov naravne hrane,...).

Male zveri:

Krmljenje malih zveri (lisica, kuna belica) ima izključno značaj privabljalnega krmljenja z namenom lova. Izvaja se s krmo živalskega in rastlinskega izvora (sadje). Krmljenje mora biti izvajano na lokacijah in na način, ki je skladen z veterinarskimi predpisi o ravnanju s stranskimi živalskimi proizvodi.

Mala divjad:

Zimsko krmljenje poljskega zajca je dovoljeno v vseh loviščih. Poleg kakovostnega sena, ki naj se polaga v za to narejena krmišča, je priporočljivo polagati tudi sočno krmo. Krmišča morajo biti urejena tako, da se prepreči dostop rastlinojedim parkljarjem.

Zimsko krmljenje fazanov je obvezno v vseh loviščih, ki so v lovišče dodala fazane. Kljub temu, da je krmljenje fazanov smiselno izvajati tudi izven zimskega obdobja, se krmljenje v smislu biotehniških del opredeljuje kot zimsko krmljenje. Pri krmljenju z močno škrobno krmo mora biti le ta položena tako, oziroma zaščitena s tehničnimi objekti (nadkritje, lese), da se prepreči, da bi pretežni del krme zaužila srnjad. Fazanov se na krmiščih ne lovi.

Za izboljšanje uspehov gnezdenja rase mlakarice je priporočljiva izdelava in nameščanje umetnih gnezdnic. Krmljenje rac mlakaric nima pomembnega pozitivnega vpliva na samo vrsto, ker lahko povzroča domestifikacijo rac mlakaric. Kljub temu se ga dovoljuje. Razlog je tudi v tem, da je krmljenje, ki ga izvajajo nelovci na nelovnih površinah (npr. v naseljih, ob turističnih krajih npr. Otočec, Dolenjske in Smarješke Toplice) nemogoče omejiti.

Lokacije krmljenja male poljske divjadi se ne upoštevajo kot krmišča, ki se jih vodi v katastru krmišč, morajo pa biti opredeljena v letnem načrtu lovišča oz. lovišča s posebnim namenom.

Mrhovišča:

Krmljenje medveda z mrhovino ni dovoljeno. Po določilih Strategije upravljanja z rjavim medvedom v Sloveniji, ki jo je leta 2002 sprejela Vlada RS, v območju izven osrednjega življenjskega prostora rjavega medveda, kamor spadajo vsa lovišča Novomeškega LUO, krmljenje medvedov z mrhovino ni dovoljeno. Dovoljeno ni niti krmljenje s kadavri v prometu povožene divjadi.

Solnice:

Namen solnic je olajšati predvsem spomladanski prehod na sočno naravno hrano, preskrbo z mineralnimi snovmi ter doseganje načrta odvzema. Zato je priporočljivo zalaganje solnic v zmernih količinah s soljo in mineralnimi kamni (priporočeno do največ 3 kg na solnico). Postavljanje solnic je prepovedano:

- V gozdnih sestojih – mladovjih (mladje, gošča) in sestojih v obnovi, oz. je dovoljeno le ob soglasju lastnika gozda in ZGS.
- Ob cestah in v območju gozdnih rezervatov.
- Ob vodnih virih oz. le v minimalni oddaljenosti 50 m in na način, ki onemogoča vnos soli vanje. Soli tudi ni dovoljeno neposredno vnašati v luže, kaluže in ostala vodna telesa.
- V območju ali bližini območij, kjer so prisotne redke, ogrožene in zavarovane vrste živali ter rastiščih redkih, ogroženih in zavarovanih rastlinskih vrst.
- V bližini območij naravnih vrednot, v ožjih zavarovanih območjih in v delih širših zavarovanih območij s strožjim varstvenim režimom (IUCN kategorija II). Izjemoma je tudi na teh območjih možna začasna postavitvev.

Načrtovan obseg vzdrževanja krmnih njiv je treba dosežati v višini vsaj 70 %, preseganje obsega teh del pa ni omejeno. Načrtovan obseg ostalih del ni treba dosežati

Načrtovanih količin položene krme za privabljalno, preprečevalno in zimsko krmljenje, ter količin položene soli, ni dovoljeno presežati ter jih tudi ni treba dosežati.

Lovski objekti:

Priporočamo, da lovske družine povečajo število prež. Število prež naj se poveča zlasti v predelih, kjer se srnjad manj intenzivno lovi. To so zlasti območja gozdnih kompleksov, znotraj katerih so posamezne pomlajene površine. Enako velja tudi za območja, kjer so življenjske razmere za srnjad ugodne, a se v zaporedju nekaj let ni odstrelilo nobenega kosa srnjadi na nekaj 100 hektarskih zaokroženih območjih. V letu 2016 imajo upravljavci lovišč namen zgraditi 66 novih prež, ter obnoviti 213 lovskih prež. Predlagamo, da upravljavci lovišč pregledajo stanje prež in obnovijo ali podrejo dotrajane preže. Pregled varnosti prež naj izvedejo tudi ostala lovišča.

V odprti krajini so priporočljive samostoječe preže, v gozdu na pomlajenih površinah, kjer je funkcionalnost preže omejena s preraščanjem gozdnega mladja pa tudi preže pritrjene na gozdno drevje. Pri postavitvi prež na gozdno drevje je priporočljivo, po predhodnem dogovoru z lastnikom zemljišča, izbrati drevje manj kvalitetnih listavcev. Lovskih prež ni dovoljeno graditi (in vzdrževati obstoječih) na območjih, kjer njihovo gradnjo omejujejo naravovarstvene usmeritve (jame, bregovi vodotokov).

V predelih zavarovanih območij in naravnih vrednot veljajo omejitve pri izvajanju biotehniških in biomeliorativnih del tako, da se upoštevajo varstveni režimi.

Dopustna odstopanja realizacije biotehniških in biomeliorativnih del od načrta:

Načrtovan obseg izgradnje in obnove lovskih prež in krmišč se lahko neomejeno preseže ter ga ni obvezno dosegati.

3.3 ŠKODE OD DIVJADI

3.3.1 Škode v letu 2015

V preteklem letu so LD izplačale odškodnine za nastalo škodo od divjadi na kmetijskih površinah, oziroma poravnale oškodovancem v materialu ali opravile delo za sanacijo škode od divjadi v vrednosti 16.459 EUR. V denarju je bilo izplačanih 11.545 EUR odškodnin. Z lastnim delom v obsegu 297 ur so poravnali škodo v LD Padež (263 ur) in LD Brusnice. Višina izplačanih odškodnin za škodo, ki so jo povzročili divji prašiči, je bila na podoben višini kot leta 2011 in je dosegala 80 % višine škod iz leta 2014. Višina ovrednotenih škod od divjih prašičev se v zadnjih štirih letih zmanjšuje. Ovrednotene škode od jelenjadi in srnjadi nihajo, ter so majhne. Ovrednotena škoda od ostalih vrst je izredno majhna.

Zaradi divjih prašičev je bilo izplačanih 77 % vseh odškodnin. LD Novo mesto, LD Padež, LD Plešivica in LD Toplice so izplačale 70 % vseh odškodnin za škodo od divjadi v LUO, kar je podobno kot leta 2014. Odstrel prašičev je bil v letu 2015 na podobni višini kot leta 2012, ovrednotene škode pa v primerjavi s tem letom za polovico manjše. V loviščih Gorjanci, Orehovica, Šentjanž in Šentjerneji ni bilo evidentiranih škod od divjih prašičev.

Glede na površino območja ocenjujemo, da obseg škod ni problematičen. Glede na to, da je s strani oškodovancev bila le 1 zahteva po cenzitvi škod na drugi stopnji ocenjujemo, da so bile za vse škode izplačane ustrezne odškodnine. K dokaj nizkim škodam, povzročenih od divjih prašičev, v večjem delu LUO prispevajo tudi izvedena dela za preprečevanje škod.

Škode od jelenjadi so leta 2015 dosegale 114 % višine povprečja preteklega štiri letnega obdobja. Odškodnina za škodo od jelenjadi je bila izplačana v šestih loviščih, v nobenem pa ni bila večja od 600 EUR.

Od srnjadi je škoda na vrtninah, vinski trti in sadnem drevju nizka. Razlog je predvsem v dejstvu, da se za večino poškodb od srnjadi ne uveljavlja škoda in s tem odškodnina, ker je ta neznatna in za potencialne oškodovance sprejemljiva. Odškodnino za škodo od srnjadi je izplačalo 6 LD. Poleg izplačanih odškodnin so pomembne tudi škode, ki nastanejo zaradi trkov vozil s srnjadjo. Število prometnih nesreč z udeležbo srnjadi se je v zadnjih letih znatno zmanjšalo, kar je posledica sprejetih ukrepov pri upravljanju s srnjadjo s strani LD, kot so jih narekovali pretekli letni načrti LUO.

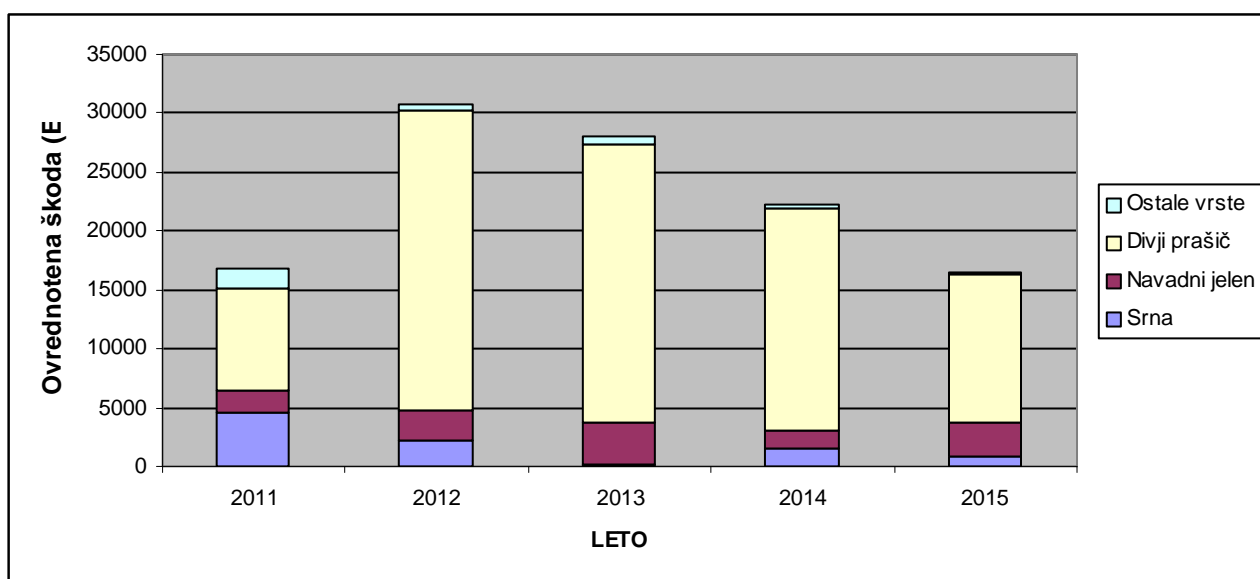
Največ primerov ocene škode od divjih prašičev so obravnavali v LD Plešivica, LD Toplice, LD Mirna Peč, LD Padež in LD Novo mesto, ki so izplačale tudi največ odškodnin za nastalo škodo (preglednica 3.6).

V preteklem letu sta bila obravnavana 2 zahtevki za škodo od divjadi na ne lovnih površinah. V enem primeru je škodo povzročila kuna belica in v drugem primeru lisica.

Preglednica 3.3: Ovrednotena škoda, ki jo je povzročila divjad v letu 2015

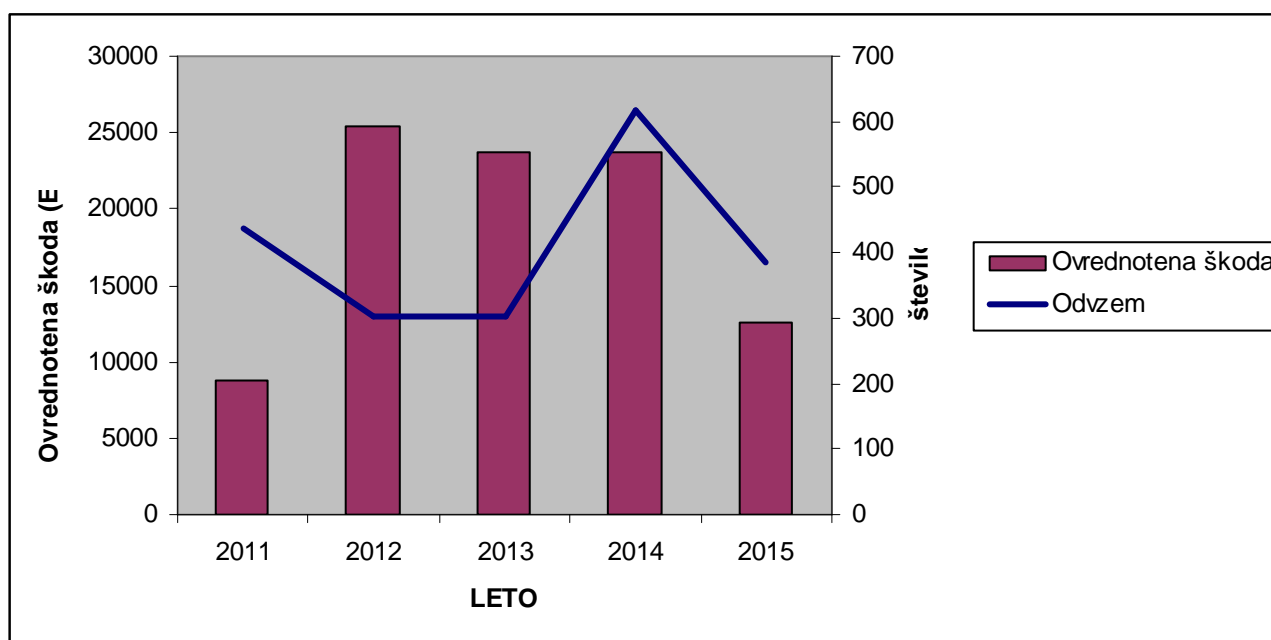
Vrsta divjadi	Kultura	Ovrednotena škoda	
		2015	EUR / 100 ha
srna	kulture	103	0,11
	sadno drevje	735	0,75
skupaj		838	0,86
navadni jelen	kulture	2.840,56	2,91
	skupaj	2.840,56	2,91
divji prašič	kulture	7.552,86	7,73
	travniki	5.079,08	5,2
skupaj		12.631,94	12,93
SKUPAJ PARKLJARJI		16.310,50	16,7
jazbec		96	0,1
siva vrana		53	0,05
SKUPAJ OSTALO		149	0,15
VSE SKUPAJ		16.459,50	16,85

* ovrednotena škoda = izplačana odškodnine v denarju + izdan material + opravljene ure sanacije (1 ura = 5 €)

Slika 3.1: Dinamika ovrednotenih škod od divjadi v LUO

Slika 3.2: Škode, ki so jo povzročili divji prašiči

Preglednica 3.6: Število škodnih primerov od divjih prašičev in delež izplačanih odškodnin v LUO v zadnjem petletnem obdobju

Lovišče	2011	2012	2013	2014	2015	SKUPAJ	Delež 2011-2015*	Delež 2015**
Brusnice	0	4	3	1	1	9	3	0
Dobrnich	4	4	18	5		31	2	4
Gorjanci	3	1	1	0		5	0	0
Mirna	0	8	5	7	5	25	2	2
Mirna Peč	7	17	9	12	5	50	22	1
Mokronog	4	10	4	12	6	36	5	4
Novo mesto	12	33	24	21	28	118	17	33
Orehovica	2	2	0	6		10	0	0
Otočec	9	10	2	5	3	29	2	2
Padež	12	13	28	21	26	100	12	11
Plešivica	27	61	49	20	22	179	13	19
Šentjanž	1	1	0	11		13	1	0
Šentjernež	0	0	0	0		0	0	0
Šentrupert	2	8	9	3	4	26	2	2
Škocjan	0	0	4	1	3	8	1	4
Toplice	24	32	23	5	11	95	7	8
Trebelno	9	18	17	13	1	58	4	0
Trebnje	0	0	9	0	1	10	0	0
Tržišče	6	8	8	5	10	37	4	8
Velika Loka	0	6	4	6	1	17	1	0
Veliki Gaber	0	3	4	1	1	9	1	0
SKUPAJ	122	239	221	155	128	914	100	100

Opomba: 1 zapisnik o škodi pomeni 1 škodni primer, * delež ovrednotenih škod 2011 – 2015, ** delež ovrednotenih škod (višina odškodnin, material, delo)

3.3.2 Opravljeni ukrepi za preprečevanje škod od divjadi v letu 2015

Dvanajst upravljavcev lovišč v LUO je izvajalo ukrepe za preprečevanje škod od divjadi. Več dela je bilo namenjeno tehnični zaščiti poljedelskih površin, kjer se z elektroograjami ali farmer pletivom preprečuje prehod divjadi. V primerjavi s kemično zaščito je ta ukrep bistveno učinkovitejši. Na izpostavljenih lokacijah,

kjer so v preteklosti nastajale škode od divjadi in v primerih, ko je tehnična zaščita mogoča, so upravljavci lovišč s tem ukrepom zmanjšali obseg škod.

Deset upravljavcev lovišč je izvajalo kemično zaščito poljedelskih površin ali pa so kemično ograjo postavljali ob prehodih divjadi čez cesto.

V primerjavi z letom 2014, se je kemično in tehnično zaščito izvajalo na več lokacijah, prav tako pa je bilo v ta namen opravljenih več ur dela.

Preglednica 3.4: Opravljeni ukrepi za preprečevanje škod od divjadi 2015

Vrsta ukrepa	Število objektov	Opravljen ure
tehnična sredstva	36	1966
kemična sredstva	24	
skupaj	60	1966

3.3.3 Načrtovani ukrepi za preprečevanje škod v letu 2016

Upravljavci lovišč so predlagali povečanje števila objektov zaščite kmetijskih površin pred škodami od divjadi s tehničnimi sredstvi ter zmanjšanje obsega zaščite s kemičnimi sredstvi v primerjavi z letom 2014. S kemičnimi sredstvi (vonjalnimi ograjami) skušajo nekateri upravljavci lovišč omejevati prehode divjadi čez ceste in s tem zmanjševati možnost trkov divjadi in vozil. Glede na to, da so tehnična sredstva učinkovitejša za preprečevanje škod na kmetijskih kulturah, je povečanje obsega teh del z vidika zmanjševanja in omejevanja škod, ustrezno. Upravljavcem lovišč predlagamo, da v dogovoru z lastniki zemljišč izvedejo ograditev z elektroograjami ali farmer pletivi tiste lokacije, na katerih se je škoda ponavljala v preteklih letih.

Največ ukrepov za preprečevanje škod od divjadi naj izvedejo tisti upravljavci lovišč, kjer je bil obseg škod v preteklih letih največji. V teh loviščih bodo verjetno največje škode tudi v letu 2016. Največ ukrepov za preprečevanje škod naj izvedejo upravljavci lovišč LD Novo mesto, LD Plešivica, LD Toplice, LD Padež in LD Mirna Peč. Ti upravljavci lovišč imajo v predlogu načrta lovišča opredeljene aktivnosti za preprečevanje škod od divjadi. Sedem upravljavcev lovišč (Brusnice, Dobrič, Gorjanci, Mirna, Šentjernež, Trebelno, Veliki Gaber) za leto 2016 niso predlagali nobenih ukrepov za preprečevanje škod od divjadi. V teh loviščih je bil obseg škod od divjadi v preteklih letih nizek.

Preglednica 3.5: Načrtovani ukrepi za preprečevanje škod 2016

Vrsta ukrepa	Število objektov	Načrtovane ure
tehnična sredstva	32	1915
kemična sredstva	38	
skupaj	70	

Pri nastalih škodah je potrebno določiti povzročitelje škod in, glede nato, kje je le-ta nastala, opredeliti kdo je za škodo odgovoren. Zato v nadaljevanju podajamo navodila in pojasnila glede škod.

ŠKODA NA PREMOŽENJU

A. Za škodo, ki jo povzroči **divjad, na lovni površini** v lovišču in lovišču s posebnim namenom odgovarja upravljavec lovišča. Postopek prijave in sklenitve sporazuma o višini odškodnine:

- Oškodovanec mora v roku treh dni od dneva, ko je škodo opazil, pisno prijaviti nastalo škodo pooblaščenцу upravljavca, katerega osebne podatke in naslov do 31. 12. tekočega leta upravljavec javno objavi na krajevno običajen način.
- Pooblaščenec lovišča ali lovišča s posebnim namenom v osmih dneh po prijavi škode opravi ogled kraja dogodka in ob tem svoje ugotovitve zapiše v poseben obrazec.
- Če se oškodovanec in pooblaščenec upravljavca, na kraju ogleda ali v osmih dneh, ne sporazumeta o višini odškodnine, pošlje oškodovanec pisno prijavo škode komisiji, ki jo za lovsko upravljavsko območje imenuje minister za dobo petih let.
- Komisijo za določanje višine škode na kmetijskih in gozdnih kulturah, sestavljajo predsednik ali njegov namestnik, ter dva člana ali njuna namestnika. En član komisije in njegov namestnik sta usposobljena za kmetijsko stroko, drugi član komisije in njegov namestnik pa za gozdarsko in lovsko stroko. Komisija zaseda v tričlanski sestavi in odloča z večino glasov. V delu komisije sodeluje tudi lovski inšpektor oziroma inšpektorica brez pravice glasovanja.
- Na podlagi ocene komisije, ki mora opraviti ogled najpozneje v petnajstih dneh od prijave, poizkusita oškodovanec in upravljavec skleniti sporazum o plačilu odškodnine.
- Oškodovanec ali upravljavec, ki se ne strinja z odločitvijo komisije, lahko s tožbo zahteva, da o odškodnini odloči pristojno sodišče. Tožbo morata vložiti najkasneje v treh letih od dneva, ko je škoda

nastala. Sodišče tožbo zavrže, če oškodovanec ni vložil pisne prijave v skladu s prvim in drugim odstavkom tega člena.

- B. Za škodo, ki jo povzroči divjad, na **nelovnih površinah** v lovišču in lovišču s posebnim namenom odgovarja upravljavec, v kolikor je škoda nastala po njegovi krivdi (krivdna odgovornost), sicer pa Republika Slovenija. Postopek prijave in sklenitve sporazuma o višini odškodnine:
1. Oškodovanec mora v roku treh dni od dneva, ko je škodo opazil, pisno prijaviti nastalo škodo krajevno pristojni območni enoti Zavoda za gozdove Slovenije.
  2. Pooblaščen oseba območne enote Zavoda za gozdove Slovenije v osmih dneh po prijavi škode opravi ogled kraja dogodka in ob tem svoje ugotovitve zapiše v *Zapisnik o nastanku škode, ki jo je povzročila divjad*.
  3. Če se oškodovanec in pooblaščen oseba ne sporazumeta o višini odškodnine, na kraju ogleda ali v osmih dneh ter ne skleneta *Sporazuma o določitvi višine odškodnine od divjadi na nelovnih površinah*, pošlje oškodovanec pisno prijavo škode ministrstvu, pristojnemu za divjad in lovstvo.
  4. Oškodovanec, ki se ne strinja z odločitvijo ministrstva, pristojnega za divjad in lovstvo, lahko s tožbo zahteva, da o odškodnini odloči pristojno sodišče. Tožbo mora vložiti najkasneje v treh letih od dneva, ko je škoda nastala. Sodišče tožbo zavrže, če oškodovanec ni vložil pisne prijave v skladu s prvim in drugim odstavkom tega člena.
- C. Za škodo, ki jo povzročajo **zavarovane vrste prostoživečih živali** odgovarja R Slovenija, ki je vrste zavarovala. Škodo ocenjuje delavec ZGS, ki sestavi predpisan zapisnik, sklene Sporazum z oškodovancem in ju posreduje na ARSO.

ŠKODA NA ZDRAVJU LJUDI

To je škoda, ki jo divjad povzroči neposredno zdravju človeka in je vsa nepremoženjska škoda, ki je nastala oškodovancu zaradi delovanja divjadi.

ŠKODA POVZROČENA Z IZVAJANJEM LOVA

To je vsaka škoda, ki so jo pri izvrševanju lova povzročili lovci, gonjači ali drugi udeleženci lova in lovski psi. Za škodo, povzročeno z izvrševanjem lova s strelnim orožjem, odgovarja upravljavec, ne glede na krivdo (objektivna odgovornost). Za ostalo škodo, nastalo pri izvrševanju lova in upravljanja z loviščem ali loviščem s posebnim namenom, ima oškodovanec pravico neposredno uveljavljati škodo od povzročitelja.

ŠKODA NA DIVJADI

Škoda na divjadi je premoženjska in ekološka škoda, povzročena z neposrednim protipravnim uničenjem, poškodovanjem ali prilastitvijo divjadi, njenih legel in gnezd ali povzročena posredno s protipravnimi posegi v prostor, ki spreminja, krči ali uničuje habitate, naravne prehode (biokoridorje) in druge za obstoj divjadi pomembne dejavnike.

Odgovoren je tisti, ki je škodo povzročil namenoma ali iz malomarnosti (krivdna odgovornost).

Za škodo na divjadi ob trku s premikajočim se vozilom, odgovarja voznik vozila, če se ugotovi, da ni vozil v skladu s predpisi, upravljavec lovišča, če se ugotovi, da je škoda nastala zaradi dejanj upravljavca, ali upravljavec za škodo na divjadi in voznik za škodo na vozilu, če sta oba storila vse potrebno, da do škode ne bi prišlo.

3.4 VPLIV RASTLINOJEDE DIVJADI NA GOZDNE EKOSISTEME

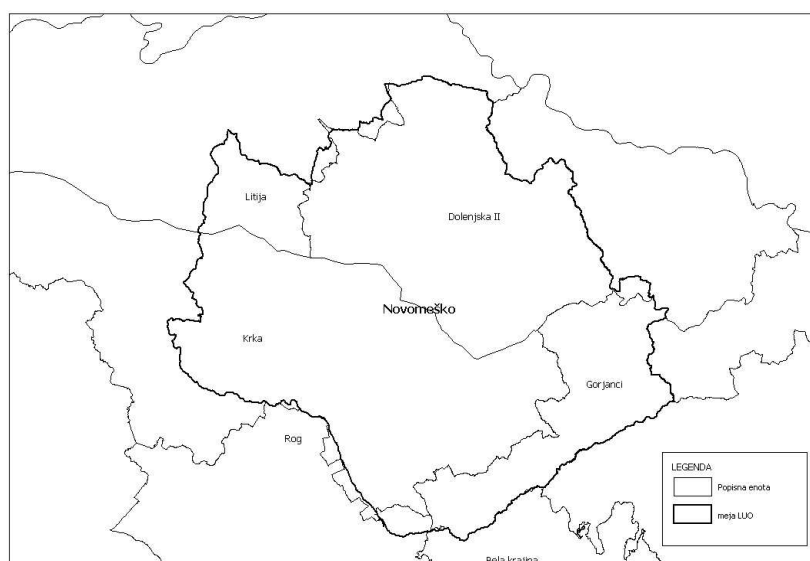
V letih 2009/10 in 2013/14 je ZGS opravil prvi popis objedenosti gozdnega mladja po prenovljeni metodi na območju celotne Slovenije. Izvedba popisa na terenu prostorsko ni vezana na območje LUO, ampak se opravlja po "ekoloških enotah". Pri oblikovanju teh smo upoštevali populacijska območja rastlinojede parkljaste divjadi in zaokrožena gozdnata območja, ki so si podobna po drevesni sestavi, geološki podlagi, klimi, ipd.

V Novomeškem LUO z delom ali celoto pokrivajo območje štiri popisne enote (slika 3.3). V preglednicah prikazujemo podatke za celotno LUO in ne po popisnih enotah, saj je le tako možna določena primerjava s prejšnjimi popisi. Podatki popisa 2010 so kazali, da je bi bila objedenost mladja v povprečju nižja kot v preteklosti. Podatki popisa iz leta 2014 pa kažejo na podobno stopnjo objedenosti mladja kot v preteklosti. Neposredna primerjava popisnih podatkov s popisi opravljenimi po stari metodi, je zaradi izvajanja popisa na povsem drugih ploskvah neprimerna, saj so deleži posamezne drevesne vrste v mladju različne. Velja poudariti, da je objedenost mladja v Novomeškem LUO med najnižjimi v Sloveniji. Vrstna pestrost mladja višine od 15 do 30 cm, prav tako pa nad 100 cm, je v popisnih enotah, ki pokrivajo novomeški LUO med največjimi v Sloveniji. Izjema je le popisna enota Gorjanci, kjer pa je stanje še vedno boljše, kot v slovenskem povprečju. Z gozdnogojitvenimi tehnikami, ki pa so domena gospodarjenja z gozdovi, bi se lahko uspešnost preraščanja mladovja, prav tako pa tudi uspešnost posameznih drevesnih vrst (plemeniti listavci, hrasti), še znatno povečala.

Statistična analiza primerjave deležev poškodovanega mladja med leti 2010 in 2014 na nivoju LUO kaže, da se je pri zadnjem popisu delež poškodovanih osebkov mladja statistično značilno povečal. Statistična analiza razlik v deležu poškodovanih osebkov po posameznih popisnih enotah (popisna enota Krka, Dolenjska II, Gorjanci) pa kaže, da v okviru posamezne popisne enote ni značilnih razlik poškodovanosti mladovja med obema popisoma.

Statistična analiza razlik v deležu objedenosti mladja posamezne drevesne vrste po posameznih popisnih enotah sicer kaže, da naj bi se značilno zmanjšal delež poškodovanih osebkov smreke, bukve in hrasta v popisni enoti Dolenjska II, hkrati pa značilno povečal delež poškodovanih osebkov ostalih trdih listavcev. V popisni enoti Krka se je statistično značilno povečal delež poškodovanih osebkov bukve. S statističnim hi – kvadrat testom je bila ugotovljena sprememba v deležu objedenosti tistih drevesnih vrst, ki so v prehrani divjadi manj priljubljene. Delež objedenosti teh drevesnih vrst pa naj bi se spremenil ob zelo veliki spremembi gostote divjadi. Ocenjujemo, da se gostota rastlinojede divjadi v LUO ni bistveno spremenila in ne more biti vzrok za ugotovljene spremembe v objedenosti gozdnega mladja.

Analize objedenosti mladja kažejo, da je najbolj objedeno mladje plemenitih listavcev, mehkih listavcev in ostalih trdih listavcev – predvsem belega gabra. Objedenost nobene drevesne vrste, upoštevajoč številčnost mladja na površino ni tolikšna, da bi bila uspešnost pomlajevanja in preraščanja katerekoli drevesne vrste močnejše ovirana. V posameznih popisanih enotah je mladje objedeno od 16 % do 20 %. Močnejše pa je objedeno mladje plemenitih listavcev. V povprečju je objedeno od 40 % do 50 % vsega mladja plemenitih listavcev, ki so v prehrani rastlinojede divjadi najbolj priljubljeni.

Slika 3.3: Prikaz popisnih enot v LUO

Preglednica 3.6: Število popisanih osebkov na hektar in njihov delež ter delež objedenosti po višinskih razredih in drevesnih vrstah 2013 v Novomeškem LUO (77 ploskev)

Skup. DV	št. vz.	< 15cm		R1 15-30cm			R2 30-60cm			R3 60-100cm			R4 100-150cm			R1-R4		
		DV %	št./ha	DV %	št./ha	obj. %	DV %	št./ha	obj. %	DV %	št./ha	obj. %	DV %	št./ha	obj. %	DV %	št./ha	obj. %
Smreka	45	2	463	8	1.931	0,9	13	3.997	1,3	13	2.147	0,4	14	683	1,3	11	8.758	1
Jelka	9	1	265	2	368	24,4	2	557	30,6	2	332	29,7	1	36		2	1.294	27,8
Bori	2				9			18	100		18						45	40
Ostali iglavci	3		132		9			63						9			81	
Bukev	68	36	9.992	42	9.989	5,8	59	18.487	6,7	66	10.986	10,1	73	3.566	5,3	55	43.029	7,2
Hrasti	31	15	4.169	10	2.470	12,7	2	611	23,5	1	108	33,3		18		5	3.207	15,4
Plemeniti listavci	56	29	8.007	16	3.800	39	8	2.623	51,7	3	431	45,8	1	27		10	6.881	44,1
Drugi trdi listavci	53	17	4.831	21	4.887	28,5	15	4.815	43,3	15	2.560	53,7	10	494	36,4	17	12.756	39,4
Mehki listavci	10				81		1	269	10		45	20	1	27	33,3	1	422	10,6
Iglavci	47	3	860	10	2.318	4,7	15	4.635	5,2	15	2.497	4,3	15	728	1,2	13	10.178	4,6
Listavci	76	97	26.998	90	21.227	17,7	85	26.805	18,1	85	14.130	19,3	85	4.132	9,1	87	66.295	17,7
Skupaj	77	100	27.859	100	23.545	16,4	100	31.441	16,2	100	16.628	17	100	4.860	7,9	100	76.473	15,9
AVG (št./vz.)			5		34	6		45	7		24	4		7	1		111	18
MAX (št./vz.)			28		97	40		119	37		81	41		30	5		201	82
SD (+-št./vz.)			7		25	7		20	9		16	7		6	1		28	18

4. ŽIVALSKES VRSTE - DIVJAD

4.1 Srna (*Capreolus capreolus*)

4.1.1 Prostorski okvir obravnave – ekološke enote:

Srno (dalje pogovorno: srnjad) v načrtu obravnavamo enotno v okviru LUO. V analizah ter usmeritvah so, poleg enotne obravnave v okviru LUO, podane ugotovitve o srnjadi v posameznih skupinah lovišč ali posameznih loviščih. Srnjadi ne obravnavamo v okviru ekoloških enot, saj so že znotraj posameznega lovišča življenjske razmere za srnjad lahko zelo heterogene, poleg tega pa ima na stanje srnjadi velik vpliv lov.

4.1.2 Analiza preteklega upravljanja za zadnjih pet let s poudarkom na zadnjem letu:

Višina odvzema in stopnja uresničevanja načrta:

V zadnjem petletnem obdobju je znašal odzem srnjadi v Novomeškem LUO povprečno 1.878 živali letno oz. 1,92 živali/100 ha lovne površine. Višina odvzema je najnižja v loviščih na desnem bregu reke Krke in se povečuje proti severnemu delu LUO. V posameznih loviščih je bil povprečni letni odzem v intervalu od 1 (Šentjernej) do 2,7 (Otočec) živali/100 ha lovne površine lovišča. V zadnjem petletnem obdobju se višina odvzema srnjadi v LUO bistveno ne spreminja.

Odvzem srnjadi je v zadnjem letu znašal 1.864 živali (1,91 živali/100ha lovne površine), kar znaša 100 % načrtovanega odvzema in je skoraj enak, kot v letu 2014. Med posameznimi lovišči so v intenziteti odvzema znatne razlike. Najnižji odzem je v lovišču Šentjernej 1,17 živali /100 ha lovišča, najvišji pa v lovišču Otočec, kjer je odzem srnjadi dosegal 3,2 živali/100 ha lovne površine lovišča. Nižji odzem v lovišču Šentjernej je delno posledica dejstva, da je v lovišču od lovne površine v obsegu 5.902 ha, le ok. 3.000 ha površin, kjer življenjske razmere ustrezajo srnjadi. V loviščih Mirna, Trebelno, Velika Loka in Veliki Gaber, kjer je odzem med višjimi v LUO, je odzem znašal nad 2,2 živali /100 ha lovne površine lovišča. V odvzemu je bila moška in ženska srnjad zastopana v enakem deležu, razmerje med mlado in dve- in več letno srnjadjo pa je 54 : 46. V strukturi odvzema so predstavljali mladiči M 13 %, lanščaki 15 %, dve- in več letni srnjaki 23 %, mladiči Ž 15 %, mladice 12 % in dve- in več letne srne 23 %.

V zadnjem letu je bilo odstreljeno 1.565 srnjadi, kar predstavlja 98 % višine odstrela leta 2014. Odstrel je predstavljal 84 % vse izločene srnjadi. Enak delež odstrela v odvzemu srnjadi je bil leta 2014. Razen v loviščih Mirna Peč, Šentjernej, Šentjanž in Mokronog, je bil v vseh ostalih loviščih odzem in odstrel srnjadi opravljen v okviru dovoljenih odstopanj. V lovišču Mirna Peč je bila realizacija odvzema moških mladičev manjša za več kot 30 % v primerjavi z načrtom, realizacija moških mladičev srnjadi skupaj z lanščaki pa za več kot 15 %. V lovišču Šentjanž je bil izven dovoljenih odstopanj odzem moških mladičev. V obeh loviščih se je skupen odzem mladičev, v primerjavi z načrtom, razlikoval za manj kot 30 %. V lovišču Šentjernej je bilo odstopanje večje pri mladičih ženskega spola in mladica. Namesto mladic je bil večji odzem srn 2+. Glede na to, da je pri odstrelu mladičev izbira po spolu drugotnega pomena, je odstopanje realizacije v razredu mladičev lahko posledica naključij. Kljub vsemu je opaziti, da imajo upravljavci lovišč, ki pozneje v letu opravijo odzem mladičev in srn, v realizaciji nižji delež odvzema mladičev. V lovišču Mokronog je bilo premalo odstreljenih srn v primerjavi s srnjaki.

Med posameznimi lovišči so znatne razlike v dinamiki odstrela srnjadi. Težišče odstrela dve- in več letnih srn ter mladičev je v mesecu septembru. V petletju (2000 –2014) je bilo v septembru uplenjenih 35 % vseh dve- in več letnih srn ter 64 % mladičev. V štirih loviščih je bilo septembra uplenjeno manj kot 50 % vseh uplenjenih mladičev, v treh loviščih pa manj kot 20 % vseh uplenjenih srn. Večina upravljavcev lovišč sicer prične z intenzivnim lovom mladičev in dve- in več letnih srn takoj na začetku lovne dobe. V loviščih na področju Gorjancev (Brunsice, Gorjanci, Orehovica, Šentjernej) in lovišču Škocjan pa se za razliko od ostalih lovišč, večji del odstrela srn in mladičev izvede pozneje ali pa celo tik ob koncu lovne dobe. Vzrokov za takšno stanje ne poznamo, vendar je dinamika odstrela pogosto posledica usmeritev ali omejitev upravljavcev lovišč glede izvajanja lova. Ker so pogoji za izvajanje lova ob koncu lovne dobe na mladiče in srne težavnejši, je to možni razlog nizke gostote odvzema srnjadi v teh loviščih.

Spolna in starostna struktura:

V strukturi odvzema v petletju je bila moška in ženska srnjad zastopana v enakem deležu. Delež mlade srnjadi (mladičev in enoletne srnjadi) je v odvzemu znašal 55 %. Odzem srnjadi je bil izvršen v skladu z načrtovano višino in strukturo. V zadnjih petih letih je odstrel dve- in več letne srnjadi med spoloma uravnotežen. Odstrel dve- in več letnih srn je v zadnjem petletju po višini dosegal 95 % višine odstrela dve- in več letnih srnjakov. Po posameznih loviščih se je ta odstotek gibal od 83 % do 102 %.

V letu 2015 so v odstrelu mladiči predstavljali 28 %, lanščaki in lanščakinje skupaj 27 %, dve- in več letni srnjaki 23 % ter srne 22 %. V primerjavi s preteklim desetletjem se je v odstrelu zmanjšal delež moških mladičev in povečal delež lanščakov. Upravljavci lovišč, z izjemo LD Mokronog, so upoštevali določilo lanskoletnega načrta, ki je določal višino odstrela dve- in več letnih srn v višini 85 % odstrela dve- in več letnih srnjakov. Odstrel dve- in več letnih srn je po višini dosegal 95 % višine odstrela dve- in več letnih srnjakov, v lovišču Mokronog pa le 55 %.

Višina, vzroki in trendi izgub:

Izgube srnjadi v petletju predstavljajo 17 % vse izločene srnjadi iz lovišč, ter so v deležu odvzema, prav tako pa tudi v absolutnem številu, v primerjavi s preteklim petletnim obdobjem manjše. Izgube dosegajo letno povprečno 0,32 živali/100 ha lovišča. Spolno razmerje izgub (moški : ženski spol) znaša 45 : 55. Med izgubami so dve- in več letne srne zastopane s 27 %, mladiči Ž 15 %, mladice 14 %, dve- in več letni srnjaki 21 %, mladiči M 11 % in lanščaki z 12 %. Izgube dve- in več letnih srn so le še 1,3 krat večje kot izgube dve- in več letnih srnjakov. V posameznih loviščih je razmerje izgub med moško in žensko dve- in več letno srnjadjo v intervalu od 1 : 0,8 do 1 : 3,6. Največja razlika med ugotovljenimi izgubami med srnami in srnjaki je v lovišču Gorjanci. V petletju se je v primerjavi z obdobjem 2001-2010 zmanjšala višina izgub srnjadi za približno 1/4, oziroma 100 živali letno. Zmanjšanje je predvsem v razredu srn. Izgube dve- in več letnih srn so se zmanjšale za 1/2, mladičev pa za 1/3. Izgube dve- in več letnih srnjakov so se povečale za 1/5. Obstaja sicer možnost, da se dejanske izgube srnjadi, zaradi različnih interesov lovcev, razlikujejo od evidentiranih izgub, vendar to ne bi bila posebnost samo v Novomeškem LUO.

Po posameznih loviščih je gostota izgub znašala od 0,11 do 0,49 živali/100 ha lovne površine lovišča. V primerjavi s preostalimi LUO v Sloveniji, je v Novomeškem LUO razlika v spolnem razmerju izgub pri dve- in več letni srnjadi najmanjša. Po vzrokih izgub je največ le-teh (66 %) posledica prometa. V primerjavi z ostalimi LUO v Sloveniji je v Novomeškem LUO evidentiran dokaj visok delež izgub zaradi krivolova (4 %).

V preteklem letu so ugotovljene izgube predstavljale 16 % vse izločene srnjadi iz lovišč. Izgube v lanskem letu so dosegale 95 % povprečne višine izgub v petletju. Višina izgub v preteklem letu je bila tudi nižja od povprečnih izgub v preteklem desetletju. V strukturi izgub so bile dve- in več letne srne zastopane s 27 % deležem, dve- in več letni srnjaki z 19 %, mladice s 15 %, mladiči Ž s 14 %, mladiči M z 12 % in lanščaki s 13 % deležem. V posameznih loviščih so izgube nad dvoletnih srn sicer še vedno višje kot izgube srnjakov, vendar je ta razkorak v primerjavi s preteklimi leti majhen in glede na spolno strukturo srnjadi, v kateri nekoliko prevladuje ženska srnjad, tudi pričakovan. V Novomeškem LUO so bile dve- in več letne srne v izgubah zastopane 1,3 krat pogosteje od srnjakov, medtem ko je ta koeficient na nivoju Slovenije 2.

Med lovišči so še vedno znatne razlike v intenziteti izgub in so v posameznih loviščih v intervalu od 0,09 do 0,52 živali/100 ha lovne površine. Razlike med lovišči so se v primerjavi s preteklimi leti zmanjšale. Če je še leta 2010 imelo 9 lovišč gostoto izgub srnjadi višje od 0,5 živali/100 ha lovne površine lovišča, je v lanskem letu takšno gostoto izgub evidentiralo le 4 LD.

Presoja uspešnosti gospodarjenja:

Načrtovan odvzem srnjadi je bil s strani upravljavcev lovišč v preteklem petletnem obdobju, kot tudi v preteklem letu z nekaj manjšimi izjemami, ustrezno realiziran. Glede na nizko stopnjo objedenosti gozdnega mladja, znižanje deleža izgub srnjadi v strukturi odvzema ter tudi znižanje višine izgub srnjadi ocenjujemo, da so bili zastavljeni cilji upravljanja s srnjadjo doseženi. Kljub nad 40 % povečanju odstrela srn v primerjavi s preteklim petletjem, struktura in višina izgub mladičev kaže, da se število mladičev srnjadi ni bistveno zmanjšalo, zmanjšale pa so se izgube srn ob sočasnem zmanjšanju razlik med spoloma v populaciji.

Gibanje telesnih mas in mas rogovja:

Povprečne telesne mase srnjadi, razen mase mladičev, se v zadnjih petih letih bistveno ne spreminjajo. Prav tako povprečne mase trofej. Nekoliko so manjše le mase mladičev v sredini petletja, kar je mogoče posledica neugodnih vremenskih razmer (sušna obdobja). Tudi analize gibanja povprečnih mas posamezne kategorije srnjadi in mas rogovja srnjakov v okviru posameznega lovišča ne kažejo trenda sprememb. Nekoliko nižje mase mlade srnjadi v letu 2013 gre pripisati vremenskim razmeram v pretekli zimi ter sušnemu poletnemu obdobju. Prav tako so nekoliko višje telesne mase srnjadi v letu 2015 verjetno posledica ugodnih (vlažnih) poletnih razmer v letu 2014, ki se je nadaljevalo z dokaj milo zimo. Dokaj topla zima in pomlad z več sončnimi dnevi je verjetno vzrok večji masi rogov srnjakov. V povprečju so dve- in več letni srnjaki od 2,5 do 3 kg težji od srn. Povprečne mase dve- in več letne srnjadi se sicer med lovišči razlikujejo. Razlike med masama se med posameznimi lovišči razlikujejo v razponu do 2 kg. Do 4 kg se med lovišči razlikujejo povprečne mase lanščakov. Telesne mase lanščakov so nekoliko višje v loviščih za katere ocenjujemo, da je gostota srnjadi nižja in obratno. Najmanjšo maso imajo lanščaki v loviščih Velika Loka, Veliki Gaber, Padež, Trebnje, Dobrič in Toplice, največjo pa v loviščih Šentjernej, Mirna Peč, Orehovica in Gorjanci. V loviščih, kjer imajo lanščaki nadpovprečno povprečno maso, so nadpovprečno težke tudi srne in mladice. Analize nakazujejo, da je masa rogovij srnjakov višja v loviščih, kjer je višja povprečna starost uplenjenih srnjakov.

4.1.3 Ocena stanja populacije:

Trend številčnosti in prostorska porazdelitev:

Glede na podatke o višini in strukturi izgub ocenjujemo, da se je gostota srnjadi v primerjavi s preteklim petletjem nekoliko zmanjšala. V gostoti srnjadi so znatne razlike med lovišči. Najnižja gostota srnjadi je v loviščih na predelu Gorjancev, kjer je bila nižja že v preteklih letih. Kljub temu pa je gostota srnjadi tolikšna, da bi bil mogoč večji odvzem. Podatki o objedenosti gozdnega mladja nakazujejo, da se je vpliv rastlinojede divjadi (od te predvsem srnjad) v primerjavi z letom 2011 na območju gorjanškega masiva povečal. Iz tega lahko sklepamo, da se je povečala tudi številčnost, oz. gostota srnjadi.

Glede na podatke o objedenosti gozdnega mladja, ki je med najnižjimi v Sloveniji ocenjujemo, da je gostota srnjadi tolikšna, da ne vpliva pomembno na pomlajevanje gozda

Medvrstni vplivi:

Kljub temu, da je v območju od rastlinojede divjadi zastopana tudi jelenjad ocenjujemo, da med srnjadjo in jelenjadjo ni velike konkurence pri izkoriščanju prehranskih virov saj je prehranska ponudba bogata in pestra. Lisice imajo na prirastek srnjadi v primerjavi s preteklim desetletjem, zaradi njihove nižje številčnosti, manjši vpliv, a je v zadnjem obdobju ponovno zaznati povečanje. Vpliv zveri, med njimi predvsem volka na srnjad je majhen. V preteklem petletju je bilo evidentirano 7 izgub srnjadi, v obdobju 2000 – 2010 pa je bilo evidentiranih le 20 izgub srnjadi, pri katerih so bile vzrok izločitve zveri. V zadnjem petletju so evidentirane izgube 2 lanščakov, 3 dve- in več letni srnjaki in 2 srni. Vpliv volkov na spolno in starostno strukturo srnjadi (še) ni pomemben, ter posledično zaradi tega (še) ni treba temu prilagajati strukture načrtovanega odvzema srnjadi v tistih loviščih, kjer se volk občasno pojavlja. Vpliv volkov pa se delno vseeno upošteva pri načrtovani višini odvzema srnjadi po posameznih loviščih.

Spolna in starostna struktura:

Zaradi enakomernejšega poseganja z odstrelom med dve- in več letne srne in srnjake, je razlika med zastopanostjo obeh spolov v populaciji manjša kot v preteklem desetletju. Z višjim odstrelom srn v preteklih letih je bil narejen korak k naravnejši spolni strukturi srnjadi. Najmlajša starost srnjadi je v lovišču Otočec, kjer je tudi največja gostota odstrela/odvzema. V lovišču Otočec so se ob znatnem povečevanju odstrela po letu 2000 pričele zmanjševati izgube, odstrel pa se še povečuje iz leta v leto. Upravljanje s tem loviščem deloma potrjuje tezo, da večji odstrel, ki je tudi strukturno ustrezen ne zmanjšuje prirastka, temveč prej nasprotno.

Zdravstveno stanje:

Glede na podatke o višini izgub zaradi bolezni, med katere uvrščamo tudi izgube zaradi zajedavcev, ki so v zadnjih letih celo manjše kot v preteklosti ter niso visoke ocenjujemo, da je zdravstveno stanje srnjadi dobro.

4.1.4 Prilagojeni cilj:

Po usmeritvah dolgoročnega načrta za LUO se številčnost srnjadi v prihodnje naj ne bi povečevala, temveč ohranila. Ponekod, kjer bi bile izgube velike, oziroma kjer se le te povečujejo, pa celo zmanjšala. Ker so se izgube že zmanjšale v vseh loviščih, poleg tega pa je delež izgub v odvzemu med najnižjimi v Sloveniji, hkrati pa je nizka tudi objedenost gozdnega mladja, v večini lovišč v LUO ni razloga za bistvene spremembe gostote srnjadi.

V loviščih, ki ležijo v predelu Gorjancev (Gorjanci, Orehovica, Brusnice, Šentjernej), kjer je najnižji odvzem srnjadi v LUO, se sočasno s povečevanjem gostote srnjadi lahko postopoma povečuje odvzem/odstrel srnjadi. Gostota srnjadi je v teh loviščih po naši oceni sicer nekoliko manjša od gostote srnjadi v loviščih s podobnimi ekološkimi značilnostmi. Ob sočasnem povečevanju višine odvzema, naj bi se gostota srnjadi v tem delu območja v prihodnje povečala, za kar je potrebno, da upravljavci lovišč več pozornosti namenijo nadzoru v lovišču.

Posebni novih ukrepov glede uravnavanja spolne strukture srnjadi ni treba izvajati, saj je že dolgoletno izvajanje odstrela srn v višini 85 % - 90 % višine odstrela srnjakov, znatno zmanjšalo prej bistveno večji delež srn v populaciji. Na takšno stanje nakazujejo spremembe v strukturi izgub srnjadi.

Glede na to, da srnjad prevladuje v vseh loviščih, ter da je jelenjad manj številčna, kljub svojemu generalističnemu prehranskemu značaju in s tem konkurenčni prednosti, med obema vrstama ni tekmovanja po virih prehrane. Ker tudi podatki o objedenosti gozdnega mladja ne kažejo na probleme, ki bi bili posledica vpliva rastlinojede divjadi, posebnih sprememb v gostoti srnjadi iz tega vidika niso potrebne.

Za optimalnejše upravljanje s srnjadjo bi bilo priporočljivo vzdrževati tudi majhno številčnost lisic. V primerih, ko se občasno pojavi v loviščih volk, ki v območju kot prevladujočo vrsto pleni predvsem srnjad, pa je treba

upoštevati, da gre za naraven pojav medvrstnih odnosov, zato je treba del prehranske baze, ki jo predstavlja srnjad, tudi namenjati le-temu. V LUO so bili v letu 2011 in v začetku leta 2012 opaženi volkovi v loviščih Toplice, Plešivica in Dobrnič. V zimskem obdobju leta 2012/2013 pa so volkovi bili stalno prisotni na območju južno od reke Krke v lovišču Plešivica. V letu 2014 je bil par volkov z dvema mladičema opažen na območju Brezovske planote. V tem delu LUO LUO so prisotni tudi v letu 2015 in v začetku 2016. V primeru daljšega zadrževanja volkov v teh in tudi drugih loviščih, kjer bi se dalj časa zadrževali volkovi imajo upravljavci lovišč možnost, da realizirajo načrtovan odvzem na spodnji meji dovoljenega odstopanja.

4.1.5 Ukrepi in usmeritve:

Višina, spolna in starostna struktura odvzema:

V letu 2016 načrtujemo odvzem 1.860 srnjadi, kar predstavlja povprečno 1,90 živali/100ha lovne površine lovišč in je v višini lanskoletne realizacije. Načrtovana višina odvzema predstavlja 99 % povprečne realizacije zadnjih petih let. Upravljavci lovišč so predlagali odvzem srnjadi v višini 1.786 živali.

Načrtovan odvzem je v spolnem razmerju (moški : ženski spol) 1 : 1. Po spolni in starostni strukturi je načrtovan odvzem mladičev posameznega spola v deležu po 15 %, lanščakov 13 %, mladice 13 %, dve- in več letnih srnjakov 23 % in dve- in več letnih srn 23 %.

Preglednica 4.1.1: Načrt odvzema srnjadi

Mladiči M	278 (15 %)	Mladiči Ž	278 (15 %)
Lanščaki	242 (13 %)	Mladice	242 (13 %)
Srnjaki 2+	410 (22 %)	Srne 2+	410 (22 %)
SKUPAJ 1.860 (100 %)			

Pri izvajanju načrtovanega odvzema z odstrelom v razredu mladičev obeh spolov naj bo poudarek na tem, da je treba izvršiti količinsko zadosten odvzem v tej starostni kategoriji, pri tem pa je njihov spol drugotnega pomena. Priporočeno je, da se z odstrelom poseže nekoliko več med lanščake (podpovprečno telesno razvite lanščake ali lanščake s kratkimi šili ali gumbi) na račun moških mladičev.

Dopustna odstopanja realizacije od načrta odvzema v okviru lovišča:

Izraz »odstopanje« v nadaljevanju pomeni razliko med realiziranim in načrtovanim odvzemom srnjadi. Izraženo je lahko v absolutni količini (osebek) ali v % od načrtovanega odvzema.

Preglednica 4.1.3: Dovoljena odstopanja realizacije od načrtovanega odvzema srne

Starostni razred	Dovoljena odstopanja (v % od načrtovanega števila v danem razredu)			
	M		Ž	
Mladiči	+/- 30*	+- 15	+/- 30*	+- 15
Lanščaki / Mladice	+/- 30*		+/- 30%*	
Srnjaki 2+ / Srne 2+	+- 15		+- 15	
Skupaj	+- 15			

* Pri kategorijah mladičev in enoletnih osebkov obeh spolov do +30 % pomeni možnost kompenzacije številčnega odvzema obeh navedenih kategorij v okviru istega spola, kar konkretno pomeni, da je možno npr. od načrtovanega absolutnega števila mladičev M spola odvzeti le-teh do 30 % manj/več, to pa je potem treba kompenzirati s zmanjšanim/povečanim odvzemom v razredu lanščakov in obratno.

- V posameznem lovišču je po opravljeni kompenzaciji, dovoljeno odstopanje realizacije v obeh kategorijah (mladiči, enoletni) skupaj in pri posameznem spolu v višini do +/-15 % načrtovanega števila odvzema. Pri lanščakih in mladica mora realizacija tako dosegati vsaj 70 % načrtovanega odvzema, presežati pa jo je dovoljeno do 30 %. Realizacija odvzema juvenilnega razreda po posameznem spolu (mladiči in enoletniki posameznega spola skupaj) lahko odstopa od načrtovanega števila v razponu +/- 15 %.
- Dopustno odstopanje v kategoriji dve- in več letnih srnjakov in srn je do +/-15 % od načrtovanega števila odvzema te kategorije.
- Višina realiziranega odstrela dve- in več srn mora dosegati vsaj 80 % višine odstrela dve- in več letnih srnjakov. Preseganje načrtovanega odvzema dve- in več letnih srn v višini + 15 %, ki bi nastalo zaradi tega določila, ne šteje kot nedovoljeno preseganje načrtovanega odvzema.
- V posameznem lovišču je dovoljeno odstopanje realizacije v višini do +/-15 % načrtovanega skupnega odvzema srnjadi. V primeru, da je v posameznem starostnem razredu načrtovan odvzem manjši od 10 živali, dopustna toleranca +/-15% pomeni dve (2) živali, pri načrtovanem odvzemu 10 ali več živali pa zaokrožitev na najbližjo celo vrednost.

- Preseganje realiziranega odvzema od načrtovanega prek meja dopustnih odstopanj, ki bi nastala kot posledica evidentiranih izgub srnjadi posamezne spolne in starostne kategorije po izpolnitvi načrtovanega odvzema, ne štejejo kot kršitev določil načrta.
- Dodatna omejevanja, oziroma krajšanja lovnih dob srnjadi s strani upravljavcev lovišč niso dovoljena, razen v primeru lovnih dob dve- in več letnih srnjakov, ki imajo v primerjavi s samicami iste vrste daljše lovne dobe, poleg tega pa je rogovje teh vrst v začetku lovne dobe slabše obarvano. Upravljavci lovišč pri tej kategoriji lahko omejijo lovno dobo, v kolikor to ne onemogoča realizacijo načrtovanega odvzema. Omejevanja lova ostalih kategorij srnjadi v času lovne dobe štejejo kot kršitev določil načrta.
- V realizacijo poleg odstrela štejejo vse z materialnimi dokazi (čeljust, rogovje) dokumentirane izgube. V primerih, kjer materialnega dokaza ni možno predložiti, zadostuje tudi uradni zaznamek (zapisnik) pristojnih institucij (UVHVVR, Veterinarska fakulteta, Policija) ob hkratnem tekočem vpisu v evidenčno knjigo.

Časovna in prostorska dinamika, vezava odstrela ter ostali kriteriji odvzema:

Priporočeno je čim hitreje izvršiti odstrel srn in mladičev, predvidoma najmanj 70% do 31. oktobra. Upravljavcem lovišč na področju Gorjancev in LD Škocjan priporočamo, da intenzivneje pričnejo z lovom mladičev in dve- in več letnih srn v začetku lovne dobe.

Do 25.7. je priporočeno odstreliti največ 2/3 za odvzem predvidenih srnjakov 2+.

Upravljavcem lovišč priporočamo, da načrtovan odvzem srnjadi razporedijo po manjših prostorskih enotah v lovišču, ter s tem usmerjajo lovce, da se bo izvajal lov srnjadi po vsem lovišču. Pri razdelitvi načrtovanega odvzema na manjše prostorske enote naj se upošteva razlike v gostoti srnjadi med posameznimi deli lovišča. V območjih, kjer je individualni lov srnjadi manj uspešen (površine, kjer ni pomlajenih ali travniških površin) naj se izvajajo tudi jesenski skupinski lovi, na katerih se lovi t.i. mulasta srnjad (srne in mladiči).

Z namenom zmanjšanja škod v gozdovih, upravljavcem lovišč priporočamo postavitev prež na pomlajenih površinah in sestojih uvedenih v obnovo, ter izvajanje odstrela srnjadi v gozdu. To je še zlasti priporočljivo v predelih strnjenih gozdov, v katerih je sedaj lov manj intenziven.

V predelih pogostih povozov srnjadi je smiselno povečati odstrel in s tem zmanjšati gostoto srnjadi.

Preglednica 4.1.2: Analiza odvzema srnjadi

Odstrel in izgube								
Starostna in spolna kategorija/leto	2011	2012	2013	2014	2015	Skupaj	%/spol	%/skupaj
Mladiči M	246	272	223	234	239	1214	25,7	12,9
Lanščaki	305	253	310	276	278	1422	30,1	15,1
Srnjaki 2+	404	422	400	437	423	2086	44,2	22,2
Skupaj SRNJAKI	955	947	933	947	940	4722	100,0	50,3
Mladiči Ž	319	345	293	290	277	1524	32,6	16,2
Mladice	192	198	207	228	219	1044	22,4	11,1
Srne 2+	412	425	412	423	428	2100	45,0	22,4
Skupaj SRNE	923	968	912	941	924	4668	100,0	49,7
SKUPAJ odstrel in izgube	1878	1915	1845	1888	1864	9390		100,0

Odstrel in izgube v primerjavi z načrtom						
Kategorija / leto	2011	2012	2013	2014	2015	Skupaj
Načrt - skupaj	1856	1880	1777	1.908	1.858	9279
Odstrel in izgube / načrt	101,2	101,9	103,8	99,0	100,3	101,2
Delež srnjakov	50,9	49,5	50,6	50,2	50,4	50,3
Delež srnjakov 2+	21,5	22,0	21,7	23,1	22,7	22,2
Delež mladih (mladiči, enoletni) ne glede na spol	56,5	55,8	56,0	54,4	54,3	55,4

Izgube							
Kategorija / leto	2011	2012	2013	2014	2015	Skupaj	%
Nenaravne izgube	263	260	312	247	256	1338	84,7
Naravne izgube	70	31	49	48	43	241	15,3
Skupaj izgube	333	291	361	295	299	1579	100,0
% izgub	17,7	15,2	19,6	15,6	16,0	16,8	
Odstrel	1545	1624	1484	1593	1565	7811	

Vzroki izgub							
vzrok / leto	2011	2012	2013	2014	2015	Skupaj	%
1 neznan	29	13	27	26	16	111	7,0
2 bolezen	40	18	21	21	23	123	7,8
3 krivolov	14	21	14	4	15	68	4,3
4 cesta	215	205	239	187	190	1036	65,6
5 železnica	0	7	7	8	7	29	1,8
6 zveri	1	0	1	1	4	7	0,4
7 psi	19	10	22	17	21	89	5,6
8 kosilnica	15	17	30	31	23	116	7,3

Telesne mase (biološka telesna mase)					
Starostna in spolna kategorija/leto	2011	2012	2013	2014	2015
Mladiči M	9,5	9,2	9	9,3	9,6
Indeks	100,0	96,8	94,7	97,9	101,1
Lanščaki	13,0	14,0	12,3	13,0	13,3
Indeks	100,0	107,7	94,6	100,0	102,3
Srnjaki 2+	19,0	19,4	18,6	19,5	19,5
Indeks	100,0	102,1	97,9	102,6	102,6
Mladiči Ž	9,3	9	8,8	9,1	9,2
Indeks	100,0	96,8	94,6	97,8	98,9
Mladice	12,9	14,3	13,2	13,8	13,9
Indeks	100,0	110,9	102,3	107,0	107,8
Srne 2+	16,2	16,4	16,3	16,5	16,3
Indeks	100,0	101,2	100,6	101,9	100,6

Masa trofej srnjakov 2+ (gr)					
Povprečna masa trofej / leto	2011	2012	2013	2014	2015
Srnjaki 2+	265	278	262	270	280
Indeks	100,0	104,9	98,9	101,9	106

4.2 Navadni jelen (*Cervus elaphus*)

4.2.1 Prostorski okvir obravnave – ekološke enote:

V načrtu so opravljene analize gospodarjenja z jelenjadjo za nivo celotnega LUO, v posameznih podpoglavjih pa so predstavljeni podatki, ki kažejo na različno prostorsko razširjenost (gostoto) jelenjadi med posameznimi lovišči.

Za načrtovanje in spremljanje učinkov gospodarjenja z jelenjadjo na območju Novomeškega LUO je najprimernejša skupna obravnava naslednjih lovišč: **A)** Mirna Peč, Novo mesto, Padež, Plešivica, Toplice, Dobrnič, Veliki Gaber; **B)** Brusnice, Gorjanci, Orehovica, Šentjernej, Otočec, Škocjan, Mokronog, Trebelno, Tržišče, Mirna, Šentrupert, Trebnje, Velika Loka, Šentjanž. V skupini B se načrtovan odvzem in prerazporeditev načrtovanega odvzema jelenjadi opravi v okviru podskupin lovišč: **1.** Brusnice, Gorjanci, Orehovica, Šentjernej; **2.** Otočec, Škocjan, Mokronog, Trebelno; **3.** Trebnje, Velika Loka; **4.** Šentjanž, Tržišče, Šentrupert, Mirna.

4.2.2 Analiza preteklega upravljanja za zadnjih pet let s poudarkom na zadnjem letu:

Višina odvzema in stopnja uresničevanja načrta:

Odvzem jelenjadi je v preteklem petletju znašal povprečno 139 živali/leto. Tako visokega odvzema jelenjadi v preteklosti v LUO še ni bilo. Načrt odvzema je bil realiziran 118 %. V skupini lovišč A je realizacija načrtovanega odvzema v petletju znašala 116 %, v skupini lovišč B pa 122 %.

67 % celotnega odvzema so opravile LD iz skupine lovišč A, oziroma LD Plešivica in LD Toplice skupaj 39 %. Višina odvzema v loviščih skupine A je v zadnjem petletju znatno višja kot v preteklem petletju, prav tako tudi v skupini lovišč B, predvsem zaradi povečanja odvzema v podskupini B4.

V skupini lovišč B se višina odvzema povečuje predvsem v podskupini B4, v preostalih podskupinah pa je na podobni višini, oziroma le malenkostno večji v zadnjih letih. V podskupini lovišč B4 je odvzem v petletju znašal 134 živali, kar predstavlja 63 % vsega odvzema v skupini B. V podskupini B1 je odvzem v petletju znašal 21 živali, v B2 31 živali in v B3 32 živali.

V preteklem letu je bil v LUO načrtovan odvzem v višini 156 živali, odvzem pa je znašal 180 živali.

V skupini lovišč A je bil načrtovan odvzem v višini 105 živali, realiziran pa je bil v višini 119 živali. 102 živali so bile odstreljene, 17 živali predstavljajo izgube. Odvzem jelenjadi v loviščih skupine A je bil realiziran v skladu z določili načrta.

V loviščih skupine B je znašal odvzem 61 živali od načrtovanih 51 živali. Odvzem v loviščih skupine B je bil izvršen v skladu z določili načrta. Odvzem košut in dve in več letnih jelenov je bil uravnotežen, prav tako odvzem jelenov ni presegal 25 %. Načrt višine odvzema ni omejeval, zavezujoča pa je struktura odvzema/odstrela, ki se zagotavlja v obdobju več let.

Spolna in starostna struktura:

V strukturi odvzema zadnjega petletja so teleta predstavljala 32 %, lanščaki 12 %, dve- in več letni jeleni 20 %, junice 12 % in košute 23 %. V strukturi odstreljene jelenjadi (odvzem brez upoštevanja izgub) dve in več letne košute dosegajo 105 % višine odvzema jelenov.

V odvzemu zadnjega petletja v skupini lovišč A je moška in ženska jelenjad zastopana v razmerju 47 : 53. V strukturi odvzema so bila teleta zastopana s 34 %, lanščaki z 13 %, 2-4 letni jeleni s 12 %, 5 in več letni jeleni s 7 %, junice s 13 % in košute z 22 % deležem. Odvzem je bil v tej skupini lovišč izveden v skladu z načrtovano strukturo. V petletju je bilo odstreljenih za 11 % več košut kot jelenov, kar je v primerjavi z ostalimi LUO v Sloveniji največ.

Tudi v skupini lovišč B je bil odvzem jelenjadi v petletju v skladu z načrtovano strukturo, ki je bila v primerjavi s skupino lovišč A bolj splošna. V teh loviščih je bila omejena le spolna struktura odvzema, pri kateri so dve- in več letni jeleni lahko dosegali 33 % delež v odvzemu, oziroma od leta 2012 dalje 25 % delež. V petletju so v odvzemu dve- in več letni jeleni dosegali 25 %, teleta 29 %, lanščaki 11 %, junice 11 % in dve- in več letne košute 25 % delež.

V preteklem letu je bilo spolno razmerje odvzema moška/ženska jelenjad v skupini lovišč A v razmerju 49 : 51 (leta 2014 pa 54 : 46). Dve- in več letni jeleni so v odvzemu predstavljali 19 %, košute pa 25 %. Odstreljenih je

bilo za 30 % več košut kot jelenov. Zaradi tako visokega odstrela košut v letu 2015, bo v letu 2016 načrtovan nižji delež odstrela košut. Delež 2 do 4 letnih jelenov je v odvzemu znašal 14 %, delež 5 do 9 letnih jelenov pa 5 %. Teleta so v odvzemu bila zastopana s 33 %.

Odvzem jelenjadi v skupini lovišč B je bil v preteklem letu realiziran v spolnem razmerju 51 : 49. Odvzetih je bilo 13 nad dvoletnih jelenov (21 % v strukturi celotnega odvzema), 18 telet (29 %), 10 lanščakov (16 %), 7 junic (11 %) ter 13 košut (21 %). Odstreljenih je bilo 10 košut in 3 evidentirane izgube.

Zadnji dve leti se ob pregledu odstrela in izgub jelenjadi v LUO, na podlagi obrabljenosti zobovja, ocenjuje starost dve- in več letne jelenjadi. Ocene starosti kažejo, da so v odvzemu jeleni v povprečju stari 4 leta, košute pa 5 let. V skupini lovišč A je povprečna starost odvzetih jelenov v letu 2015 znašala 4,17 (leta 2014 – 4,17) let, košut pa 5,86 (2014 – 5,09) let. V Skupini lovišč B je povprečna starost odvzetih jelenov v letu 2015 znašala 3,92 (leta 2014 – 4,31) let, košut pa 3,46 (2014 – 4,46) let. V podskupini B4, kjer odvzem znaša 64 % odvzema celotne skupine B, je v lanskem letu bilo kar 7 košut starih le dve leti. V kolikor ne bi bila uplenjena košuta z ocenjeno starostjo deset let, bi v tej skupini bila povprečna starost odvzetih košut 3,1 let. Znatno nižje starosti jelenjadi v skupini lovišč B v letu 2015 kažejo, da se (pre)močno posega v razred dve- in več letne jelenjadi, prav tako pa je višina verjetno že odvzema večja od prirastka. Ali je odstrel primeren za doseganje cilja po ohranjanju številčnosti jelenjadi, se bo pokazalo že v letošnjem letu. V kolikor je naša domneva pravilna, bo odvzem telet nižji od preteklih let. Povprečne starosti košut in jelenov v LUO so znatno nižje od starosti odvzete jelenjadi v večini LUO v Sloveniji.

Višina, vzroki in trendi izgub:

Izgube so v zadnjem petletju znašale 93 živali, oz. 13 % vse izločene jelenjadi iz lovišč. V strukturi izgub so dve- in več letne košute predstavljale 30 % in dve- in več letni jeleni 20 % delež. Med izgubami je jelenjad moškega spola predstavljala 52 %.

V skupini lovišč A je višina izgub, pri katerih dve- in več letne košute dosegajo 30 % delež, v petletju na podobni višini, nekoliko nižje so bile le v letu 2011. Kar 64 % vseh izgub jelenjadi je evidentirano v LD Toplice, kar je predvsem posledica povožov na regionalni cesti Soteska – Črnomelj ter zaradi krivolova.

V preteklem letu so bila v skupini lovišč A med izgubami evidentirana 3 teleta, 3 lanščaki, 5 dve- in več letnih jelenov in 6 košut. Na cestah je bilo povoženih 7 živali, poleg tega pa je bilo kar 6 živali izločenih zaradi krivolova (leta 2013 – 3, 2014 - 5).

V skupini lovišč B je bilo v preteklem letu ob odvzemu 61 živali jelenjadi evidentirano 7 izgub, od tega 3 košute, 2 junici in 3 teleta.

Presoja uspešnosti gospodarjenja:

Številčnost jelenjadi se je skladno s cilji upravljanja z jelenjadjo, povečala tako v skupini lovišč A, kot tudi v skupini lovišč B. Poleg tega se je nekoliko povečala povprečna starost jelenov. Za razliko od stanja pred desetletjem, ko so bili v odstrelu ter v populaciji srednje stari jeleni redki, so sedaj številnejši. Gostota jelenjadi tudi ni tolikšna, da bi povzročala občutnejše škode na kmetijskih površinah ali v gozdovih, kar kažejo tako podatki o objedenosti gozdnega mladja, kot tudi višina izplačanih odškodnin zaradi škod od jelenjadi. V skupini lovišč B se je številčnost jelenjadi zelo verjetno zmanjšala. Zaradi želje po večjem odstrelu jelenov (vezava strukture odstrela), se v tej skupini lovišč intenzivno lovi tudi ostale kategorije jelenjadi ter znatno presega načrtovano višino odvzema, katere preseganje sicer ni omejeno.

Gibanje telesnih mas in mas rogovja:

Podatki o povprečnih telesnih masah kažejo, da je jelenjad tega prostora zelo vitalna, kar je posledica nizke številčnosti in bogate prehranske ponudbe. Nobena redkost niso telesne mase telet (iztrebljeno, brez glave in nog) nad 55 kg. V zadnjem petletju so mase telet nekoliko nižje, kar je posledica zgodnejšega odstrela le-teh, ter verjetno tudi izostanka semenskih let bukve. Teleta uplenjena v novembru dosegajo v povprečju maso 47 kg (teža iztrebljene živali). V povprečju je 50 % vseh uplenjenih telet v mesecu septembru.

4.2.3 Ocena stanja populacije:

Trend številčnosti in prostorska porazdelitev:

Številčnost jelenjadi se je v vseh loviščih LUO, razen v loviščih na območju Gorjancev, v zadnjem desetletju povečala. To je bilo sicer načrtovano, saj je bil odvzem jelenjadi temu ustrezno načrtovan. Povečanje je najizrazitejše v loviščih Toplice in Šentrupert. Najštevilčnejša je jelenjad v loviščih Toplice (predel Pajkeža), kjer spomladanska gostota jelenjadi znaša ok. 1 do 1,5 živali/100 ha lovne površine in Plešivica (v delu lovišča južno od reke Krke, gostota ok. 0,6 do 1 žival/100ha lovne površine), ter v večjem gozdnem kompleksu

Ajdovske planote (lovišče Novo mesto). Povečanje številčnosti jelenjadi v loviških skupine A je verjetno tudi posledica naravnih migracij jelenjadi iz Roškega masiva. Zaradi boljše prehranske ponudbe v Novomeškem LUO je verjetno del jelenjadi, ki je sicer občasno zahajala na pašo v Novomeški LUO, v tem LUO tudi ostala.

Na Gorjancih je številčnost jelenjadi v veliki meri odvisna od gostote jelenjadi na hrvaški strani. Številčnost te jelenjadi je v zadnjem desetletju manjša kot v preteklosti. Številčnost jelenjadi v bazenu B4 (lovišča Šentjanž, Tržišče in Šentrupert), v katerih je jelenjad od celotne skupine B najštevilčnejša, ter se navezuje na sosednjo Zasavsko LUO, se je povečala (povečanje številčnosti je bila načrtovana). Ob tem pa se je sočasno povečala številčnost tudi v sosednjem LUO. Verjetno bo dokaj visok odstrel jelenjadi v skupini B4 imel za posledico zmanjšanje številčnosti jelenjadi, kar bo verjetno opaziti že v letu 2016. V loviških, ki jih obravnavamo v okviru skupin jelenjadi (lovišča skupine B), upravljavci ocenjujejo, da bi bila gostota jelenjadi lahko večja. Upravljavci lovišč skupine A pa ocenjujejo sedanjo gostoto jelenjadi za primerno, a izpostavljajo prenizek delež jelenov v populaciji.

Medvrstni vplivi:

Kljub temu, da je v območju od rastlinojede divjadi zastopana jelenjad in srnjad ocenjujemo, da med njimi ni (pre)velike konkurence pri izkoriščanju prehranskih virov, saj je prehranska ponudba bogata in pestra.

Spolna in starostna struktura:

Glede spolne strukture jelenjadi ocenjujemo, da je v vseh loviških delež ženske jelenjadi večji od moške, kar je sicer tudi naravno pri poligamnih populacijah. Zaradi večjega odstrela jelenov v preteklosti, ter tudi manjšega odstrela košut v sosednjem Kočevsko – Belokranjskem LUO, je delež košut v populaciji večji, kot bi bil ob uravnoteženem poseganju z odstrelom med oba spola. Z uravnoteženim poseganjem med košute in jelene v zadnjih letih, se razlike v zastopanosti obeh spolov jelenjadi v populaciji zmanjšujejo.

Vpliv volka na jelenjad je majhen. V preteklem petletju je bila evidentirana izguba 3 košut, za katere vzrok izločitve so bile zveri (v loviških Novo mesto, Mirna Peč in Orehovica), v obdobju 2000 – 2010 sta bili v LUO evidentirani izgubi 2 košut. Vpliv volkov na spolno in starostno strukturo jelenjadi (še) ni pomemben, ter posledično zaradi tega (še) ni treba temu prilagajati strukture ali višine odvzema jelenjadi v tistih loviških, kjer se volk občasno pojavlja.

V vseh loviških prevladuje mlajša do srednje stara jelenjad. V povprečju je jelenjad v skupini lovišč B mlajša od jelenjadi skupine lovišč A. Prevladujejo mladi, do 4 letni jeleni. Nad 8 - letni ali celo nad 10 letni jeleni so (še) redki.

Zdravstveno stanje:

Upoštevaajoč telesne mase in nizko število naravnih izgub ugotavljamo, da je jelenjad vitalna.

4.2.4 Prilagojeni cilj:

Cilje gospodarjenja z jelenjadjo v Novomeškem LUO je smiselno definirati ločeno. Upoštevati moramo dejansko številčnost in strukturo jelenjadi in razlike v primernosti življenjskega okolja za jelenjad med posameznimi deli LUO. Glede zelenega trenda številčnosti jelenjadi v obeh skupinah lovišč ni razlik, saj naj bi se v obeh številčnost jelenjadi ohranila na približno današnjem nivoju ali malo povečala. V loviških, v katerih opravijo pretežno del odvzema jelenjadi (lovišča skupine **A**), ki predstavlja robni del populacije jelenjadi z jedrom v kočevskih gozdovih, je treba zaustavljati širjenje jelenjadi v sosednja – agrarna območja, ob tem pa odstrel (struktura) ne sme imeti negativnega vpliva na jedro populacije v sosednjem LUO. Pri tem je treba upoštevati, da imajo predvsem mlajši jeleni največji areal gibanja. Sedanja številčnost jelenjadi se naj ne bi bistveno povečala. Manjše povečanje številčnosti jelenjadi pa bo lahko posledica prizadevanja za povečanje deleža in številčnosti jelenov.

V vseh ostalih loviških (lovišča skupine **B**), kjer je jelenjad bolj ali manj občasno prisotna v posameznem lovišču, je cilj gospodarjenja v ohranitvi in ne več v povečevanju številčnosti jelenjadi. Cilj v teh loviških je v ohranjanju nizke številčnosti jelenjadi v naravni socialni in starostni strukturi, ki bo nekonfliktna do kmetijstva in bo omogočala trajni - sicer številčno nizek odstrel. Jelenjad teh lovišč je treba ohraniti tudi z vidika možnosti prehajanja med posameznimi populacijskimi območji. V severnem delu LUO je ta prehod preko Medvedjaka in Trojan in se navezuje z jelenjadjo Zasavskega in Posavskega LUO, v predelu Gorjancev pa s sosednjo Hrvaško (Žumberak) in posavskim delom Gorjancev.

V skupini lovišč A je treba povečati povprečno starost jelenov. V teh loviških se naj poskuša z izbirnim odstrelom, pri katerem se naj zmanjša odstrel mladih jelenov z odličnimi zasnovami, vplivati na dvig povprečne starosti uplenjenih jelenov. S tem se bo, delno tudi na račun manjšega odstrela mladih jelenov, povečala

možnost uplenitve trofejno vrednejših osebkov čez nekaj let. V teh loviščih naj bi starostna struktura jelenov dopuščala letni odstrel enega do dveh jelenov v LUO z doseženo starostjo desetih let. Za dvig povprečne starosti jelenov je treba v populaciji povečati tudi delež in številčnost jelenov, kar narekuje predvsem konzervativno načrtovanje v starostnem razredu 2 do 4 let, ter deloma v razredu 5 do 9 let. To posledično zahteva strpnost lovcev pri izvajanju lova na jelene. Podobno ukrepanje pri odstrelu jelenov bi bilo smiselno tudi v skupini lovišč B, predvsem v podskupini B4. Glede na to, da gre za cilj, ki naj bi bil predvsem v interesu lovcev, je možnost za doseg tega cilja v domeni upravljavcev lovišč.

Pri spolni strukturi je osnovni cilj v ohranjanju naravnega razmerja med spoloma. Z odvzemom (in odstrelom), ki bo enakomerno posegal med oba spola, se deleža samic (košut) ne bo povečevalo.

V vseh ostalih loviščih (skupina lovišč B) cilj ni v vzpostavljanju socialne in starostne strukture jelenjadi, ki bi omogočala odstrel trofejno zrelih jelenov, temveč v ohranjanju številčnosti jelenjadi (nekonfliktni do kmetijstva), ki bo omogočala trajni - sicer številčno nizek odstrel. Z enakomernim poseganjem z odstrelom med oba spola, naj bi se spolno razmerje dodatno ne povečevalo v korist ženskega spola.

4.2.5 Ukrepi in usmeritve:

Višina odvzema, spolna in starostna struktura z dopustnimi odstopanji:

Načrtovana višina odvzema jelenjadi znaša 170 živali, kar predstavlja 122 % povprečnega odvzema zadnjih petih let in 94 % lanskoletne realizacije.

V loviščih (lovišča A): Mirna Peč, Novo mesto, Padež, Plešivica, Toplice, Dobrnič in Veliki Gaber je načrtovana višina odvzema 102 živali, v ostalih loviščih pa 68 živali. Upravljavci lovišč skupine lovišč A so predlagali odvzem jelenjadi v višini 103 živali, v skupini B pa 80 živali.

a) Lovišča skupine A:

- spolno razmerje M:Ž je **50 : 50**
- načrtovana višina odvzema **102** živali

Preglednica 4.2.1: Načrt odvzema jelenjadi v skupini A

Teleta M	19 (18,6%)	Teleta Ž	20 (19,6%)
Lanščaki	10 (9,8%)	Junice	10 (9,8%)
Jeleni 2-4	14 (13,7%)	Košute 2+	21 (20,6%)
Jeleni 5-9	6 (5,9%)		
Jeleni 10+	2 (2%)		
SKUPAJ 102 (100 %)			

Ostalo

- Razdelitev načrtovanega odvzema jelenjadi za skupino lovišč A se v postopku izdelave letnih načrtov lovišč, oziroma uskladitve načrtov lovišč z načrtom LUO, nadalje razdeli na podskupini lovišč in sicer: podskupino 1A (Mirna Peč, Novo mesto, Veliki Gaber, Dobrnič, Plešivica) in podskupino A2 (Toplice in Padež) in znotraj teh podskupin na posamezno lovišče. V lovišču Toplice mora znašati načrtovan odvzem vsaj 34 živali.
- Ob izvršenem odstrelu se ugotovi in evidentira tudi spol telet.
- Pri izvajanju načrtovanega odvzema z odstrelom v razredu telet obeh spolov naj bo poudarek na tem, da je treba izvršiti količinsko zadosten odvzem v tej starostni kategoriji, pri tem pa je njihov spol drugotnega pomena.
- Ob kategorizaciji se na podlagi obrabljenosti zobovja oceni tudi starost nad dve- letnih jelenov in košut.
- Obvezujoč delež odstrela košut je 70 % višine odstrela dve- in več letnih jelenov. Zaradi dokaj majhnega števila odvzema jelenjadi v posameznem lovišču, se bo obvezujoč delež odstrela košut spremljal in zagotavljal v večletnem obdobju. Ker je bil odvzem košut v preteklem obdobju znatno višji od jelenov, se je obvezujoč delež odstrela košut, prav tako pa tudi delež košut v odvzemu v primerjavi s preteklimi leti zmanjšal.

Dopustna odstopanja

- **Dopustno odstopanje je v višini do +/-20 % od skupno načrtovanega števila odvzema jelenjadi za lovišče, skupino in podskupino lovišč.** Načrta odvzema v razredu dve- in večletnih jelenov ni treba realizirati ter ga tudi ni dovoljeno presežati, razen sorazmerno s presežanjem skupno načrtovanega odvzema. Načrtovani odvzem jelenov starostnega razreda 5–9 let se praviloma ne sme presežati, lahko pa se ga nadomesti z odvzemom mladih 2-4 letnih ali starih nad deset letnih jelenov.

Načrtovani odvzem jelenov starostnega razreda 10+ se lahko nadomesti z odvzemom mladih 2-4 letnih jelenov. Strukturo načrtovanega odvzema jelenov v starostnih razredih 2-4 in 5-9 let naj se z realizacijo skuša zagotavljati na nivoju skupine in podskupine lovišč, prav tako pa tudi v okviru posameznega lovišča, pri tem pa se naj morebitna letna odstopanja izravnavajo v večletnem obdobju. Upravljavcem lovišč priporočamo, da skušajo realizirati odvzem tistih kategorij jelenov, kot jih imajo določene v letnem načrtu lovišča. Odvzem junic in lanščakov se lahko nadomesti z odvzemom telet in obratno.

- **V posameznem lovišču je dovoljeno odstopanje do +20 % od skupno načrtovanega števila odvzema jelenjadi do takrat, dokler se ne opravi morebitna prerazporeditev načrtovanega odvzema med lovišči (najkasneje do 15. novembra) ter nato +/-20 % od nove višine načrtovanega odvzema jelenjadi v posameznem lovišču, oziroma prvotno načrtovanega odvzema, v kolikor prerazporeditev ne prinaša sprememb.** Za lovišča, ki imajo načrt odvzema do vključno 10 živali jelenjadi, se kot dopustno odstopanje od načrta šteje realizacija +/-2 živali jelenjadi, pri čemer načrta odvzema dve- in večletnih jelenov ni dovoljeno presehati. Pri loviščih, ki imajo načrt večji od 10 živali pa +/- 3 živali ali 20 % načrtovane višine odvzema, pri čemer se izračunano število zaokroži na najbližjo celo vrednost.

b) Lovišča skupine B:

- Višina načrtovanega odvzema jelenjadi v skupini lovišč **B**, kamor spadajo lovišča: Brusnice, Gorjanci, Orehovica, Šentjernej, Otočec, Škocjan, Mokronog, Trebelno, Mirna, Trebnje, Velika Loka, Šentjanž, Tržišče in Šentrupert znaša **68** živali.
- Načrtovana struktura odvzema: 18 dve- in več letnih jelenov in 50 živali ostale jelenjadi, od tega vsaj toliko košut, kot bo znašal odvzem jelenov.

Struktura načrtovanega odvzema:

- **teleta, lanščaki, junice, košute** **74 %**
- **dve- in več letni jeleni** **26 %**

Preglednica 4.2.2: Načrt odvzema jelenjadi v skupini B

Teleta M	11 (16 %)	Teleta Ž	12 (18 %)
Lanščaki	5 (8 %)	Junice	6 (8 %)
Jeleni 2-4	11 (16 %)	Košute 2+	16 (24 %)
Jeleni 5+	7 (10 %)		
SKUPAJ 68 (100 %)			

Ostalo

V teh loviščih je načrtovana višina, predvsem pa struktura odvzema jelenjadi, sledila cilju ohranitve sedanje številčnosti jelenjadi, ter vzpostavitvi in ohranjanju spolne strukture, ki ne bo izrazito v korist ženskega spola.

- Pri razdelitvi načrtovanega odvzema, oziroma uskladitvi načrtov lovišč z načrtom LUO, se v razdelilniku določi načrt odvzema jelenjadi za posamezno podskupino lovišč. Načrt odvzema je skupen za posamezno podskupino lovišč.

Dopustna odstopanja

- **Odvzem vseh kategorij jelenjadi je navzgor neomejen, prav tako načrtovanega odvzema ni treba realizirati. Obvezujoča je struktura odvzema, ki se bo na nivoju posameznega lovišča in podskupine lovišč lahko zagotavljala tudi v več letih skupaj.** Poudarek pri načrtovani strukturi je v razmerju med dve- in več letnimi jeleni ter košutami, ter ostalo netrofejno jelenjadjo. V primeru odstopanj realizacije odvzema jelenov v razmerju do ostale jelenjadi, se bo z načrtom LUO odvzem (odstrel) določene kategorije jelenjadi za posamezno lovišče (ali podskupino lovišč) zavezujoče omejilo, ali pogojevalo s predhodno izvršitvijo odstrela določene kategorije jelenjadi. Upravljavcem lovišč zato priporočamo, da skušajo ustrezno razmerje med jeleni in ostalo jelenjadjo zagotavljati čim bolj sprotno.

c) Ostala določila za skupino lovišč A in B

Dodatna omejevanja, oziroma krajsanja lovni dob jelenjadi s strani upravljavcev lovišč niso dovoljena, razen pri dve-in več letnih jelenih, ki imajo v primerjavi s samicami iste vrste daljše lovne dobe, poleg tega pa je rogovje teh vrst v začetku lovne dobe slabše obarvano. Takšna omejevanja, razen zadnje navedenega, štejejo kot kršitev določil načrta.

Preseganje realiziranega odvzema jelenjadi od načrtovanega prek meja dopustnih odstopanj (za vsa lovišča), ki bi nastala kot posledica evidentiranih izgub jelenjadi po končani lovni dobi ali za posamezno kategorijo jelenjadi po izpolnitvi načrtovanega odvzema, ne štejejo kot kršitev določil načrta.

V realizacijo načrta odvzema se pri parkljasti divjadi poleg odstrela štejejo vse z materialnimi dokazi (čeljust, rogovje) dokumentirane izgube. V primerih, kjer materialnega dokaza zaradi popolnega uničenja trofeje in/ali čeljusti ni možno predložiti ali kjer lahko odvzem materialnega dokaza zaradi stanja kadavra pomeni tveganje za zdravje lovca, je dovolj tudi uradni zaznamek (zapisnik) odgovornih oseb lovske organizacije in drugih (UVHVVR, Veterinarska fakulteta, Policija,...), ob hkratnem obveznem kronološkem vpisu v evidenčno knjigo odstrela in izgub velike divjadi.

Preglednica 4.2.2: Analiza odvzema jelenjadi

Odstrel in izgube								
Starostna in spolna kategorija/leto	2011	2012	2013	2014	2015	Skupaj	%/spol	% skupaj
Teleta M	17	19	19	26	25	106	31,7	15,2
Lanščaki	9	14	16	17	28	84	25,1	12,1
Jeleni 2-4	10	17	17	26	27	97	29,0	13,9
Jeleni 5-9	10	5	7	13	9	44	13,2	6,3
Jeleni 10 +	1	1	1	0	0	3	0,9	0,4
Skupaj JELENI	47	56	60	82	89	334	100,0	47,9
Teleta Ž	21	24	25	16	32	118	32,5	16,9
Junice	11	17	19	22	16	85	23,4	12,2
Košute 2+	18	27	36	36	43	160	44,1	23,0
Skupaj KOŠUTE	50	68	80	74	91	363	100,0	52,1
SKUPAJ odstrel in izgube	97	124	140	156	180	697		100,0

Odstrel in izgube v primerjavi z načrtom						
Kategorija / leto	2011	2012	2013	2014	2015	Skupaj
Načrt - skupaj	90	100	114	129	156	589
Odstrel in izgube / načrt	107,8	124,0	122,8	120,9	115,4	118,3
Delež JELENOV	48,5	45,2	42,9	52,6	49,4	47,9
Delež trofejnih jelenov 2+ in več	21,6	18,5	17,9	25,0	20,0	20,7
Delež mladih (mladiči, enoletni) ne glede na spol	59,8	59,7	56,4	51,9	56,1	56,4

Izgube							
Kategorija / leto	2011	2012	2013	2014	2015	Skupaj	%
Nenaravne izgube	8	16	13	18	20	75	80,6
Naravne izgube	3	4	6	1	4	18	19,4
Skupaj izgube	11	20	19	19	24	93	100,0
% izgub	11,3	16,1	13,6	12,2	13,3	13,3	
Odstrel	86	104	121	137	156	604	

Vzroki izgub							
Vzrok / leto	2011	2012	2013	2014	2015	Skupaj	%
1 neznan	3	4	1	0	2	10	10,8
2 bolezen	0	0	4	1	0	5	5,4
3 krivolov	1	2	5	5	6	19	20,4
4 cesta	7	9	6	10	12	44	47,3
5 železnica	0	5	2	3	2	12	12,9
6 zveri	0	0	1	0	2	3	3,2

Telesne mase (biološka telesna masa)					
Starostna in spolna kategorija/leto	2011	2012	2013	2014	2015
Teleta M	42,6	42,8	40,5	42,6	44,0
Indeks	100,0	100,5	95,1	100,0	103,3
Lanščaki	62,4	65,7	68,8	74,4	72,0
Indeks	100,0	105,3	110,3	119,2	115,4
Jeleni 2-4	120,4	122,3	126,9	136,3	136,3
Indeks	100,0	101,6	105,4	113,2	113,2
Jeleni 5-9	144,6	168,5	148,7	151,5	149,8
Indeks	100,0	116,5	102,8	104,8	103,6
Jeleni 10 +	130,0	143,0	165,0	0,0	0,0
Indeks		100,0	115,4	0,0	0
Teleta Ž	41,4	41,7	37,9	40,3	39,6
Indeks	100,0	100,7	91,5	97,3	95,7
Junice	59,4	62,7	62,2	65,9	65,9
Indeks	100,0	105,6	104,7	110,9	110,9
Košute 2+	81,8	75,7	71,0	80,3	80,3
Indeks	100,0	92,5	86,8	98,2	98,2

4.3 Damjak (Dama dama)

4.3.1 Prostorski okvir obravnave – ekološke enote:

Damjaka obravnavamo enotno v okviru LUO, čeprav je številčneje prisoten le v severnem in severovzhodnem delu LUO, kjer se navezuje na jedro populacije damjakov v sosednjem (Posavskem) LUO.

4.3.2 Analiza preteklega upravljanja za zadnjih pet let s poudarkom na zadnjem letu:

V zadnjem petletju je znašal odvzem damjaka 79 živali, od tega v lovišču Tržišče 20 živali in Šentjanž 40 živali. Odvzem damjakov je bil v petletju v spolnem razmerju (M : Ž) 51 : 49. V strukturi odvzema so bila teleta zastopana z 20 %, lanščaki s 27 %, dve- in več letni jeleni s 26 %, junice s 14 % in dve- in več letne košute s 24 %. Odvzem jelenov je bil po višini manjši od odvzema košut.

V preteklem letu je znašal odvzem damjakov 16 živali. 9 damjakov so uplenili v lovišču Šentjanž, 3 v Tržišču in po 1 v Šentrupert, Škocjanu in Veliki Loki. Uplenjena so bila 3 teleta, 7 lanščakov, 0 jelenov 2+, 3 junice in 3 košute. Izgub damjakov ni bilo evidentiranih.

4.3.3 Ocena stanja populacije:

Glede na strukturo in višino odstrela damjakov v Novomeškem LUO ugotavljamo, da je populacija po številčnem povečanju v primerjavi s preteklim petletjem, sedaj manj številna. Prostorska širitev ni izrazita, vendar bi do nje lahko prišlo ob morebitnem povečevanju številčnosti damjakov, predvsem v matični populaciji v Posavskem LUO. V populaciji oz. skupinah damjakov prevladujejo mlajše živali, v območje pa nekaj damjakov še vedno prehaja tudi iz sosednjega LUO.

Skupine damjakov so najštevilčnejše v loviščih Šentjanž, Tržišče in Škocjan, ki mejijo na sosednje LUO. Drugje se pojavljajo posamezni damjaki ali manjše skupine, ki so primarno pobegnile iz obor. V preteklem letu je prav tako nekaj damjakov ušlo iz obor, saj so bili damjaki opaženi in tudi uplenjeni v okolici Novega mesta in Trebnjega.

4.3.4 Prilagojeni cilj:

Cilj gospodarjenja z damjakom kot tujerodno vrsto je v zaustavitvi nadaljnega prostorskega širjenja populacije in preprečitvi naraščanja številčnosti ter v lovišču Tržišče zmanjšanje številčnosti. Na območju lovišča Škocjan (Natura 2000 območje Krakovski gozd) je damjaka treba povsem odstraniti iz lovišča. Damjaka se iz lovišč Novomeškega LUO tudi lahko povsem odstrani. Želeni cilj se razlikuje od želja upravljavcev lovišč, ki želijo damjaka v lovišču ohraniti ali celo povečati njegovo številčnost.

Starostna, spolna in kakovostna struktura damjakov je podrejena uravnavanju številčnosti. S ciljem preprečevanja številčnosti damjaka, oziroma s ciljem njegove odstranitve iz lovišč, je v skupinah damjakov treba zagotoviti zadosten odstrel ženskega spola damjakov, predvsem košut.

4.3.5 Ukrepi in usmeritve:

Načrtovan odvzem damjaka v letu 2016 je v višini 25 živali. Glede na zastavljene cilje upravljanja z damjakom v LUO se višine odvzema damjaka navzgor ne omejuje. Pri realizaciji načrta mora biti v loviščih Tržišče, Škocjan in Šentjanž v povprečju nekaj let odvzem košut 2+ vsaj enak ali večji od odvzema dve- in več letnih jelenov. V primeru večjega poseganja z odstrelom med jelene kot košute tudi v ostalih loviščih, kjer bi se populacija damjaka razširila, se bo odvzem jelenov v prihodnjih letih dodatno omejil in obvezujoče določil odvzem košut. Odvzem ostalih kategorij je po višini neomejen, zaželen je čim večji odvzem. Spodnje meje potrebne realizacije ne določamo, saj je višina možnega odvzema v veliki meri odvisna od dotoka damjakov iz sosednjega LUO. Načrt odvzema je možno neomejeno presehati. Upravljavci lovišč so predlagali odvzem v višini 34 živali.

Posamezni osebki, ki se priložnostno pojavijo v območjih izven prostorskih okvirov načrtovanja, niso predmet upravljanja z vrsto in jih je v teh loviščih treba odstreliti skladno z lovno dobo ali drugimi določili predmetne zakonodaje. Pri odstrelu osebkov, za katere se predvideva, da izvirajo iz obor, se upoštevajo določila 8. odstavka 50. čl. ZDlov-1.

Dodatno omejevanje, oziroma krajšanje lovnih dob damjakov ali omejevanje lova damjakov ni dovoljeno. Izjemoma lahko upravljavec lovišča omeji lov dve- in več letnih jelenov v primeru zagotavljanja z načrtom predpisane ustrezne strukture odvzema.

Preglednica 4.3.1: Načrt odvzema damjaka

Teleta M	4 (16 %)	Teleta Ž	4 (16 %)
Lanščaki	2 (8 %)	Junice	3 (12 %)
Jeleni 2-4	5 (20 %)	Košute 2+	7 (28 %)
Jeleni 5-8			
Jeleni 9+			
SKUPAJ 25 (100 %)			

Preglednica 4.3.1: Analiza odvzema jelena damjaka

Odstrel in izgube									
Starostna in spolna kategorija/leto	2011	2012	2013	2014	2015	Skupaj	%/spol	%/skupaj	
Teleta M	1	2	2	2	0	7	17,5	8,9	
Lanščaki	4	3	2	5	7	21	52,5	26,6	
Jeleni 2-4	1	2	3	4	0	10	25,0	12,7	
Jeleni 5-9	0	1	1	0	0	2	5,0	2,5	
Jeleni 9 +	0	0	0	0	0	0	0,0	0,0	
Skupaj JELENI	6	8	8	11	7	40	100,0	50,6	
Teleta Ž	0	2	1	3	3	9	23,1	11,4	
Junice	2	1	2	3	3	11	28,2	13,9	
Košute 2+	7	5	1	3	3	19	48,7	24,1	
Skupaj KOŠUTE	9	8	4	9	9	39	100,0	49,4	
SKUPAJ odstrel in izgube	15	16	12	20	16	79		100,0	

Odstrel in izgube v primerjavi z načrtom

Kategorija / leto	2011	2012	2013	2014	2015	Skupaj
Načrt - skupaj	15	16	12	15	25	83
Odstrel in izgube / načrt	100,0	100,0	100,0	133,3	64,0	110
Delež JELENOV	40,0	50,0	66,7	55,0	43,8	50,6
Delež trofejnih jelenov 2+ in več	6,7	18,8	33,3	20,0	0,0	15,2
Delež mladih (mladiči, enoletni) ne glede na spol	46,7	50,0	58,3	65,0	81,3	60,8

4.4 Muflon (*Ovis ammon musimon*)

V letu 2006 je bil povožen muflon v lovišču Otočec, za katerega ni jasno, od kje je izviral. Muflon v loviščih Novomeškega LUO sicer ni prisoten. Možno je, da bi v to območje zašel iz sosednjega Zasavskega LUO. Glede na to, da muflon ni avtohtona divjad ter glede na oceno, da življenjski prostor v LUO zanj ni ustrezen, prisotnost muflona v naravnem okolju Novomeškega LUO ni zelena. **Treba je odstreliti vse osebke te vrste, ki bi se pojavili v prosti naravi, pri čemer je potrebno upoštevati le lovno dobo.**

4.5 Gams (*Rupicapra rupicapra*)

V zadnjih letih se v LUO pojavljajo redki, posamični gamsi, ki v to območje zaidejo iz Zasavskega hribovja. V obdobju do leta 2000 je bila ugotovljena izguba gamsjega mladiča v lovišču Škocjan, od psov pokončan enoletni kozel v lovišču Otočec leta 2002, leta 2008 odstreljen kozel v lovišču Plešivica in v letu 2014 v lovišču Orehovica.

Ker LUO ne predstavlja koridorja za morebitno povezavo gamsov različnih populacijskih območij, se odvzema gamsov ob morebitnem pojavu v loviščih Novomeškega LUO ne omejuje.

4.6 Divji prašič (*Sus scrofa*)

4.6.1 Prostorski okvir obravnave – ekološke enote:

V načrtu so prikazane analize gospodarjenja z divjim prašičem za nivo celotnega LUO. Kljub temu pa se razdelitev načrtovanega odvzema divjih prašičev, prav tako pa tudi realizacija odvzema spremlja v okviru šestih skupin lovišč, za katere ocenjujemo, da predstavljajo prostorske enote, v katerih upravljajo z istimi skupinami divjih prašičev. Skupine lovišč se lahko na predlog OZUL v razdelilniku odvzema po loviščih tudi spremenijo. Lovske družine, ki upravljajo z lovišči v območju, so razdeljene v sledeče skupine:

Skupina 1: LD Dobrnič, LD Plešivica, LD Novo mesto, LD Mirna Peč;

Skupina 2: LD Veliki Gaber, LD Trebnje, LD Velika Loka;

Skupina 3: LD Mirna, LD Trebelno, LD Mokronog, LD Šentrupert, LD Šentjanž, LD Tržišče;

Skupina 4: LD Škocjan, LD Otočec;

Skupina 5: LD Orehovica, LD Šentjernej, LD Trdinov vrh, LD Gorjanci;

Skupina 6: LD Padež, LD Toplice.

4.6.2 Analiza preteklega upravljanja za zadnjih pet let s poudarkom na zadnjem letu:

Višina odvzema in stopnja uresničevanja načrta:

Višina odvzema divjih prašičev se je od leta 1991 do 1995 zmanjševala, nato pa naraščala. Še posebej se je povečal odstrel v obdobju 2000 – 2002, ter leta 2014. Leta 1991 in 1995/96 je npr. znašala višina odvzema okoli 100 živali, sicer pa se je do leta 1997/98 višina gibala do 150 živali. V zadnjem petletnem obdobju višina odvzema niha. V petletju je znašal povprečni letni odzem 402 živali.

Po posameznih skupinah lovišč je bil v zadnjem petletju opravljen odzem sledečih deležev odvzema prašičev celotnega LUO:

- 30 % v skupini lovišč 1 (Dobrnič, Plešivica, Novo mesto, Mirna Peč);
- 5 % v skupini lovišč 2 (Veliki Gaber, Trebnje, Velika Loka);
- 29 % v skupini lovišč 3 (Mirna, Trebelno, Mokronog, Šentrupert, Šentjanž, Tržišče);
- 4 % v skupini lovišč 4 (Škocjan, Otočec);
- 14 % v skupini lovišč 5 (Orehovica, Šentjernej, Trdinov vrh, Gorjanci);
- 17 % v skupini lovišč 6 (Padež, Toplice).

V preteklem letu je znašal odzem 385 živali, kar predstavlja 96 % načrtovanega odvzema in je po višini dosegal 96 % povprečnega odvzema v petletju. V skupini lovišč 1 in 3, kjer je bilo v letu 2014 največje povečanje odstrela v primerjavi z letom 2013, je v lanskem letu bila višina odstrela zopet nižja. To v določeni meri, skupaj s podatki o višini izplačanih škod od divjih prašičev kaže, da je bila v letu 2014 z odstrelom divjih prašičev populacija številčno ustrezno zmanjšana.

V skupini lovišč 1 je odzem divjih prašičev v letu 2015 po višini dosegel 69 % povprečne letne višine odvzema prejšnjega štiriletnega obdobja, v skupini lovišč 2 - 185 %, v skupini lovišč 3 – 99 %, 4 – 129 %, 5 – 100 % in skupini lovišč 6 – 101 %.

V preteklem letu je bilo v skupinah lovišč 1 in 3, v katerih je uplenjenih 60 % vseh divjih prašičev v LUO, lani uplenjenih 50 % manj prašičev kot leto poprej.

Po posameznih skupinah lovišč je bil v lanskem letu opravljen odzem sledečih deležev odvzema prašičev celotnega LUO:

- 23 % v skupini lovišč 1 (Dobrnič, Plešivica, Novo mesto, Mirna Peč);
- 8 % v skupini lovišč 2 (Veliki Gaber, Trebnje, Velika Loka);
- 30 % v skupini lovišč 3 (Mirna, Trebelno, Mokronog, Šentrupert, Šentjanž, Tržišče);
- 5 % v skupini lovišč 4 (Škocjan, Otočec);
- 15 % v skupini lovišč 5 (Orehovica, Šentjernej, Trdinov vrh, Gorjanci);
- 8 % v skupini lovišč 6 (Padež, Toplice).

Ocenjujemo, da je bil odstrel prašičev v preteklem letu, predvsem pa v letu 2014, ustrezen tako po višini kot tudi strukturi, in vodi k cilju preprečitve (pre)visoke ali neobvladljive številčnosti prašičev v LUO.

Spolna in starostna struktura:

Delež samcev je v odvzemu petletja znašal 54 %, delež ozimcev in lanščakov pa 91 %. Delež ozimcev je v odvzemu predstavljal 59 %, delež enoletnikov pa 33 %. Glede na podatke o strukturi odstrela, kjer prevladujejo mlade živali, lahko ocenimo, da je lov divjih prašičev intenziven, kar onemogoča hitre spremembe v smislu povečevanja številčnosti. V strukturi odstrela je bilo npr. leta 2013 nekoliko manj ozimcev. Domnevali smo, da je bila to posledica slabših vremenskih razmer v obdobju poleganja, vendar je visok odstrel v letu 2014 pokazal, da je bil vzrok verjetno v manjši uspešnosti lova v letu 2013 (semensko leto, neugodne razmere za

skupinske – zimske love). V lanskem letu je struktura odstrela divjih prašičev v skupini lovišč 3 in zlasti skupini 1, torej skupinah, v katerih so divji prašiči najštevilčnejši, bila podobna kot leta 2013. V strukturi odstrela je bil nizek delež mladičev in večji delež starejših živali vključno z lanščakinjami in svinjami.

V preteklem letu je bilo v strukturi odvzema več svinj kot v povprečju petletja. V strukturi odvzema so predstavljale 7 %. Ozimci so v odstrelu dosegali 52 %, lanščaki 23 %, lanščakinje 16 % in merjasci 2 %. V skupini lovišč 1 je delež lanščakinj in svinj v odvzemu znašal 29 %, v skupini 2 – 19 %, v skupini 3 – 20 %, v skupini 4 – 14 %, v skupini 5 – 21 % in v skupini lovišč 6 – 25 %.

Višina, vzroki in trendi izgub:

V zadnjem petletju je bilo evidentiranih le 31 izgub divjih prašičev, od tega 65 % zaradi prometa. V preteklem letu je bilo evidentiranih 9 izgub.

Presoja uspešnosti gospodarjenja:

Ocenjujemo, da je bila višina in struktura odstrela divjih prašičev v preteklih letih ustrezna. Številčnost divjih prašičev sicer niha, kar je predvsem posledica razlik v prehranskih pogojih, pogojih lova in vremenskih razmer posameznega leta. Intenziven lov predvsem mlajših kategorij divjih prašičev onemogoča, da bi se številčnost divjih prašičev preveč povečala, ob povečanju številčnosti v letu 2014 pa so upravljavci lovišč ustrezno ukrepali. V preteklem letu je bil premajhen odstrel ozimcev v skupini lovišč 1, kjer je pričakovati povečanje številčnosti v letošnjem letu.

Glede na majhno višino ovrednotenih škod od divjih prašičev ocenjujemo, da je upravljanje z divjim prašičem v LUO ustrezno. Glede na to, da ni bilo zahtev za oceno škod na drugi stopnji ocenjujemo tudi, da so bile škode oškodovancem tudi korektno povrnjene.

Gibanje telesnih mas:

Telesne mase divjih prašičev so odvisne predvsem od prehranske ponudbe, na katero vplivajo predvsem semenski obrodi bukve in hrasta, ter od časa uplenitve. Zaradi prej navedenega je na osnovi telesnih mas težko, oziroma nemogoče sklepati kakšna bo številčnost ali vitalnost divjih prašičev. Vsekakor pa velja, da so divji prašiči v našem območju težji, vitalnejši ter zato tudi samice prej spolno zrele, kot pa v sosednjem Kočevsko-Belokranjskem LUO, kjer so prehranski pogoji za prašiče bistveno slabši. Povprečne telesne mase svinj in merjascev nakazujejo periodično nihanje mas z dve do triletno periodo. Večina ozimk je spolno zrelih že v prvem življenjskem letu ter polegajo kot lanščakinje. Primerjava podatkov o telesnih masah uplenjenih ozimcev in ozimk v letu 2010 med Novomeškim LUO in ostalimi LUO kažejo, da so telesne mase ozimcev večje le v tistih LUO, kjer so po naši oceni prehranske razmere za divje prašiče še boljše (Pomursko LUO, Posavsko LUO in Ptujsko – Ormoško LUO).

4.6.3 Ocena stanja populacije:

Trend številčnosti in prostorska porazdelitev:

Številčnost divjih prašičev je največja v osrednjem in severnem delu LUO. Visok odstrel divjih prašičev v letu 2014 je imel za posledico znižanje številčnosti divjih prašičev v večini lovišč. Glede na strukturo in višino odstrela v letu 2015 bo številčnost divjih prašičev verjetno v letu 2016 večja zlasti v skupini lovišč 1, morda tudi v 3 in 6. V primerjavi z letom 2015 načrtujemo s ciljem obvladovanja številčnosti divjih prašičev v letu 2016 večji odvzem divjih prašičev.

Gostota divjih prašičev je sicer največja v skupini lovišč 1, kjer jim velik gozdni kompleks Ajdovske planote nudi ustrezne življenjske pogoje. Ob tem velja izpostaviti, da so škode upoštevajoč številčnost divjih prašičev dokaj nizke.

Prirastek divjih prašičev je močno odvisen od semenskih let gozdnega drevja in vremenskih razmer v času lova zadnje sezone ter časa in vremenskih pogojev ob poganju. K prirastku v veliki meri pripomore tudi zgodnja spolna zrelost ozimk, ki polegajo v razredu lanščakinj. V celotnem prirastku je delež mladičev, ki jih polegajo lanščakinje, verjetno celo večji od deleža mladičev od svinj. V primeru semenskega obroda bukve in neugodnih zimskih razmer za izvajanje skupinskih lovov v prihodnji zimi, bo številčnost divjih prašičev v letu 2017 v skupini lovišč 1 in 3 lahko problematična.

Medvrstni vplivi:

Spolna in starostna struktura:

Glede na realizacijo odstrela ocenjujemo, da v populaciji rahlo prevladujejo osebki ženskega spola pri dve- in več letnih živalih, medtem ko pri mlajših prevladuje moški spol. Struktura odvzema kaže, da je ob poganju delež moških osebkov večji, kar se ujema z navedbami iz literature, da ob poganju prevladujejo osebki moškega spola z deležem 55 % do 65 %. V populaciji prevladujejo mlade živali. Povprečna starost merjascev je majhna. Zreli merjasci, starejši od 6 let, pa tudi taki že nad 4 leta so redki, k čemur nedvomno pripomore

zelo velik delež uplenjenih lanščakov. Delež uplenjenih merjascev in svinj v LUO je sicer v okviru povprečja na nivoju Slovenije.

Zdravstveno stanje:

Pri divjih prašičih v LUO ni bilo ugotovljenih bolezni, ki bi lahko vplivale na populacijo ali se širile na ostale živalske vrste.

4.6.4 Prilagojeni cilj:

Cilj upravljanja z divjim prašičem je v ohranjanju njegove številčnosti na ravni, ki je še sprejemljiv za ostale dejavnosti v prostoru - predvsem kmetijstvo. Ob izvajanih ukrepih za preprečevanje škod in korektnem povračilu nastalih škod v kmetijstvu ocenjujemo, da je primerna številčnost prašičev takšna, ki bo omogočala v LUO trajni odstrel 250 - 300 osebkov letno. Višina odstrela divjih prašičev v preteklih letih je bila večja, kar pomeni, da je bila večja tudi gostota divjih prašičev v loviščih. To predstavlja realno nevarnost, da se v primeru nekajletnih ugodnih okoliščin za divje prašiče (obrod gozdnega, neugodne razmere za skupinske love) številčnost poveča na raven, ki se je ne bo moglo obvladovati. Sedanje relativno razmerje gostot med posameznimi skupinami lovišč je ustrezno (tudi zaradi zmanjšanja številčnosti divjih prašičev v skupini lovišč 3), saj je večja številčnost prašičev tam, kjer so življenjski pogoji zanj ustrežnejši ter možnost nastanka škod v kmetijstvu manjša in obratno.

Cilj usklajenosti številčnosti divjih prašičev s kmetijstvom ne omogoča njihove velike številčnosti, s tem pa tudi upravljanja z divjim prašičem v smislu ustvarjanja trofejno zrelih merjascev. V populaciji naj bi bile nosilke reprodukcije starejše svinje in ne ozimke, oziroma lanščakinje. V razred svinj naj bi preraščale le redke lanščakinje – po številu (odvisno od cilja po zmanjšanju ali povečanju številčnosti) le toliko, kolikor znaša odstrel svinj.

4.6.5 Ukrepi in usmeritve:

Višina odvzema, spolna in starostna struktura z dopustnimi odstopanji:

Odvzem divjega prašiča v letu 2016 se načrtuje na osnovi Navodila MKGP, ki je bil posredovan s ciljem poenostavitve lovsko upravljavskih načrtov z vidika enostavnejšega načrtovanja odvzema divjega prašiča.

Na osnovi navodila se načrtuje le:

- skupna višina odvzema divjega prašiča za LUO;
- po strukturi se načrtuje le odvzem lanščakinj in svinj 2+, ki naj skupaj dosega minimalno 20 % delež v strukturi odvzema;
- odvzem ostalih kategorij divjega prašiča se podrobneje (po spolu in starosti) ne načrtuje;

V letu 2016 je načrtovan minimalni odvzem 440 divjih prašičev, od tega skupaj vsaj 88 lanščakinj in svinj 2+. Upravljalci lovišč so predlagali odvzem v višini 373 živali.

Preglednica 4.7.1: Načrt odvzema divjih prašičev

Lanščakinje in svinje	Min. 88 živali
SKUPAJ 440 (100 %)	

Časovna in prostorska dinamika ter ostali kriteriji odvzema:

- Dopustno odstopanje realizacije od načrta, zaradi populacijskih nihanj ali drugih objektivnih razlogov, zaradi katerih osnovni načrt ne bi bil dosežen, naj bo skladen s sprejetimi Območnimi načrti LUO za 2011-2020 in velja za vse kategorije divjih prašičev, tudi za združeno kategorijo lanščakinj in svinj 2+, kjer pa se mora hkrati ob nedoseganju osnovnega načrta ohranjati skupni minimalni delež 20 % lanščakinj in svinj 2+ v odvzemu.
- Načrtovan odvzem v skupini lovišč 1 mora biti vsaj v višini 150 živali.
- Dopustno odstopanje od načrta odvzema za divjega prašiča za lovišča, ki imajo načrtovan odvzem 20 in več osebkov divjega prašiča, je lahko po višini navzdol največ do 30 %. Za lovišča, ki imajo načrtovan odvzem več kot 5 in do 20 osebkov divjega prašiča, je lahko po višini navzdol največ do 50 %. Za lovišča, ki imajo načrtovan odvzem manjši ali enak 5 osebkom, načrtovane višine odvzema praviloma ni treba dosegati (možno odstopanje do 100 %). Izračunane vrednosti odstopanja se zaokrožujejo na najbližjo celo vrednost.

- Ob doseganju minimalnega skupnega deleža 20 % lanščakinj in svinj v osnovnem načrtu odvzema za LUO le tega ob preseganju načrta ni treba več dosegati, je pa odvzem teh kategorij potreben in zaželen.
- Načrtovano višino odvzema je dovoljeno neomejeno presegati v vseh kategorijah.
- V kolikor je v LUO dosežena minimalno načrtovana kvota laščakinj in svinj, posamezna lovišča niso dolžna zagotavljati 20 % deleža lanščakinj in svinj v skupnem odvzemu lovišča.
- Zaradi velike variabilnosti v času poleganja divjih prašičev (prek celega leta) se starostna kategorizacija vsake izločene živali (v kategorijah mladič/ozimec, lanščak in 2+ žival) opravi glede na določitev dejanske starosti (v mesecih) na podlagi pregleda razvojne stopnje in izrašenosti zobovja. Zaradi nezmožnosti prepoznavanja dejanske starosti živali, ki so na prehodu v višji starostni razred, pred samim odstrelom, se pri opredelitvi starostne kategorije v primeru dokončnega dvoma presoja v smislu izbora/določitve nižje starostne kategorije, in sicer:
  - osebkki do ocenjenega 12. meseca starosti se ne glede na datum uplenitve kategorizirajo kot mladiči, pri čemer se pri mejnih primerih (ocenjena starost 12.-13. mesecev) logično upošteva tudi datum prehoda 31.3./1.4.;
  - osebkki med ocenjenim 13. in 24. mesecem starosti se ne glede na datum uplenitve kategorizirajo kot enoletne živali (lanščaki, lanščakinje);
  - osebkki med ocenjenim 24. in 27. mesecem ter uplenjeni do 31.3. tekočega leta se ne glede na dejansko starost ocenijo kot lanščaki/lanščakinje, s čimer se doseže primerljiva kategorizacija živali, ki so bile v istem letu poležene v zimskem oziroma spomladanskem času.
- Lovske organizacije z internimi navodili na noben način ne smejo omejevati izvajanje načrta odvzema divjih prašičev (npr. omejevanje lova na privabljalnih krmiščih; določanje sankcij za uplenitev katerekoli kategorije divjega prašiča).
- Skupinski lovi na divje prašiče se praviloma izvajajo od 15.9. do 31.1.
- Z namenom ugotavljanja in spremljanja številčnosti divjih prašičev, ter spremljanja realizacije odstrela po skupinah lovišč komisija na OZUL zbere podatke o odvzemu divjega prašiča ter škodah do 1. 11. ali po potrebi celo prej, ter na osnovi analize poda napotke za nadaljnji odvzem divjega prašiča. Po potrebi se analiza izvede tudi v začetku meseca decembra.
- Upravljavci lovišč so dolžni izvajati ukrepe preventivnega zdravstvenega varstva divjadi in v ta namen odvzeti vzorce oziroma poslati določene vzorce uplenjene, poginule ali povožene divjadi v preiskavo, v skladu s programom UVHVVR.
- Upravljavci lovišč so se dolžni držati vseh izdanih odločb s strani pristojnih organov, katere se nanašajo na dodatne ukrepe pri upravljanju z divjim prašičem.

Preglednica 4.6.2: Analiza odvzema divjih prašičev

Odstrel in izgube								
Starostna in spolna kategorija/leto	2011	2012	2013	2014	2015	Skupaj	%/spol	%/skupaj
Mladiči M	89	154	79	190	97	609	56,3	30,3
Lanščaki	61	73	85	103	88	410	37,9	20,4
Merjasci 2+	7	8	11	29	8	63	5,8	3,1
Skupaj PRAŠIČI	157	235	175	322	193	1082	100,0	53,9
Mladiči Ž	81	123	73	186	105	568	61,3	28,3
Lanščakinje	19	56	43	68	61	247	26,6	12,3
Svinje 2+	10	23	12	41	26	112	12,1	5,6
Skupaj SVINJE	110	202	128	295	192	927	100,0	46,1
SKUPAJ odstrel in izgube	267	437	303	617	385	2009		100,0

Odstrel in izgube v primerjavi z načrtom						
Kategorija / leto	2011	2012	2013	2014	2015	Skupaj
Načrt - skupaj	350	350	375	350	400	1825
Odstrel in izgube / načrt	76,3	124,9	80,8	176,3	96,3	110,1
Delež PRAŠIČEV	58,8	53,8	57,8	52,2	50,1	53,9
Delež mladičev ne glede na spol	63,7	63,4	50,2	60,9	52,5	58,6
Delež lanščakov ne glede na spol	30,0	29,5	42,2	27,7	38,7	32,7
Delež večletnih - 2+ ne glede na spol	6,4	7,1	7,6	11,3	8,8	8,7

Izgube in odvzem							
Kategorija / leto	2011	2012	2013	2014	2015	Skupaj	%
Nenaravne izgube	2	4	2	10	5	23	74,2
Naravne izgube	0	1	2	1	4	8	25,8
Skupaj izgube	2	5	4	11	9	31	100,0
% izgub	0,7	1,1	1,3	1,8	2,3	1,5	
Odstrel	265	433	301	607	380	1986	

Vzroki izgub							
vzrok / leto	2011	2012	2013	2014	2015	Skupaj	%
1 neznan	0	0	1	0	2	3	9,7
2 bolezen	0	1	1	1	2	5	16,1
3 krivolov	0	1	0	0	0	1	3,2
4 cesta	1	3	1	10	5	20	64,5
5 železnica	1	0	1	0	0	2	6,5

Telesne mase (biološka telesna masa)					
Starostna in spolna kategorija/leto	2011	2012	2013	2014	2015
Mladiči M	29,7	26,1	27,8	31	30,3
Indeks	100,0	87,9	93,6	104,4	102,0
Lanščaki	58	70	52,4	63,2	58,7
Indeks	100,0	120,7	90,3	109,0	101,2
Merjasci 2+	77,7	124,4	91,1	95,6	96,3
Indeks	100,0	160,1	117,2	123,0	123,9
Mladiči Ž	28,6	25,2	24,5	27,1	31,4
Indeks	100,0	88,1	85,7	94,8	109,8
Lanščakinje	58,1	58,6	47,3	55,2	52,3
Indeks	100,0	100,9	81,4	95,0	90,0
Svinje 2+	89,7	81,6	71,8	30,0	82,9
Indeks	100,0	91,0	80,0	33,4	92,4

4.7 Lisica (*Vulpes vulpes*)

4.7.1 Prostorski okvir obravnave – ekološke enote:

Lisico obravnavamo enotno v okviru LUO.

4.7.2 Analiza preteklega upravljanja za zadnjih pet let s poudarkom na zadnjem letu:

Odvzem lisic je od leta 1991 do leta 1994 naraščal, nato je bil do leta 1997 na podobni višini kot v povprečju zadnjih petih let. Odvzem lisic je bil najvišji v obdobju od leta 1998 do 2003, ko je znašal povprečno 1.063 živali letno. V zadnjem petletnem obdobju je odvzem znašal povprečno 486 živali letno. Izgube v tem obdobju predstavljajo 9 % odvzema. Najpogostejši vzrok izgub je bil promet (72 %). V petletju je višina odvzema lisic dosegala 94 % načrtovane višine odvzema.

V letu 2015 je višina odvzema dosegala 94 % načrtovane višine odvzema. V preteklem letu so lovci uplenili 524 živali, 39 lisic je bilo evidentiranih kot izgube. Odstrel je bil na podobni višini kot leta 2014. V posameznih loviščih je odvzem znašal od 14 do 46 lisic.

4.7.3 Ocena stanja populacije:

Medtem, ko smo še leta 2000 ugotavljali, da se številčnost lisic povečuje, se je po nadaljnjem naraščanju številčnosti do leta 2002, v naslednjih letih njena številčnost zmanjšala. V zadnjem petletju se njena številčnost spet nekoliko povečuje. Zmanjšanje številčnosti v preteklosti je predvsem posledica pojava garij ter manj poseganja v populacijo z odstrelom, kar priča, da je bila nadomestna smrtnost v obliki odstrela premajhna in je prišlo do »upora okolja« v obliki izbruha bolezni.

Pričakovati je, da se bo številčnost lisic, v kolikor se jo ne bo intenzivneje lovilo, v prihodnje še povečevala. S tem se bo povečal vpliv na malo divjad, predvsem poljskega zajca, katerega številčnost se v zadnjih letih delno zvišuje, prav tako pa se bo povečal vpliv lisic na srnjad.

4.7.4 Prilagojeni cilj:

Zaradi cilja po povečanju številčnosti male divjadi in preprečevanja gostote lisic, ki bi omogočala izbruhe stekline in pojava garjavosti, je zaželena čim manjša številčnost lisic v območju. Še vedno pa se mora ohranjati na višini, ki bo zagotavljala obstoj populacije in primeren vpliv na medvrstne odnose ter ravnovesja z okoljem.

4.7.5 Ukrepi in usmeritve:

Višina odvzema, spolna in starostna struktura z dopustnimi odstopanji:

Načrtovan odvzem lisic za leto 2016 je 600 živali. To predstavlja 123 % povprečne višine odvzema v zadnjem petletju in 109 % lanskoletne realizacije. Upravljavci lovišč so predlagali odvzem v višini 493 živali.

Z namenom spremljanja zdravstvenega stanja lisic se mora v primeru vidnega znaka vzroka izgube le tega opredeliti (garjavost) in ob sumu na steklino lisico odpremiti na veterinarski pregled.

Željeno je, da se odstreli čim več lisic. **Dopustno odstopanje v realizaciji od načrta po loviščih in za LUO je po višini navzdol do – 30 %, po višini navzgor pa do + 100 % načrtovanega številčnega odvzema.** Za lovišča, ki imajo načrt odvzema do vključno 10 lisic, se kot dopustno odstopanje navzdol od načrta šteje realizacija - 3 živali.

Časovna in prostorska dinamika ter ostali kriteriji odvzema:

Upravljavcem lovišč priporočamo, da intenzivirajo lov lisic. S tem bi pomembno vplivali na številčnost male divjadi, pa tudi srnjadi.

Lovske družine so pri lovu lisic in postopkih po uplenitvi dolžne spoštovati določila veterinarske službe. Upravljavci lovišč so dolžni izvajati ukrepe preventivnega zdravstvenega varstva divjadi in v ta namen odvzeti vzorce, oziroma poslati predpisane vzorce uplenjenih, poginulih ali povoženih lisic v preiskavo, v skladu s programom Uprave RS za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin (UVHVVR).

Pri sumu na steklino ali drugih utemeljenih razlogih, ki jih opredeljuje zakonodaja se lahko izvrši odstrel lisic tudi izven lovne dobe (4. odstavek 42. člena ZDLov-1). Izredni poseg izvede upravljavec lovišča in o tem

obvesti lovskega inšpektorja. Upravljevec lovišča je ob sumu na bolezen dolžan o tem obvestiti tudi uradnega veterinarja.

Preglednica 4.7.1: Analiza odvzema lisic

Odstrel in izgube						
Starostna in spolna kategorija/leto	2011	2012	2013	2014	2015	Skupaj
Samci	193	236	243	300	281	1253
Samice	166	207	226	298	282	1179
Skupaj odstrel in izgube	359	443	469	598	563	2432
Načrt - skupaj	526	460	500	500	600	2586
Odstrel in izgube / načrt	68,3	96,3	93,8	119,6	93,8	94,0

Izgube in odvzem							
Kategorija / leto	2011	2012	2013	2014	2015	Skupaj	%
Nenaravne izgube	17	33	27	51	34	162	73,0
Naravne izgube	20	9	12	14	5	60	27,0
Skupaj izgube	37	42	39	65	39	222	100,0
% izgub	10,3	9,5	8,3	10,9	6,9	9,1	
Odstrel	322	401	430	533	524	2210	

Vzroki izgub							
Vzrok / leto	2011	2012	2013	2014	2015	Skupaj	%
1 neznan	7	1	1	2	1	12	5,4
2 bolezen	1	0	2	1	0	4	1,8
3 krivolov	0	0	1	0	0	1	0,5
4 cesta	17	32	26	51	34	160	72,1
7 psi	0	1	0	0	0	1	0,5
9 garje	12	8	9	11	4	44	19,8

4.8 Jazbec (Meles meles)

4.8.1 Prostorski okvir obravnave – ekološke enote:

Jazbeca obravnavamo enotno v okviru LUO.

4.8.2 Analiza preteklega upravljanja za zadnjih pet let s poudarkom na zadnjem letu:

Višina odvzema jazbecev se v petletju giblje v višini med 30 in 82 živali. V povprečju je znašal letni odvoz 62 živali. Ugotovljene izgube so predstavljale 24 % vseh izločenih jazbecev iz lovišč. Najpogostejši vzrok izgub je promet (90 %). Načrtovan odvoz je bil realiziran 93 %.

V preteklem letu je bilo v LUO uplenjenih 51 jazbecev in evidentiranih 17 izgub. Načrt odvzema je bil realiziran 74 %. Največ jazbecev so uplenili v loviščih osrednjega in južnega dela LUO. V posameznih loviščih so bili odstreljeni do 4 jazbeci in evidentirani do 2 živali izgub.

4.8.3 Ocena stanja populacije:

Glede na podatke o odstrelu jazbecev ocenjujemo, da je populacija stabilna do rahlo naraščajoča, njegova številčnost pa je verjetno celo večja, kot je bila na začetku desetletja. Gostota jazbecev je višja v osrednjem in južnem delu LUO:

4.8.4 Prilagojeni cilj:

Cilj gospodarjenja z jazbecem je v ohranitvi njegove številčnosti v obsegu, ki bo populaciji omogočala normalen razvoj in hkrati tudi ne bo povzročala pomembnejše škode v okolju. V območju naj bi se sedanja številčnost ohranila, prav tako pa tudi obstoječe jazbine.

4.8.5 Ukrepi in usmeritve:

Višina odvzema, spolna in starostna struktura z dopustnimi odstopanji:

Načrt odvzema jazbecev v letu 2016 znaša 90 živali. To predstavlja 145 % povprečnega letnega odvzema jazbecev zadnjega petletja in 132 % lanskoletne realizacije. Upravljalci lovišč so predlagali odvoz v višini 90 živali. Izgube jazbeca se evidentirajo kot pomemben pokazatelj gibanja številčnosti jazbecev (med njimi zlasti izgube zaradi prometa).

Dopustno odstopanje v realizaciji od načrta po loviščih in za LUO je po višini navzdol do – 50 %, navzgor pa do + 100 % načrtovanega številčnega odvzema. Za lovišča, ki imajo načrt odvzema do vključno 10 jazbecev, se kot dopustno odstopanje navzdol od načrta šteje realizacija - 5 živali.

Časovna in prostorska dinamika ter ostali kriteriji odvzema:

Jazbin ni dovoljeno prekopavati ali na katerikoli drug način uničevati, v okolici jazbin pa je treba temu primerno gospodariti in zagotavljati mir v času reprodukcije in vzreje mladičev.

Posebnih ukrepov za vzdrževanje življenjskega okolja jazbeca ni potrebno izvajati. Gospodarjenje z gozdovi po načelih sonaravnosti, ter ohranjanje gozdnih enklav v kmetijskem prostoru zagotavljajo ustrezne pogoje za vse živalske vrste, s tem pa tudi za jazbeca.

Preseganje realiziranega odvzema od načrtovanega prek meja dopustnih odstopanj, ki bi nastalo kot posledica evidentiranih izgub po končani lovni ali po izpolnitvi načrtovanega odvzema, ne štejejo kot kršitev določil načrta.

Preglednica 4.8.1: Analiza odvzema jazbecev

Odstrel in izgube						
Starostna in spolna kategorija/leto	2011	2012	2013	2014	2015	Skupaj
Samci	17	36	43	46	39	181
Samice	13	23	30	36	29	131
Skupaj odstrel in izgube	30	59	73	82	68	312
Načrt - skupaj	60	50	60	75	92	337
Odstrel in izgube / načrt	108,0	50,0	118,0	121,7	73,9	92,6

Izgube in odvzem							
Kategorija / leto	2011	2012	2013	2014	2015	Skupaj	%
Nenaravne izgube	8	12	14	19	17	70	94,6
Naravne izgube	0	0	0	4	0	4	5,4
Skupaj izgube	8	12	14	23	17	74	100,0
% izgub	26,7	20,3	19,2	28,0	25,0	23,7	
Odstrel	22	47	59	59	51	238	

Vzroki izgub							
Vzrok / leto	2011	2012	2013	2014	2015	Skupaj	%
1 neznan	0	0	0	3	0	3	4,1
2 bolezen	0	0	0	1	0	1	1,4
3 krivolov	1	1	0	0	0	2	2,7
4 cesta	7	11	14	19	16	67	90,5
5 železnica	0	0	0	0	1	1	1,4

4.9 Kuna belica (*Martes foina*) in kuna zlatica (*Martes martes*)

4.9.1 Prostorski okvir obravnave – ekološke enote:

Kuni obravnavamo enotno v okviru LUO.

4.9.2 Analiza preteklega upravljanja za zadnjih pet let s poudarkom na zadnjem letu:

V preteklem petletju je znašal povprečen letni odvzem kun zlatic 6 živali in kun belic 30 živali. Odvzem obeh kun je od leta 1991 v upadanju, v zadnjem petletju pa je na podobni višini. Ugotovljene izgube predstavljajo 40 % vseh izločenih kun iz lovišč. 97 % izgub je posledica prometa.

V preteklem letu je znašal odvzem kun belic 24 živali, od katerih je bilo uplenjenih le 12. Odstreljeni sta bili 2 kuni zlatici, ter evidentirani 2 izgubi. V preteklem letu je bil načrt odvzema kun belic realiziran 60 %, zlatic pa 40 %. V posameznem lovišču so bile odstreljene do 43 belice in največ do 1 zlatica.

4.9.3 Ocena stanja populacije:

V območju je, tako kot v preostali Sloveniji pogostejša kuna belica od zlatice. Kuna belica je številna v vseh loviščih območja.

Kolikšen je vpliv kun na ostale vrste divjadi, je zaradi nepoznavanja gostote kun, ne moremo opredeliti. Glede na to, da so v prehrani kun najštevilčnejše zastopane voluharice, ptice, jajca ter rastlinska hrana, poleg tega pa tudi gozdne kure, fazani in poljski zajci ocenjujemo, da imajo kune določen negativen vpliv na populacije zavarovanih gozdnih jerebov in male divjadi, in to predvsem zaradi že tako majhne številčnosti teh vrst.

V kolikor o stanju populacije kun sklepamo na osnovi podatkov o odstrelu in izgubah v preteklem obdobju, lahko ugotovimo, da je populacija kune zlatice stabilna, oz. v manjšem upadanju. Prav tako je stabilna populacija kun belic. Lov oz. odstrel kun je zaradi majhnega interesa lovcev nizek, tako da lov bistveno ne vpliva na številčnost obeh vrst.

4.9.4 Prilagojeni cilj:

Cilj gospodarjenja s kunami je v vzdrževanju odporne – vitalne populacije kun v primerni številčnosti, ki bo v ravnovesju z ostalimi vrstami, katere kune plenijo. Številčnost kun belic bi bilo priporočljivo vsaj v loviščih, kjer so najboljše pogoji za malo divjad, zmanjšati. Gostota kun zlatic pa naj bi se ohranila.

4.9.5 Ukrepi in usmeritve:

Višina odvzema, spolna in starostna struktura z dopustnimi odstopanji:

Načrt odvzema za leto 2016 pri kuni zlatici znaša 10 živali in kuni belici 40 živali. Kuno zlatico se lahko lovi v vseh loviščih, ne glede na kasnejši izdelan razdelilnik. Upravljalci lovišč so predlagali odvzem 18 kun zlatic in 45 belic.

Dopustno odstopanje v realizaciji od načrta po loviščih in za LUO je po višini navzdol do – 50 %, navzgor pa do + 100 % načrtovanega številčnega odvzema. Za lovišča, ki imajo načrt odvzema do vključno 10 živali, se kot dopustno odstopanje navzdol od načrta šteje realizacija - 5 živali. Glede na majhen načrt odvzema kun zlatic, se ne glede na razdelilnik odvzema po loviščih, kuno zlatico lahko lovi v vseh loviščih.

Preseganje realiziranega odvzema od načrtovanega prek meja dopustnih odstopanj, ki bi nastalo kot posledica evidentiranih izgub po končani lovni ali po izpolnitvi načrtovanega odvzema, ne štejejo kot kršitev določil načrta.

Časovna in prostorska dinamika ter ostali kriteriji odvzema:

Izgube kune belice in kune zlatice se za vsako vrsto posebej evidentirajo kot pokazatelj gibanja številčnosti (še zlasti izgube zaradi prometa) ter se všttevajo v realizacijo odvzema. Z namenom zmanjšanja števila kun belic in ohranjanja kun zlatic naj se lov izvaja predvsem v kulturni in gozdnati krajini v nižinskih delih lovišč, kjer je kuna belica pogostejša. V sredogorskih ter zlasti iglastih ali mešanih gozdovih, ki predstavlja optimalen habitat kuni zlatici, pa naj se lov kune zlatice, ki je v območju redkejša vrsta, ne izvaja.

Preglednica 4.9.1: Analiza odvzema kun

Odstrel in izgube						
	2011	2012	2013	2014	2015	Skupaj
Kuna belica - skupaj odstrel in izgube	31	32	33	29	24	149
Načrt - skupaj	50	50	53	50	40	243
Odstrel in izgube / načrt	62	64	62	58	60	61
Kuna zlatica- skupaj odstrel in izgube	9	6	6	7	4	32
Načrt - skupaj	10	21	21	10	10	72
Skupaj odstrel in izgube	90	29	29	70	40	44

Izgube in odvzem							
Kategorija / leto	2011	2012	2013	2014	2015	Skupaj	%
Nenaravne izgube	15	10	10	20	14	69	97,2
Naravne izgube	1	1	0	0	0	2	2,8
Skupaj izgube	16	11	10	20	14	71	100,0
% izgub	40,0	28,9	25,6	55,6	50,0	39,2	
Odstrel	25	28	29	16	14	112	

Vzroki izgub							
Vzrok / leto	2011	2012	2013	2014	2015	Skupaj	%
1 neznan	1	0	0	0	0	1	1,4
2 bolezen	0	1	0	0	0	1	1,4
4 cesta	15	10	10	20	14	69	97,2

4.10 Navadni polh (Glis glis)

V preteklem letu je bil v treh loviščih evidentiran ulov le 178 polhov. Ker bukev ni semenila, je bilo polhov v času lovne dobe zelo malo. V letu 2011, ko je bil obrod bukve obilen, je bil v enajstih loviščih evidentiran odvzem 6.385 polhov, od tega 2.434 samo v lovišču Toplice. V letu 2013 je bil evidentiran ulov 3.764 polhov, in v letu 2014 le 16 polhov. V območju je sicer močno prisotna tradicija polhanja, še najbolj na kraškem delu območja. Višine odvzema polhov se z načrti ni omejevalo.

Kot je bilo zapisano že v prejšnjem načrtu, je lov polhov intenzivnejši v letih obroda bukve, medtem ko se v letih brez obroda skoraj ne izvaja. Lov zaradi predpisane lovne dobe ter strategije razmnoževanja te vrste ne ogroža populacije polhov. Tudi v predelih, kjer se lov polhov intenzivno izvaja, le ta ne vpliva na številčnost vrste. Lov se namreč izvaja le v predelih, kjer gozdni sestoji omogočajo nastavitev pasti (košato, vejnato drevje). Lov polhov se zato izvaja le na manjši površini gozdov – primernih habitatih polha ter po obsegu verjetno ne obsega niti 5 % polhu primernih habitatov.

Poleg spoštovanja lovne dobe, in ostalih določil predmetne zakonodaje s področja divjadi in lovstva, v prihodnjem letu ne načrtujemo številčne omejitve pri lovu polhov, niti ne bomo letno posebej definirali načrta odvzema in dopustnih toleranc za realizacijo. Tako kot za ostale vrste divjadi je treba tudi o ujetih polnih voditi evidenco, ki je sestavni del dovolilnic. Prosilci, ki želijo izvajati lov na polha, dovolilnico pridobijo od krajevno pristojnega upravljavca lovišča, lahko tudi prek organiziranih polharskih društev.

Polhanje je skladno z določili Pravilnika o polharski dovolilnici (Ul. RS, št. 75/2009) dovoljeno le imetnikom polharske dovolilnice. Polharsko dovolilnico morajo imeti tudi lovci – člani lovskih družin. Tako kot za ostale vrste divjadi, se mora tudi za odvzem polhov voditi predpisane evidence po posameznih loviščih.

4.11 Pižmovka (*Ondatra zibethicus*)

4.11.1 Prostorski okvir obravnave – ekološke enote:

Pižmovko obravnavamo enotno v okviru LUO.

4.11.2 Analiza preteklega upravljanja za zadnjih pet let s poudarkom na zadnjem letu:

Odstrel pižmovk je bil v preteklem petletju nizek. V petletju je bilo skupaj uplenjenih 24 pižmovk. V zadnjem letu je bil evidentiran odstrel 2 pižmovk in sicer po 1 v lovišču Plešivica in Toplice.

4.11.3 Ocena stanja populacije:

Številčnost pižmovk se je v zadnjem desetletju izrazito zmanjšala. Zmanjšanje številčnosti pižmovk se opaža tudi v ostalih LUO. Vzrok za upad številčnosti bi bil lahko v pojavu bolezni ali zajedavcev, vendar pravega vzroka ne poznamo. Eden izmed možnih vzrokov bi bila okuženost pižmovk z metljajem. Po navedbah lovcev naj bi nekatere od uplenjenih pižmovk imele opazne spremembe na jetrih. Najštevilčnejša je sicer v srednjem in nižinskem toku reke Krke s pritoki in reki Mirni. Zaradi majhnega interesa lovcev za lov pižmovk, se z lovom na populacijo pižmovk skoraj ne vpliva.

4.11.4 Prilagojeni cilj:

Četudi je pižmovka alohtona divjad prinešena v Evropo iz Severne Amerike, se je na razmere v Evropi dokaj uspešno prilagodila. Glede na to, da spada med tujerodne vrste, je cilj izločitev te vrste iz okolja.

4.11.5 Ukrepi in usmeritve:

Višina odvzema, spolna in starostna struktura z dopustnimi odstopanji:

Za leto 2016 znaša načrtovana višina odvzema pižmovk 10 živali. Upravljavci lovišč so predlagali odvzem v višini 20 živali.

Dopustno odstopanje v realizaciji od načrta po loviščih in za LUO je po višini navzdol do – 50 %, navzgor pa do + 100 % načrtovanega številčnega odvzema. Za lovišča, ki imajo načrt odvzema do vključno 10 živali, se kot dopustno odstopanje navzdol od načrta šteje realizacija - 5 živali. Glede na majhen načrt odvzema pižmovk, se ne glede na razdelilnik odvzema po loviščih, pižmovke lahko lovi v vseh loviščih.

Preseganje realiziranega odvzema od načrtovanega prek meja dopustnih odstopanj, ki bi nastalo kot posledica evidentiranih izgub po končani lovni ali po izpolnitvi načrtovanega odvzema, ne štejejo kot kršitev določil načrta.

Časovna in prostorska dinamika ter ostali kriteriji odvzema:

Za ugotovitev pravega razloga zmanjšanja številčnosti pižmovk priporočamo, da so lovci pozorni na morfološke spremembe notranjih organov pižmovk, ter da o teh spremembah obvestijo ZGS ali pa dajo trupla živali na veterinarski pregled.

Preglednica 4.11: Analiza odvzema pižmovk

Odstrel in izgube	2011	2012	2013	2014	2015	skupaj
Starostna in spolna kategorija/leto						
Skupaj odstrel in izgube	4	8	6	4	2	24
Načrt - skupaj	20	25	26	16	10	97
Odstrel in izgube / načrt	20	32	23	25	20	25

4.12 Poljski zajec (*Lepus europaeus*)

4.12.1 Prostorski okvir obravnave – ekološke enote:

Poljskega zajca obravnavamo enotno v okviru LUO.

4.12.2 Analiza preteklega upravljanja za zadnjih pet let s poudarkom na zadnjem letu:

Odvzem poljskega zajca je glede na površino območja nizek. V petletju je povprečni letni odvzem znašal 188 poljskih zajcev. Izgube, katere so predvsem posledica prometa, so predstavljale 16 % vseh izločenih poljskih zajcev iz lovišč. Odstrel je v zadnjih dveh letih nekoliko manjši kot v preteklem obdobju. Največji odvzem poljskih zajcev v petletju je bil izvršen v lovišču Otočec in Šentjernej, kjer je odstrel dosegal 24 % celotnega odstrela zajcev v območju.

V preteklem letu je bilo uplenjenih 120 poljskih zajcev, kar je za 53 živali manj kot leta 2013 in ugotovljenih 24 izgub. Realizacija načrtovanega odvzema je bila 69 %. Največ, 17 zajcev so uplenili v lovišču Trebnje, 13 v Šentjerneju, 14 Škocjanu in 11 Otočcu.

4.12.3 Ocena stanja populacije:

Ocenjujemo, da se je padajoč trend številčnosti poljskega zajca v območju ustavil. V preteklosti se je najbolj izrazito zmanjšala številčnost v nižinskih delih lovišč – v kmetijskem prostoru, to je v predelih nekoč optimalnega življenjskega prostora poljskega zajca. V preteklem desetletju se je številčnost dvignila zlasti v tem območju. V gozdnem prostoru, ki se navezuje na površine ekstenzivnega kmetijstva, je bilo zmanjšanje številčnosti zajca v preteklosti manj izrazito. Pričakovati je, da bo spomladanska številčnost poljskega zajca v letu 2016 višja kot v preteklem letu.

4.12.4 Prilagojeni cilj:

Osnovni cilj gospodarjenja s poljskim zajcem je v povečanju njegove številčnosti in s tem vzpostavitvi stabilne populacije. Številčnost poljskega zajca naj bi se povečala predvsem v območju njegovega optimalnega življenjskega prostora (nižinski, poljedelski prostor).

Določitev ciljnega stanja življenjskega okolja divjega zajca, ki bi imelo za posledico znatno povečanje njegove številčnosti s tem pa tudi stabilnosti njegove populacije, je teoretično enostavno določiti, praktično pa nemogoče doseči. Dejavniki, ki vplivajo na kmetijsko proizvodnjo so tisti, ki v največji meri vplivajo na razmere v optimalnih habitatih poljskega zajca. Osnovnega pomena je, da se življenjsko okolje za divjega zajca ne bi nadalje poslabševalo. Z ohranitvijo ostankov gozdnih sestojev in grmovja v kmetijski krajini, zapleveljenih in nepreoranih površin bi se današnji življenjski pogoji za poljskega zajca ohranili. Ob povečanju deleža nepreoranih površin v zimskem času, okopavin in strniščnih posevkov, bi se pogoji za poljskega zajca, s tem pa tudi za ostalo malo divjad, izboljšali.

4.12.5 Ukrepi in usmeritve:

Višina odvzema, spolna in starostna struktura z dopustnimi odstopanji:

V letu 2016 znaša načrtovan odvzem poljskega zajca 190 živali. To predstavlja 101 % povprečnega odvzema v zadnjem petletju in 132 % lanskoletne realizacije. Lovske družine so predlagale odvzem 213 poljskih zajcev.

Načrtovanega odvzema pri poljskem zajcu ni treba dosegati, navzgor pa je realizacija omejena do največ 30 % preseganja načrta.

Preseganje realiziranega odvzema od načrtovanega prek meja dopustnih odstopanj, ki bi nastalo kot posledica evidentiranih izgub po končani lovni ali po izpolnitvi načrtovanega odvzema, ne štejejo kot kršitev določil načrta.

Časovna in prostorska dinamika ter ostali kriteriji odvzema:

Lov zajcev v bližini intenzivnih nasadov ima prednost pred lovom v ostalem delu lovišča. Na teh površinah se lov lahko ponavlja.

Z namenom povečanja številčnosti poljskega zajca naj se intenzivira lov lisic.

Na isti površini lovišča se lov vrši praviloma samo enkrat letno ali pa se v smislu kolobarjenja lov lahko izvaja na isti površini tudi večkrat, vendar največ do 1/3 lovne površine lovišča, kjer se izvaja lov na poljskega zajca, na preostanku površine pa se lov konkretno leto ne izvaja. Površine namenjene izvajanju lova in t.i. »mirne cone« brez lova se letno menjajo. Upravljevec lovišča takšne površine opredeli v letnem načrtu lovišča.

Dodajanje poljskega zajca v prosto naravo praviloma ni dovoljeno.

Preglednica 4.12: Analiza odvzema poljskih zajcev.

Odstrel in izgube						
Starostna in spolna kategorija/leto	2011	2012	2013	2014	2015	Skupaj
Skupaj odstrel in izgube	216	226	197	159	144	942
Načrt - skupaj	200	250	200	200	210	1060
Odstrel in izgube / načrt	108,0	90,4	98,5	79,5	68,6	88,9

Izgube in odvzem							
Kategorija / leto	2011	2012	2013	2014	2015	Skupaj	%
Nenaravne izgube	36	29	22	32	24	143	94,7
Naravne izgube	2	2	2	2	0	8	5,3
Skupaj izgube	38	31	24	34	24	151	100,0
% izgub	17,6	13,7	12,2	21,4	16,7	16,0	
Odstrel	178	195	173	125	120	791	

Vzroki izgub							
vzrok / leto	2011	2012	2013	2014	2015	Skupaj	%
1 neznan	1	2	2	2	0	7	4,6
2 bolezen	1	0	0	0	0	1	0,7
4 cesta	35	27	21	32	24	139	92,1
5 železnica	1	1	0	0	0	2	1,3
8 kosilnica	0	1	1	1	0	3	2,0

4.13 Fazan (*Phasianus colchicus*)

4.13.1 Prostorski okvir obravnave – ekološke enote:

Fazana obravnavamo enotno v okviru LUO.

4.13.2 Analiza preteklega upravljanja za zadnjih pet let s poudarkom na zadnjem letu:

V preteklem petletnem obdobju je znašal odvoz fazanov skupaj 130 živali. Od tega je v lovišču Šentrupert bilo odvzetih 74 fazanov, Novo mesto 31, Brusnice 13, Otočec 8 in Orehovica 4 fazani. V preteklem letu je bilo uplenjenih 14 fazanov ter evidentirana 1 izguba. V lovišču Šentrupert je bilo odstreljenih 14 fazanov in v lovišču Otočec evidentirana 1 izguba.

V letu 2015 je bilo v lovišče Šentrupert dodanih 154 fazanov in v lovišče Brusnice 30 fazanov. Leta 2014 so 4 upravljavci lovišč v lovišča dodali skupaj 332 fazanov, 2013 leta je 5 upravljavcev lovišč v lovišča dodalo 395 fazanov. V letu 2012 je bilo v lovišča dodanih 820 fazanov. V preteklih petih letih je bilo v lovišča dodanih skupaj 1.574 živali. Glede na evidentiran odstrel je več kot očitno, da je bilo dodajanje fazanov neuspešno. Glede na podatke iz letnih načrtov lovišč za leto 2014 so zimsko krmljenje fazanov izvajale vse LD, ki so v lovišča dodajale fazane.

4.13.3 Ocena stanja populacije:

Fazan praktično izginja iz lovišč Novomeškega LUO. Posamezne jate fazanov lahko zasledimo na ravninskem predelu ob reki Krki – Šentjernejsko polje in v dolini reke Mirne. O fazanu kot populaciji v območju ne moremo (več) govoriti. Njegovo pojavljanje v loviščih je odvisno od (letnega) dodajanja fazanov iz umetne vzreje. Obstoj fazanov bi bil mogoč le v nekaterih nižinskih predelih lovišč, v kolikor bi bila dodajanja izvedena v primerno pripravljena in kakovostna življenjska okolja.

4.13.4 Prilagojeni cilj:

Cilj je v ohranitvi fazana na površinah, kjer je bil prisoten v preteklosti in kjer mu ustrezajo dejavniki okolja in sicer v taki številčnosti, ki omogoča tudi izvajanje lova. To je predvsem nižinski – poljedelski svet, v katerega so vpleteni manjši gozdni ostanki, žive meje in vodne površine.

4.15.5 Ukrepi in usmeritve:

Višina odvzema, spolna in starostna struktura z dopustnimi odstopanji:

V letu 2016 je načrtovan odvoz 75 fazanov.

Načrtovanega odvzema fazanov ni treba dosegati, navzgor pa je realizacija omejena do največ 30 % preseganja načrta. Odvzema v lovišče dodanih fazanov se ne omejuje, lahko pa ga omeji upravljavec lovišča v deležu od vložka.

Preseganje realiziranega odvzema od načrtovanega prek meja dopustnih odstopanj, ki bi nastalo kot posledica evidentiranih izgub po končani lovni ali po izpolnitvi načrtovanega odvzema, ne štejejo kot kršitev določil načrta.

Časovna in prostorska dinamika ter ostali kriteriji odvzema:

Ker naravnega fazana v območju skorajda ni več, je njegova številčnost odvisna izključno od dodajanja fazanov v lovišče iz umetne vzreje. Dodajanje fazanov se po predlogu upravljavcev lovišč načrtuje okvirno z letnim lovsko upravljavskim načrtom. Dodajanje divjadi mora upoštevati določila veljavne zakonodaje, to je Zakon o ohranjanju narave Ur.l. 56/99 (UPB 96/04) in Zakon o zaščiti živali Ur.l. 98/99 (UPB 20/04). V primeru dodajanja fazana se lov na istih površinah lahko ponavlja. Upravljavci lovišč, kjer se bodo dodajali fazani morajo imeti vzdrževane ustrezne remize, kjer bodo izpustile fazane v okolje in izvajati druge ukrepe za izboljšanje življenjskih razmer za fazana (krmne njive, zimsko krmljenje, intenziven lov tistih plenilskih vrst, katere je dovoljeno loviti...). Vsi upravljavci lovišč, ki bodo v letu 2016 v lovišča dodala fazane morajo obvezno izvajati zimsko krmljenje fazanov.

Na isti površini lovišča se lov naravnega fazana praviloma vrši samo enkrat letno ali pa se v smislu kolobarjenja lova lahko izvaja na isti površini tudi večkrat, vendar največ do 1/3 lovne površine lovišča, kjer se izvaja lova na naravnega fazana. Na preostanku površine pa se lov konkretno leto ne izvaja. Površine namenjene izvajanju lova in t.i. »mirne cone« brez lova se letno menjajo. Upravljavec lovišča takšne površine opredeli v letnem načrtu lovišča.

Preglednica 4.13: Analiza odvzema fazanov

Odstrel in izgube						
Starostna in spolna kategorija/leto	2011	2012	2013	2014	2015	Skupaj
Skupaj odstrel in izgube	29	19	27	40	15	130
Načrt - skupaj	75	50	50	72	82	329
Odstrel in izgube / načrt	38,7	38,0	54,0	55,6	18,3	39,5

Izgube in odvzem							
Kategorija / leto	2011	2012	2013	2014	2015	Skupaj	%
Nenaravne izgube	2	3	1	3	1	10	90,9
Naravne izgube	1	0	0	0	0	1	9,1
Skupaj izgube	3	3	1	3	1	11	100,0
% izgub	15,8	11,1	3,7	7,5	6,7	8,5	
Odstrel	16	24	26	37	14	119	

Vzroki izgub							
vzrok / leto	2011	2012	2013	2014	2015	Skupaj	%
2 bolezen	1	0	0	0	0	1	9,1
4 cesta	2	3	1	3	1	10	90,9

4.14 Poljska jerebica (*Lepus europaeus*)

Podatkov, da je poljska jerebica še prisotna na območju LUO nimamo. V letu 2007 so poljsko jerebico (10 jerebic) dodali v lovišču Veliki Gaber. Za leto 2016 lovske družine niso predlagale dodajanja poljske jerebice v lovišča. **Glede na to, da je med divjad uvrščena le gojena poljska jerebica, ne načrtujemo odvzema gojene poljske jerebice v letu 2016.**

4.15 Raca mlakarica (*Anas platyrhynchos*)

4.15.1 Prostorski okvir obravnave – ekološke enote:

Raco mlakarico obravnavamo enotno v okviru LUO.

4.15.2 Analiza preteklega upravljanja za zadnjih pet let s poudarkom na zadnjem letu:

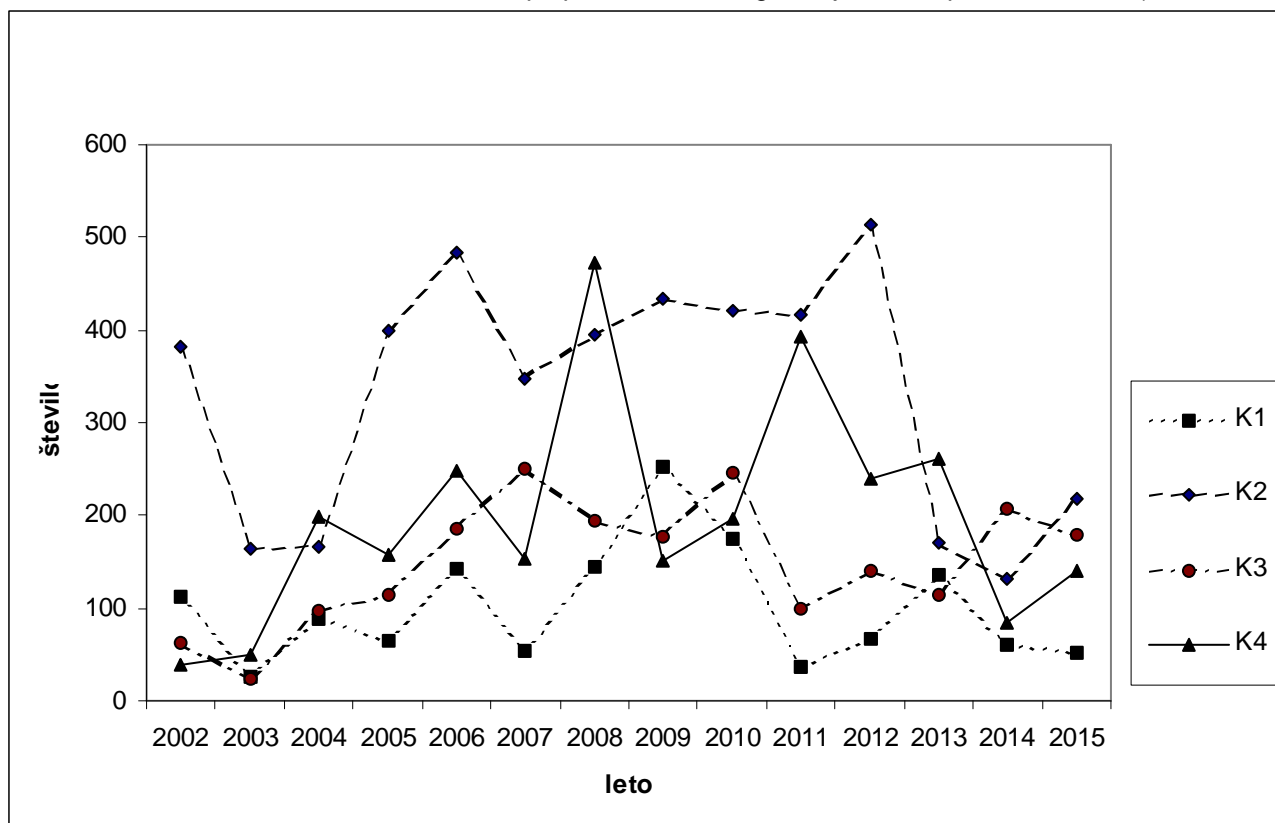
Višina odstrela rac mlakaric se je v petletju v primerjavi s preteklim obdobjem rahlo zmanjšala. V povprečju je bilo v petletju letno uplenjenih 141 rac. Večina rac je bila uplenjena na reki Krki. Višina odvzema rac mlakaric se je v zadnjih dveh letih v primerjavi s preteklimi leti zmanjšala.

V preteklem letu je znašal odzem 105 rac, kar predstavlja 70 % načrtovanega števila. 71 % odstrela je bilorealiziranega v loviščih ob reki Krki.

4.15.3 Ocena stanja populacije:

Po podatkih zimskega štetja vodnih ptic, ki ga opravlja DOPPS, je število rac mlakaric na reki Krki, na kateri se upleni večino rac mlakaric, v zadnjem petletju stabilno. Število opaženih rac v letu 2013 je sicer nekoliko manjše, kar pa je verjetno posledica slabega vremena na dan štetja. Na odseku Krke od izvira do Dolenjega Kronovega je bilo v zadnjem petletju ob štetju vodnih ptic opaženih v povprečju. 930 rac mlakaric letno. Na sliki 4.15.1 so prikazani podatki štetja rac mlakaric na posameznih odsekih reke Krke. Odseki reke Krke se ne prekrivajo z mejami LUO. Odseka reke Krke K1 in K4 segajo izven meja LUO. Posamezni odseki reke Krke prikazani v spodnji sliki obsegajo sledeče odseke: K1 – od izvira do Soteske; K2 - od Soteske do sotočja Krke in Temenice ter od Ločenskega mostu do Dolenjega Kronovega; K3 – od sotočja Temenice in Krke do Ločenskega mostu; K4 – od Dolenjega Kronovega do Kostanjevice. Številčnost rase mlakarice je najnižja na odseku reke Krke od izvira do Soteske. Gostota rac mlakaric v razmerju do dolžine odseka reke Krke je v petletju v povprečju znašala v K1 – 3,4 race/km, v K2 15 rac/km, v K3 18 rac/km in na odseku K4 17 rac/km. Številčnost rac mlakaric se je po podatkih štetij razen na odseku K3, zmanjšalo na vseh odsekih reke Krke v Novomeškem LUO. Število rac v nižjem toku reke pa se je povečalo.

Slika 4.15.1: Ocena številčnosti rac mlakaric po podatkih zimskega štetja vodnih ptic na reki Krki (vir: DOPPS)

4.15.4 Prilagojeni cilj:

Današnja številčnost rac mlakaric v LUO naj bi se v prihodnosti ohranila, lahko pa tudi še povečala.

4.15.5 Ukrepi in usmeritve:

Višina odvzema, spolna in starostna struktura z dopustnimi odstopanji:

Načrtovan odvzem v letu 2016 znaša 150 rac mlakaric, kar predstavlja 106 % povprečne letne realizacije v petletju. Upravljavci lovišč so predlagali odvzem 202 rac mlakaric. V primerjavi s preteklimi leti naj se višina načrtovanega odvzema rac mlakaric pri razdelitvi po loviščih zmanjša v loviščih v zgornjem toku reke Krke (Plešivica, Toplice).

Načrtovanega odvzema rase mlakarice ni treba dosežati, navzgor pa je realizacija omejena do največ 30 % preseganja načrta.

Upravljavci lovišč so dolžni izvajati ukrepe preventivnega zdravstvenega varstva divjadi in v ta namen odvzeti vzorce oziroma poslati določene vzorce uplenjene, poginule ali povožene divjadi v preiskavo, v skladu s programom Uprave RS za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin (UVHVVR).

Preseganje realiziranega odvzema od načrtovanega prek meja dopustnih odstopanj, ki bi nastalo kot posledica evidentiranih izgub po končani lovni ali po izpolnitvi načrtovanega odvzema, ne štejejo kot kršitev določil načrta.

Časovna in prostorska dinamika ter ostali kriteriji odvzema:

Vsak upravljavec lovišča naj bi izločil vsaj 1/3 vodnih površin, na katerih se lov ne izvaja. Priporočamo, da je v loviščih Toplice in Plešivica delež teh površin še večji. Z namenom zmanjšanja vznemirjanja rac ter tudi ostalih vodnih ptic je priporočljivo po posameznih loviščih, oziroma skupini lovišč v primeru mejnih vodnih površin poenotiti dovoljene dneve lova na raco mlakarico. Režim lova na raco mlakarico mora biti opredeljen v letnem načrtu lovišča. Na delih vodotokov, ki tečejo skozi strnjena naselja, lov rac mlakaric ni dovoljen. **Dodajanje rac mlakaric iz umetne vzreje na naravne vodotoke ni dovoljeno.**

Za spremljanje številčnosti rase mlakarice je smiselno izvajati štetja. Predlagamo, da se na dan štetja vodnih ptic, katerega izvajajo člani DOPPS, ne izvaja lova na rase mlakarice.

Lov na raco mlakarico se zaradi varstva rac in ostalih vodnih ptic pred vznemirjanjem lahko omeji na 2 dneva v tednu, katera skupaj dorečejo upravljavci lovišč združeni v OZUL. Upravljavci lovišč naj z namenom ustrežnejšega vodenja evidenc o uplenjenih racah mlakaricah določijo odgovornega za sprejem poročil o uplenitvah, ter zagotovijo doslednejše sporočanje o uplenitvah s strani lovcev.

Preglednica 4.15: Analiza odvzema rase mlakarice

Odstrel in izgube						
Starostna in spolna kategorija/leto	2011	2012	2013	2014	2015	Skupaj
Skupaj odstrel in izgube	159	150	156	135	105	705
Načrt - skupaj	180	170	150	160	150	810
Odstrel in izgube / načrt	88,3	88,2	104,0	84,4	70,0	87,0

Izgube in odvzem							
Kategorija / leto	2011	2012	2013	2014	2015	Skupaj	%
Nenaravne izgube	0	0	0	0	0	0	0,0
Naravne izgube	1	0	0	0	0	1	100,0
Skupaj izgube	1	0	0	0	0	1	100,0
% izgub	0,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	
Odstrel	158	150	156	135	105	704	

4.16 Sraka (*Pica pica*), šoja (*Garrulus glandarius*) in siva vrana (*Corvus cornix*)

4.16.1 Prostorski okvir obravnave – ekološke enote:

Srako, šoj in sivo vrano obravnavamo enotno v okviru LUO.

4.16.2 Analiza preteklega upravljanja za zadnjih pet let s poudarkom na zadnjem letu:

Trend odvzema vseh treh vrst narašča. V povprečju je bilo v petletju letno uplenjenih 155 šoj, 108 srak in 346 sivih vran. Višina odstrela šoj in sivih vran se je v primerjavi s preteklim petletnim obdobjem povečala, odstrel šoj pa ostaja na podobni višini. Lovci, razen zaradi omejevanja škod na kmetijskih površinah zaradi sive vrane, nimajo velikega interesa za lov teh vrst.

V preteklem letu je bilo uplenjenih 112 šoj (75 % načrtovanega), 81 srak (65 % načrtovanega) in 328 sivih vran (99 % načrtovanega).

4.16.3 Ocena stanja populacije:

Številčnost šoj naj bi bila po podatkih I. Geistra (Ali ptice res izginjajo, 1998) v obdobju od leta 1970 do 1990 dokaj konstantna, medtem ko naj bi se številčnost sivih vran in srak v Sloveniji povečevala. Ocenjujemo, da se je v zadnjem desetletju v Novomeškem LUO številčnost sivih vran povečala, številčnost srak pa zmanjšala, vendar se v zadnjih letih znova povečuje. Naraščajoče število sivih vran bo imelo verjetno za posledico povečanje škod v kmetijstvu, katere do sedaj kmetovalci praviloma niso prijavljali. Zaradi zadrževanja sivih vran v urbanih območjih, torej na nelovnih površinah in s tem omejenih možnosti za odstrel, poleg tega pa tudi težavnosti njihovega lova v kulturni krajini, ima lov na sive vrane majhen vpliv. Številčnost šoj, ki je odvisna tudi od semenskih obrodov gozdnega drevja niha, vendar prevladuje ocena, da se njihovo število povečuje.

4.16.4 Prilagojeni cilj:

Cilj pri upravljanju s temi vrstami je v ohranjanju teh vrst v številčnosti, ki omogoča normalen razvoj populacije in opravljanje vloge v ekosistemu (primarni gnezdilci, sanitarna vloga, raznašanje semen...). Številčnost sivih vran je treba vzdrževati v obsegu, da ne bo konfliktna s kmetijstvom. Številčnost sivih vran bi bilo zato treba zmanjšati, vendar je ta cilj (samo) z lovom težko uresničljiv.

4.16.5 Ukrepi in usmeritve:

Višina odvzema, spolna in starostna struktura z dopustnimi odstopanji:

V letu 2016 je načrtovan odvzem 113 srak, 156 šoj in 330 sivih vran. Upravljavci lovišč so predlagali odvzem 113 srak, 156 šoj in 289 sivih vran.

Za sivo vrano je v okviru lovišča dopustno odstopanje realizacije od načrta po višini navzdol do – 30 %, ter navzgor za 100 %. Za lovišča, ki imajo načrt odvzema do vključno 10 sivih vran, se kot dopustno odstopanje od načrta šteje realizacija - 3 živali.

Načrtovanega odvzema šoj in srak ni treba dosežati, ter se ga lahko presega za 100 %.

Preseganje realiziranega odvzema od načrtovanega prek meja dopustnih odstopanj, ki bi nastalo kot posledica evidentiranih izgub po končani lovni ali po izpolnitvi načrtovanega odvzema, ne štejejo kot kršitev določil načrta.

Časovna in prostorska dinamika ter ostali kriteriji odvzema:

Upravljavci lovišč so se dolžni držati vseh izdanih odločb s strani pristojnih organov, katere se nanašajo na dodatne ukrepe pri upravljanju s sivo vrano.

Pri upravljanju s sivo vrano se tudi smiselno upoštevajo določila »*Akcijskega načrta za reševanje problemov, povezanih s sivo vrano v Sloveniji*«. Eden izmed priporočljivih in dovoljenih ukrepov za zmanjšanje možnosti nastanka škod od sivih vran je t.i. odvračalni odstrel. Zmanjšanje škod se sicer doseže z aktivnim lovom enega ali nekaj osebkov, bistveno pa k temu doprinese tudi stalna fizična prisotnost upravljavcev lovišč na področjih z večjimi škodami.

Ciljno zasnovan odvrtačni odstrel bi ob minimalnih izgubah osebkov, zelo učinkovito odvrtačal sivo vrano s škodnih področij. Da bo odvrtačalni odstrel maksimalno učinkovit, ga je priporočljivo izvajati na ciljno usmerjen način, in sicer:

- izvajalec odvrtačalnega odstrela naj se nahaja na škodni površini oziroma v njeni neposredni bližini,
- izvajalec naj strelja z mesta, ki je dobro vidno (sive vrane bodo na ta način hitro razvile znanje, da se je določenih površin treba izogibati).

Preglednica 4.16: Analiza odvzema srak, šoj, sivih vran

Odstrel in izgube						
Starostna in spolna kategorija/leto	2011	2012	2013	2014	2015	skupaj
Sraka – odstrel in izgube	113	118	129	102	81	543
načrt - skupaj	130	126	141	125	124	646
odstrel in izgube / načrt	87	64	91	82	65	84
Šoja – odstrel in izgube	171	183	171	138	112	775
načrt - skupaj	200	192	191	163	149	895
odstrel in izgube / načrt	86	95	89	85	75	87
Siva vrana – odstrel in izgube	331	362	375	334	328	1730
načrt - skupaj	300	330	330	330	330	1620
odstrel in izgube / načrt	118	110	110	114	99	107

Izgube in odvzem						
Kategorija / leto	2011	2012	2013	2014	2014	Skupaj
Nenaravne izgube	5	3	2	2	0	12
Naravne izgube	0	1	4	1	0	6
Skupaj izgube	5	4	6	3	0	18
% izgub	0,9	0,7	0,9	0,4	0,0	3,5
Odstrel	580	612	661	673	521	509

4.17 Nutrija (*Myocastor coypus*) in rakunasti pes (*Nyctereutes procyonoides*)

V območju (še) ni zabeležena prisotnost nutrije, medtem ko je bil v letu 2011 najden poginjen rakunasti pes v lovišču Trebnje. Obstaja možnost, da je bil le ta kot hišna žival, mrtev odvržen v naravo.

Obe vrsti sta tujerodni in invazivni, zato je cilj ob pojavu osebkov obeh vrst v LUO njihova takojšnja odstranitev z redukcijskim odstrelom.

V primeru pojava teh vrst, se odstrela teh dveh vrst v lovni dobi številčno niti ne določa z načrti in se ga niti ne omejuje.

4.18 Šakal (*Canis aureus* L.)

4.18.1 Prostorski okvir obravnave – ekološke enote

Prostorski okvir obravnave šakala je območje LUO.

4.18.2 Analiza preteklega upravljanja za zadnjih pet let s poudarkom na zadnjem letu

Šakal je bil leta 2004 uvrščen na seznam zavarovanih vrst. Novembra 2014 pa je bil z Uredbo o spremembah in dopolnitvah Uredbe o določitvi divjadi in lovnih dob (Ur. l. RS, št. 81/14) uvrščen med divjad. Odvzem šakala do leta 2015 ni bil načrtovan.

4.18.3 Ocena stanja populacije

Vrsta se v Sloveniji pojavlja od leta 1953, po letu 2000 pa so se pojavile prve teritorialne družine. Populacija šakala v Sloveniji narašča, kar kažejo podatki nekaterih popisov in podatki o naključnih opazovanjih. Številčnosti populacije trenutno ne moremo oceniti, saj je na voljo premalo zanesljivih in sistematično zbranih podatkov. Iz dostopne literature je razvidno, da se stalno prisotne družine šakalov pojavljajo na območju Ljubljanskega barja, Zgornjega Posočja, Cerkniskega jezera in na Krasu. Posamezni podatki prihajajo tudi iz Prekmurja, Krške kotline in Istre. Po ustnih virih naj bi pred letom 2015 šakale opazili v sosednjih LUO in sicer na območju Bele Krajine in blizu Kostanjevice, kjer je bila v letu 2015 evidentirana izguba šakala.

4.18.4 Prilagojeni cilj

Prvi cilj pri upravljanju z vrsto je spremljanje stanja vrste, predvsem njene številčnosti, z ustreznim monitoringom. Cilj monitoringa je ugotoviti število stalno prisotnih – teritorialnih družin na območju posameznih LUO. Na podlagi te ocene bo mogoče sprejeti ukrepe za nadaljnje upravljanje z vrsto.

4.18.5 Ukrepi in usmeritve

V letu 2016 odvzem ni načrtovan, saj tega ne dovoljuje tretji odstavek 81. člena Zakona o ohranjanju narave (Uradni list RS, št. 96/04 – uradno prečiščeno besedilo, 61/06 – ZDru-1, 8/10 – ZSKZ-B in 46/14; v nadaljevanju ZON). **Ker je šakal po ZON-u še vedno zavarovan, za morebitno škodo še vedno odgovarja država.**¹

Predlagamo, da se vzpostavi monitoring vrste, ki bo zagotovil podatke o stanju populacije, na podlagi katerih bo mogoče upravljanje z vrsto na območjih njene stalne prisotnosti. Monitoring zajema zbiranje podatkov s pomočjo ustreznih sistematičnih popisov, zbiranja naključnih podatkov o pojavljanju in z analizo genetskih vzorcev, pridobljenih ob škodnih primerih.

---

¹ V 93. členu Zakona o ohranjanju narave je določeno, da je oškodovanec upravičen do povrnitve odškodnine v višini dejanske škode, ki jo povzročijo živali zavarovanih vrst iz 81. člena tega zakona, če so izpolnjeni pogoji iz prvega in drugega odstavka prejšnjega člena. V prvem odstavku 81. člena ZON je določeno, da zaradi dejanske ali možne ogroženosti, ki je ugotovljena na podlagi predpisa iz prejšnjega člena, sprejme vlada akt o zavarovanju rastlinskih ali živalskih vrst, določi ukrepe varstva njihovih habitatov, predpiše pravila ravnanja in poseben varstveni režim. Predpis, ki ga predvideva ZON je Uredba o zavarovanih prosto živečih živalskih vrstah (Uradni list RS, št. 46/04, 109/04, 84/05, 115/07, 32/08 – odl. US, 96/08, 36/09, 102/11 in 15/14), kjer je šakal določen kot zavarovana prosto živeča živalska vrsta. V tretjem odstavku 81. člena je določeno, da se živali vrst, ki so zavarovane na podlagi tega zakona, ne lovijo ne glede na uvrstitev vrst med lovne ali ribolovne v skladu z zakonom. Iz navedenega sledi, da se šakala ne bo smelo loviti, dokler ne bo izvzet iz prej omenjene uredbe. S tem, ko se ga ne sme loviti, ni več izpolnjen temeljni pogoj, ki je potreben, da je lahko prosto živeča živalska vrsta divjad v skladu z 38. členom ZDLov, in sicer je lahko divjad le vrsta prosto živečih sesalcev in ptic, ki se lovijo. Zaradi navedenega za škode od šakala še vedno odgovarjala država oziroma organ, ki je šakala zavaroval.

4.19 Načrt dodajanja divjadi

Način vlaganja fazanov umetne reje mora upoštevati določila lovske etike ter določila zakonodaje, predvsem Zakona o ohranjanju narave in Zakona o zaščiti živali. Dodajanje divjadi v lovišče neposredno pred lovom je prepovedano. Dovoljeno je dodajanje kvalitetne divjadi, sposobne preživetja v naravi (Zakon o zaščiti živali Ur.l. RS, št. 98/99). Priporočamo, da se fazana dodaja v razmerju - 1 fazan : 4 fazanke. Upravljalci lovišč so za leto 2016 predlagali dodajanje 215 fazanov. Dodajanje fazanov se dovoli vsem upravljavcem lovišč, ki vzdržujejo remize in načrtujejo zimsko krmljenje fazanov. V preglednici so prikazane dovoljene količine dodajanja fazanov za posamezno lovišče.

Preglednica 4.18.1: Dodajanje divjadi

Lovišče	Vrsta divjadi	Število
Brusnice	fazan	do 15
Šentrupert	fazan	do 150
Novo mesto	fazan	do 50
SKUPAJ	fazan	do 215

Dodajanje divjadi mora upoštevati določila veljavne zakonodaje, to je Zakon o ohranjanju narave Ur.l. 56/99 (UPB 96/04) in Zakon o zaščiti živali Ur.l. 98/99 (UPB 20/04). Dodajanje divjadi v lovišče mora biti nadzorovano (letni načrt lovišča, letni območni lovsko upravljavski načrt) in usmerjeno v divjadi primerno okolje. V primeru dodajanja fazana se lov na istih površinah lahko ponavlja. Upravljalci lovišča v katerem je dovoljeno dodajanje fazanov morajo vzdrževati ustrezne remize, kjer bodo izpusile fazane v okolje in izvajati druge ukrepe za izboljšanje življenjskih razmer za fazana (krmne njive, zimsko krmljenje, intenziven lov tistih plenilskih vrst, katere je dovoljeno loviti...).

Vsi upravljalci lovišč so dolžni pred vlaganji zagotoviti ustrezno okolje za vloženo divjad. Realizirana dela, ki jih v ta namen opravijo, morajo biti razvidna iz letnih načrtov lovišč. Če za izboljšanje življenjskih razmer ne storijo ničesar, vlaganje divjadi ni dovoljeno. Posamezno divjad je dovoljeno vlagati v lovopustu, vsaj en mesec pred začetkom lovne dobe. Dodajanja divjadi, ki niso načrtovana s tem načrtom, niso dovoljena.

5. EVIDENCE

Izdelava načrta je potekala v skladu s Pravilnikom o načrtih za gospodarjenje z gozdovi in upravljanje z divjadjo (Ur.l. RS, št.91/2010) in usmeritev iz območnih načrtov. Podatki o odvzemu so bili zbrani v skladu s Pravilnikom o evidentiranju odstrela in izgub divjadi ter Uredbo o imenovanju komisije za oceno odstrela in izgub v lovsko upravljavskem območju. Obseg opravljenih del za leto 2015 in načrt za leto 2016 ter drugi podatki so bili pridobljeni iz letnih načrtov lovišč za lovišča LUO. Podatki o odvzemu v letu 2015 so bili v elektronski obliki posredovani prek spletne aplikacije Lisjak. Podatki so bili oddani pravočasno do 10. 2. 2016.

Za prizadevnost pri oddaji letošnjih podatkov pa gre vsem upravljavcem lovišč in vodstvu OZUL izraziti priznanje in zahvalo.

Izhodišča za izdelavo LN v letu 2017:

Pridobivanje podatkov za LN za leto 2017 bo predvidoma podobno kot v preteklem letu. Njihovo zbiranje bo predvidoma v skladu z zgoraj omenjenima pravilnikoma ter morebitnimi spremembami in dopolnili.

Pregled odstrela in izgub divjadi v loviščih od 1. 1. 2016 do 31. 12. 2016 mora biti opravljen najkasneje do 31. 1. 2017. Komisija za pregled odstrela in izgub divjadi mora biti ena za celotno LUO. Član komisije je tudi predstavnik ZGS, ki ob končanem pregledu v posameznem lovišču na zahtevo dobi kopijo seznama odvzema in izgub divjadi in kategorizacijskega zapisnika. Komisiji se ob pregledu predloži za vsak odstreljen ali izgubljen osebek:

- za **srnjad, jelenjad** in **damjaka**: trofeja in levi del spodnje čeljusti za enoletne in starejše samce ter levi del spodnje čeljusti za mladiče obeh spolov in samice,
- za **divjega prašiča**: za oba spola cele spodnje čeljusti,
- za **gamsa**: trofeja pri obeh spolih,
- za **muflona**: trofeja in levi del spodnje čeljusti pri samcih, pri samicah in mladičih obeh spolov pa levi del spodnje čeljusti.

Evidenčna knjiga:

Samo redni vpis v evidenčno knjigo brez materialnega dokaza se ne upošteva. Kot materialni dokaz se lahko predloži zapisnik komisije za ocenjevanje odstrela in izgub posameznega upravljavca lovišča, zapisnik pristojnih javnih služb in državnih organov – Veterinarsko higienska služba, policija, fotografija z datumom odvzema, trofejni list (lovski gost), ipd., ki jih komisija lahko upošteva kot materialni dokaz odvzema. Čeljusti je komisija po končanem pregledu dolžna trajno uničiti. Kot trajno uničenje čeljusti šteje tudi njihova izročitev raziskovalnim institucijam, in sicer z namenom raziskav divjadi. Morebitno nepredložitev trofej in čeljusti v oceno je komisija dolžna prijaviti lovskemu inšpektorju.

Evidenčne knjige je treba voditi tako, da je vanje vpisan vsak izločen kos, poleg odstrela tudi vse izgube (naravne in nenaravne). Izgube posameznih vrst je treba ločiti po vzrokih, pri »veliki« divjadi še po starostnih kategorijah, pri ostalih vrstah le s skupnim številom.

Voditi je treba tudi evidenco transportnih telesnih mas in geokoordinate odvzema za veliko divjad.

Letni načrti lovišč in lovišč s posebnim namenom:

Do 10. 2. 2017 morajo lovišča posredovati ZGS letne načrte gospodarjenja z divjadjo za leto 2016 (realizacija), in preliminarne načrte za leto 2016. Načrte je skladno z dogovorom med ZGS in LZS možno posredovati tudi po elektronski poti, s pomočjo aplikacije LISJAK.

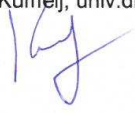
Upravljalce lovskih družin opozarjamo na dosledno izpolnjevanje letnih načrtov lovišč, saj so osnova za LN. Nujno je navesti konkretne lokacije posegov v okolje v obliki katastrskih občin in parcelnih števil. Upoštevajo naj tudi pripombe, ki jih bomo pripisali k posameznim načrtom lovišč. Več pozornosti naj lovske družine posvetijo tudi zasledovanju trenda številčnosti in prostorske prisotnosti posameznih vrst divjadi, saj lahko na podlagi teh podatkov, k izboljšanju življenjskih pogojev divjadi pripomorejo tudi posamezni ukrepi oz. režim gospodarjenja z gozdovi.

Letni načrt za I. Novomeško lovsko upravljavsko območje za leto 2016

S Pravilnikom o načrtih za gospodarjenje z gozdovi in upravljanje z divjadjo (Ur.l. RS, št. 91/10) je v 89. členu v okviru kvot letnega načrta LUO dovoljena tudi možnost sprememb načrtovane razdelitve odvzema divjadi po loviščih (prerazporeditev). Spremembe načrtovane razdelitve so mogoče le do 15. novembra in sicer za vrste z velikim arealom gibanja (navadni jelen, damjak, muflon, divji prašič).

Sestavil vodja odseka:
Marjan Kumelj, univ.dipl.inž.gozd.

Vodja ZGS, Območna enota Novo mesto
Anton Turk, univ.dipl.inž.gozd.

PRILOGE

1. Seznam možnih lokacij krmišč za parkljesto divjad v letu 2016

Zap. št.	Lovišče	Krajevno ime	Katastrska občina	Divjad	Vrsta krmišča
1	Brusnice	Apnenca	Gaberje	divji prašič	P/P
2	Brusnice	Kicelj	Gaberje	divji prašič	P/P
3	Brusnice	Konj	Gaberje	divji prašič	privabljalno
4	Brusnice	Lazi	Gaberje	divji prašič	privabljalno
5	Brusnice	Logarjev Kogel	Gaberje	divji prašič	privabljalno
6	Brusnice	Slakače	Gaberje	divji prašič	privabljalno
7	Brusnice	Škrnice	Gaberje	divji prašič	privabljalno
8	Brusnice	V Poljanah	Gaberje	divji prašič	privabljalno
9	Brusnice	Gabrje	Planina	divji prašič	privabljalno
10	Brusnice	Gabrje	Ravnice	divji prašič	privabljalno
11	Dobrnich	Lisec	Dobrnich	divji prašič	P/P
12	Dobrnich	Za dobravo	Dobrnich	divji prašič	P/P
13	Dobrnich	Dobrava	Dobrnich	divji prašič	privabljalno
14	Dobrnich	Vavpški hrib	Knežja vas	divji prašič	privabljalno
15	Dobrnich	Gabr.doline	Korita	divji prašič	privabljalno
16	Dobrnich	Ojstri vrh	Korita	divji prašič	P/P
17	Dobrnich	Ojstri vrh	Korita	divji prašič	privabljalno
18	Dobrnich	Ojstri vrh- pod cesto	Korita	divji prašič	P/P
19	Gorjanci	Kopine	Cerovec	divji prašič	privabljalno
20	Gorjanci	Orlovo gnezdo	Cerovec	divji prašič	P/P
21	Gorjanci	Tekavčeva košenica	Cerovec	divji prašič	privabljalno
22	Gorjanci	Zaretova	Cerovec	divji prašič	P/P
23	Gorjanci	Pod vodom	Cerovec	divji prašič	privabljalno
24	Gorjanci	Vranja peč	Cerovec	divji prašič	P/P
25	Gorjanci	Dovška Kovač	Cerovec	divji prašič	privabljalno
26	Gorjanci	Vratca	Gaberje	divji prašič	privabljalno
27	Gorjanci	Glažev graben	Gaberje	divji prašič	P/P
28	Mirna	Jelovka	Pečice	divji prašič	privabljalno
29	Mirna	Brod	Selo - Mirna	divji prašič	privabljalno
30	Mirna	Teranka	Selo- Mirna	divji prašič	privabljalno
31	Mirna	Blatni klanec	Staro zabukovje	divji prašič	privabljalno
32	Mirna	Kraljeva hosta	Staro Zabukovje	divji prašič	privabljalno
33	Mirna	Mlake	Tihaboj	divji prašič	privabljalno
34	Mirna Peč	Borovci	Globodol	divji prašič	privabljalno
35	Mirna Peč	Maslinica	Globodol	divji prašič	P/P
36	Mirna Peč	Štirici	Globodol	divji prašič	P/P
37	Mirna Peč	Veliki vrh Mala vratnica	Globodol	divji prašič	P/P
38	Mirna Peč	Veliki vrh	Globodol	divji prašič	P/P
39	Mirna Peč	Golobinjek	Golobinjek	divji prašič	privabljalno
40	Mirna Peč	Goriška vas	Golobinjek	divji prašič	privabljalno
41	Mirna Peč	Petelinjek	Golobinjek	divji prašič	privabljalno
42	Mirna Peč	Škratovica	Golobinjek	divji prašič	privabljalno
43	Mirna Peč	Hmeljnik	Zagorica	divji prašič	privabljalno
44	Mirna Peč	Karteljevske Dole	Zagorica	divji prašič	privabljalno
45	Mokronog	Murence	Jelševac	divji prašič	privabljalno
46	Mokronog	Laknice	Jernejev dol	divji prašič	privabljalno
47	Mokronog	Čretež	Laknice	divji prašič	privabljalno
48	Mokronog	Kamna dolina	Ostrožnik	divji prašič	privabljalno
49	Mokronog	Srednji hrib	Trebelno	divji prašič	P/P
50	Novo mesto	Frata	Ajdovec	divji prašič	privabljalno
51	Novo mesto	Bukovje	Brezova reber	divji prašič	privabljalno
52	Novo mesto	Dule	Brezova reber	divji prašič	privabljalno
53	Novo mesto	Macesni	Brezova reber	divji prašič	privabljalno
54	Novo mesto	Mihovka	Brezova reber	divji prašič	privabljalno
55	Novo mesto	Mrhovišče	Brezova reber	divji prašič	privabljalno
56	Novo mesto	Finkova - odd.18	Brezova reber	divji prašič	privabljalno
57	Novo mesto	Peta	Brezova reber	divji prašič	privabljalno
58	Novo mesto	Vusek	Brezova reber	divji prašič	privabljalno
59	Novo mesto	Zajebana	Brezova reber	divji prašič	privabljalno
60	Novo mesto	Daljni vrh	Daljni vrh	divji prašič	privabljalno
61	Novo mesto	Šesta	Golobinjek	divji prašič	privabljalno
62	Novo mesto	Zankarska	Golobinjek	divji prašič	privabljalno

63	Novo mesto	Krmišče Gorenje Polje	Gorenje polje	divji prašič	privabljalno
64	Novo mesto	Kuzarjev kal	Prečna	divji prašič	privabljalno
65	Orehovica	Uštraski Boršt	Gorenja Orehovica	divji prašič	P/P
66	Orehovica	Bezgovec	Vrhopolje	divji prašič	privabljalno
67	Orehovica	Peteršiljka	Vrhopolje	divji prašič	privabljalno
68	Otočec	Blišče	Črešnjice	divji prašič	privabljalno
69	Otočec	Pod Piletičem - Stravberk	Herinja vas	divji prašič	privabljalno
70	Otočec	Veliki vrh	Herinja vas	divji prašič	privabljalno
71	Otočec	Male loke	Herinja vas	divji prašič	privabljalno
72	Otočec	Pod vodohramom Golobica	Herinja vas	divji prašič	privabljalno
73	Otočec	Žinga	Zbure	divji prašič	privabljalno
74	Otočec	Roje	Zbure	divji prašič	privabljalno
75	Otočec	Grič Hom	Zbure	divji prašič	privabljalno
76	Otočec	Žaloviče- zapuščeni vinogradi	Žaloviče	divji prašič	privabljalno
77	Otočec	Križišča Kostanjevina	Žaloviče	divji prašič	privabljalno
78	Otočec	Zavetršca - Brezovica	Žaloviče	divji prašič	privabljalno
79	Otočec	Čela	Žaloviče	divji prašič	privabljalno
80	Padež	7 c. Oddelek	Dobindol	divji prašič	privabljalno
81	Padež	Rasen	Dobindol	divji prašič	privabljalno
82	Padež	Padež	Lakovnice	divji prašič	P/P
83	Padež	Jazbine	Lakovnice	divji prašič	privabljalno
84	Padež	Ruperško	Stranska vas	divji prašič	privabljalno
85	Padež	Ušivec	Stranska vas	divji prašič	privabljalno
86	Padež	Griče	Veliki Podljuben	divji prašič	P/P
87	Padež	Boričevo Amazonka	Veliki Podljuben	divji prašič	privabljalno
88	Padež	Griče	Veliki Podljuben	divji prašič	P/P
89	Padež	Žernjevci	Vinja vas	divji prašič	privabljalno
90	Padež	Palatina	Vinja vas	divji prašič	privabljalno
91	Padež	Podg. gmajna - Flajnsče	Vinja vas	divji prašič	privabljalno
92	Padež	Podgrajske trave	Vinja vas	divji prašič	privabljalno
93	Padež	Tajli pod Cesarjem	Vinja vas	divji prašič	privabljalno
94	Padež	20. Oddelek	Vinja vas	divji prašič	privabljalno
95	Padež	Kilovec 1	Vinja vas	divji prašič	privabljalno
96	Padež	Lipni vrh	Vinja vas	divji prašič	P/P
97	Padež	Radoha	Vinja vas	divji prašič	P/P
98	Padež	Škrbec	Vinja vas	divji prašič	privabljalno
99	Padež	Vahta	Vinja vas	divji prašič	privabljalno
100	Plešivica	Ajdovec	Ajdovec	divji prašič	privabljalno
101	Plešivica	Dule	Ajdovec	divji prašič	privabljalno
102	Plešivica	Dule - Andrejčič	Ajdovec	divji prašič	privabljalno
103	Plešivica	Ajdovec	Brezova reber	divji prašič	privabljalno
104	Plešivica	Ajdovec	Brezova reber	divji prašič	privabljalno
105	Plešivica	Lačen grič	Dvor	divji prašič	privabljalno
106	Plešivica	Mali vrh	Dvor	divji prašič	privabljalno
107	Plešivica	Reber Lačen grič	Dvor	divji prašič	privabljalno
108	Plešivica	Brezni vrh	Gor. Križ	divji prašič	privabljalno
109	Plešivica	Plešivica	Gor. Polje	divji prašič	privabljalno
110	Plešivica	Konjeniki	Gorenje Polje	divji prašič	privabljalno
111	Plešivica	Ovsena luža	Reber	divji prašič	privabljalno
112	Plešivica	Podvrh	Sela	divji prašič	privabljalno
113	Plešivica	Severjeva dolina	Sela pri Hinjah	divji prašič	privabljalno
114	Plešivica	Lašče - ovinek	Stavča vas	divji prašič	privabljalno
115	Plešivica	Podgozd	Stavča vas	divji prašič	privabljalno
116	Plešivica	Primož - Lašče	Stavča vas	divji prašič	privabljalno
117	Plešivica	Mihatovo cerje	Šmihel	divji prašič	privabljalno
118	Plešivica	Fištrova luža	Šmihel pri ŽBK	divji prašič	privabljalno
119	Plešivica	Plešiviški Dol	Šmihel pri ŽBK	divji prašič	privabljalno
120	Plešivica	Vodovod	Vel. Lipje	divji prašič	privabljalno
121	Plešivica	Kriva Breza	Veliko Lipje	divji prašič	privabljalno
122	Plešivica	Komanca	Žužemberk	divji prašič	privabljalno
123	Plešivica	Praprot	Žužemberk	divji prašič	privabljalno
124	Plešivica	Primož Cegelnica	Žužemberk	divji prašič	privabljalno
125	Šentjanž	Bajnof	Cerovec	divji prašič	P/P
126	Šentjanž	Hom	Cerovec	divji prašič	P/P
127	Šentjanž	Goveji Dol	Goveji Dol	divji prašič	privabljalno
128	Šentjanž	Jatna	Kal	divji prašič	privabljalno
129	Šentjanž	Šentjanž	Kamenško	divji prašič	privabljalno

130	Šentjanž	Leskovška reber	Podboršt	divji prašič	privabljalno
131	Šentjanž	Šentjanž	Takpau	divji prašič	P/P
132	Šentjernej	Bajukova košenica	Vrhoplje	divji prašič	privabljalno
133	Šentjernej	Grubarjeva košenica	Vrhoplje	divji prašič	P/P
134	Šentjernej	Krči	Vrhoplje	divji prašič	privabljalno
135	Šentjernej	Krmišče Kal	Vrhoplje	divji prašič	privabljalno
136	Šentjernej	Na placu	Vrhoplje	divji prašič	P/P
137	Šentjernej	Piretov tal	Vrhoplje	divji prašič	privabljalno
138	Šentjernej	Pleterska	Vrhoplje	divji prašič	privabljalno
139	Šentjernej	Tičarca	Vrhoplje	divji prašič	privabljalno
140	Šentjernej	Trije Tali	Vrhoplje	divji prašič	privabljalno
141	Šentjernej	Vešče	Vrhoplje	divji prašič	privabljalno
142	Šentjernej	Krmišče Koligarka	Vrhoplje	divji prašič	privabljalno
143	Šentrupert	Ravne njiva	Prelesje	divji prašič	P/P
144	Šentrupert	Ravne-preža	Prelesje	divji prašič	privabljalno
145	Šentrupert	Zaloka	Straža	divji prašič	privabljalno
146	Šentrupert	Zaloka Mejaš	Straža	divji prašič	privabljalno
147	Šentrupert	Globoko Bartolj	Šentrupert	divji prašič	P/P
148	Šentrupert	Vederina	Šentrupert	divji prašič	P/P
149	Škocjan	Kočnik	Dole	divji prašič	P/P
150	Škocjan	Štrkov mlin	Dole	divji prašič	privabljalno
151	Škocjan	Hudenje	Mršeča vas	divji prašič	privabljalno
152	Škocjan	Ščurki	Mršeča vas	divji prašič	privabljalno
153	Škocjan	Karla gora	Zagrad	divji prašič	privabljalno
154	Toplice	Bučarjeva preža	Dobindol	divji prašič	P/P
155	Toplice	Lesina - Hodnikova preža	Dobindol	divji prašič	privabljalno
156	Toplice	Treh lovcev	Dobindol	divji prašič	privabljalno
157	Toplice	Verdun - Križe	Dobindol	divji prašič	privabljalno
158	Toplice	Žeknar	Dobindol	divji prašič	privabljalno
159	Toplice	Jakatovo krmišče	Jurka vas	divji prašič	privabljalno
160	Toplice	Jelovškov boršt	Jurka vas	divji prašič	P/P
161	Toplice	Pirčevo krmišče	Jurka vas	divji prašič	privabljalno
162	Toplice	Staje	Jurka vas	divji prašič	P/P
163	Toplice	Vavtovška luža	Jurka vas	divji prašič	privabljalno
164	Toplice	Cerovna Dvojna luža	Poljane	divji prašič	P/P
165	Toplice	Kamje Marc	Stare Žage	divji prašič	privabljalno
166	Toplice	Kogojev štant	Stare Žage	divji prašič	privabljalno
167	Toplice	Staro mrhovišče	Stare žage	divji prašič	privabljalno
168	Toplice	Seč- Vrh (na kostanju)	Stare Žage	divji prašič	privabljalno
169	Toplice	Blatna dolina	Vinja vas	divji prašič	P/P
170	Trebelno	Radulja	Trebelno	divji prašič	P/P
171	Trebelno	Radulja	Trebelno	divji prašič	P/P
172	Trebelno	Radulja - Lipovec	Trebelno	divji prašič	privabljalno
173	Trebelno	Radulja- Latuce	Trebelno	divji prašič	privabljalno
174	Trebnje	Blatni klanec	Lukovek	divji prašič	privabljalno
175	Trebnje	Ponikve	Ponikve	divji prašič	privabljalno
176	Trebnje	Nad Podborštom	Roje	divji prašič	privabljalno
177	Trebnje	Blato	Selo-Mirna	divji prašič	privabljalno
178	Tržišče	Sela	Cirnik	divji prašič	P/P
179	Tržišče	Apnenca	Telče	divji prašič	privabljalno
180	Tržišče	Lanišče	Telče	divji prašič	P/P
181	Tržišče	Zaključje	Telče	divji prašič	P/P
182	Tržišče	Mesnica-Vrhek	Tržišče	divji prašič	privabljalno
183	Velika Loka	Hudičeve luknje	Čatež	divji prašič	privabljalno
184	Velika Loka	Na Kožuovem	Čatež	divji prašič	privabljalno
185	Velika Loka	Suha reber	Čatež	divji prašič	privabljalno
186	Velika Loka	Adamvljev graben	Poljane	divji prašič	privabljalno
187	Velika Loka	Dolgonjivško	Poljane	divji prašič	privabljalno
188	Velika Loka	Jazbine	Poljane	divji prašič	privabljalno
189	Velika Loka	Resni hrib	Poljane	divji prašič	privabljalno
190	Velika Loka	Medvedjek	Velika Loka	divji prašič	privabljalno
191	Velika Loka	Krušni vrh	Velika Loka	divji prašič	privabljalno
192	Veliki Gaber	Babenska gmajna	Sela Šumberk	divji prašič	privabljalno
193	Veliki Gaber	Brezni vrh	Sela Šumberk	divji prašič	privabljalno
194	Veliki Gaber	Kolčiček	Sela Šumberk	divji prašič	privabljalno
195	Veliki Gaber	Kovačev laz	Sela Šumberk	divji prašič	privabljalno
196	Veliki Gaber	Marjetna jama	Sela Šumberk	divji prašič	privabljalno
197	Veliki Gaber	Kremenjak	Sela Šumberk	divji prašič	privabljalno

198	Veliki Gaber	Kurje doline	Sela Šumberk	divji prašič	privabljalno
199	Veliki Gaber	Osredek	Sela Šumberk	divji prašič	privabljalno
200	Veliki Gaber	Žlebi	Sela Šumberk	divji prašič	privabljalno
201	Veliki Gaber	Rugljev hrib	Sela Šumberk	divji prašič	privabljalno
202	Veliki Gaber	Stehanjsko	Stehanja vas	divji prašič	privabljalno
203	Mirna	Kozjak	Novo Zabukovje	jelenjad	privabljalno
204	Mirna	Blatnik Žukovec	Selo	jelenjad	privabljalno
205	Novo mesto	Avpič vrt	Brezova reber	jelenjad	privabljalno
206	Novo mesto	Kulova sela	Gorenje polje	jelenjad	privabljalno
207	Orehovica	Krči	Vrhopolje	jelenjad	privabljalno
208	Orehovica	Pod korom	Vrhopolje	jelenjad	privabljalno
209	Padež	Becinov laz	Lakovnice	jelenjad	privabljalno
210	Padež	Lužarjev laz	Lakovnice	jelenjad	privabljalno
211	Padež	Padež	Lakovnice	jelenjad	privabljalno
212	Padež	Griče	Veliki Podluben	jelenjad	privabljalno
213	Padež	Lipni vrh	Vinja vas	jelenjad	privabljalno
214	Padež	Podgrajske trave	Vinja vas	jelenjad	privabljalno
215	Plešivica	Dule Brinovka	Dvor	jelenjad	privabljalno
216	Plešivica	Gerov vrh	Gorenje Polje	jelenjad	privabljalno
217	Plešivica	Mostni del	Gorenje Polje	jelenjad	privabljalno
218	Plešivica	Podgozd	Stavča vas	jelenjad	privabljalno
219	Plešivica	Lipce	Šmihel pri ŽBK	jelenjad	privabljalno
220	Plešivica	Plešiviški Dol	Šmihel pri ŽBK	jelenjad	privabljalno
221	Plešivica	Tekavčeva senožet	Šmihel pri ŽBK	jelenjad	privabljalno
222	Plešivica	Žvinglovc	Veliko Lipje	jelenjad	privabljalno
223	Plešivica	Kavč laz	Žužemberk	jelenjad	privabljalno
224	Plešivica	Trije Hrasti	Žužemberk	jelenjad	privabljalno
225	Plešivica	Vrhovske senožeti	Žužemberk	jelenjad	privabljalno
226	Šentjernej	Grubarca	Vrhopolje	jelenjad	privabljalno
227	Šentjernej	Krči	Vrhopolje	jelenjad	privabljalno
228	Šentrupert	Ravne	Prelesje	jelenjad	privabljalno
229	Šentrupert	Pod Drenovcem	Straža	jelenjad	privabljalno
230	Toplice	Begov laz	Dobindol	jelenjad	privabljalno
231	Toplice	Loke	Dobindol	jelenjad	privabljalno
232	Toplice	Piramida	Dobindol	jelenjad	privabljalno
233	Toplice	Hrib - Gence	Poljane	jelenjad	privabljalno
234	Toplice	Blaževica	Stare žage	jelenjad	privabljalno
235	Toplice	Nova gora	Stare žage	jelenjad	privabljalno
236	Toplice	Pajkež-za kočo	Stare žage	jelenjad	privabljalno
237	Veliki Gaber	Volčje jame	Sela pri Šumberku	jelenjad	privabljalno
238	Veliki Gaber	Vrtače	Sela pri Šumberku	jelenjad	privabljalno
239	Veliki Gaber	Zadnje njive	Sela pri Šumberku	jelenjad	privabljalno
240	Veliki Gaber	Stehanjsko	Stehanja vas	jelenjad	privabljalno

P/P = privabljalno/preprečevalno krmišče odvisno od sezone krmljenja

Podrobnejši podatki o lokacijah krmišč (parcelne številke in koordinate) se nahajajo pri nosilcih načrtov na Območni enoti Novo mesto. Število krmišč v vsakem lovišču mora biti usklajeno s tekstnim delom načrta.